

Samhällsgemensam lägesbild över organiserad brottslighet

Aktörer, relationer och strategiska sårbarheter

Samhällsgemensam lägesbild över organiserad brottslighet

Aktörer, relationer och strategiska sårbarheter

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Genom tvärssektoriell samverkan, kunskapsutveckling och forskning stärker SMOB Sveriges förmåga att motverka organiserad brottslighet med fokus på kriminell ekonomi.

© SMOB

Omslag: Tove Salomonsson

Layout: Erika Karlsson

Illustration omslag: Sky and Glass/Magnific

Distribution: SMOB

Förord

Organiserad brottslighet är en av vår tids mest komplexa samhällsutmaningar. Den påverkar inte enbart enskilda individer, företag och lokalsamhällen, utan utnyttjar också sårbarheter i de system som bär upp samhällets funktionalitet. För att möta detta krävs en mer samlad och empiriskt grundad förståelse av hur brottsligheten organiseras, vilka strukturer den använder och var samhällets sårbarheter uppstår.

Denna samhällsgemensamma lägesbild är ett steg i det arbetet. Rapporten syftar till att bidra med ett kunskapsunderlag som kan stärka analys, prioritering och samordning i arbetet mot organiserad brottslighet och den kriminella ekonomin. Fokus ligger särskilt på de relationer, positioner och gränssytor där brottsliga aktörer möter legala strukturer, samhällskänsliga funktioner och ekonomiska flöden.

Arbetet har möjliggjorts genom omfattande stöd och betydelsefulla bidrag från flera aktörer. Vi vill rikta ett varmt tack till alla som på olika sätt har medverkat i framtagandet av lägesbilden – genom data, metodutveckling, analyser, kvalitetssäkring, erfarenhetsutbyte, diskussioner och värdefulla synpunkter under arbetets gång. Dessa bidrag har varit avgörande för att utveckla en mer sammanhållen och kunskapsbaserad bild av de risker och sårbarheter som organiserad brottslighet skapar, utnyttjar och förstärker. Utöver partnererna inom SMOB vill vi särskilt tacka Acta Publica och Institutet för framtidsstudier.

Förhoppningen är att rapporten ska utgöra en gemensam grund för fortsatt analys, dialog och åtgärdsutveckling.

Sverige mot organiserad brottslighet (SMOB)
Stockholm, 2026-04-27

Innehåll

Sammanfattning	7
Summary	13
1. Inledning	19
1. Bakgrund	19
1.2. Syfte	23
1.3. Lägesbildens analytiska ansats	24
1.4. Data och metod	26
1.5. Studiepopulationen: Kärnan inom organiserad brottslighet i Sverige	31
1.6. Jämförelsegrupper och analytisk avgränsning	33
2. Analytiska utgångspunkter i tidigare forskning	35
2.1. Sårbarheter, risk och systemberoenden	35
2.2. Organiserad brottslighet som kriminell organisering	38
2.3. Strategiska sårbarheter som analytisk brygga	43
3. Centrala resultat	46
3.1. Studiepopulationen och den utvidgade kärnan	46
3.2. Demografisk profil	48
3.3. Utbildningsnivå	50
3.4. Socioekonomiska förhållanden, inkomster och bidrag	51
3.5. Brottslighet och brottsrelaterade mönster	53
3.6. Bolagsengagemang och ekonomiska kontaktytor	54
3.7. Sysselsättning och arbetsmarknadspositioner	56
3.8. Offentliga upphandlingar	59
3.9. Lokalpolitiskt engagemang	60

3.10.	Socialtjänstens insatser och livsförloppsrelaterade sårbarheter	62
3.11.	Den yttre kärnans betydelse	62
3.12.	Överlappningar mellan domäner	63
3.13.	Nätverksanalys av brottstyper, yrken och verksamhetsområden	64
3.14.	Summering	66
4.	Syntes	68
5.	Strategiska sårbarheter	77
5.1.	Volym- och funktionssårbarheter	78
5.2.	Storlek som sårbarhet	80
5.3.	Brottslighet och bolagsstrukturer	80
5.4.	Offentliga medel	82
5.5.	Samhällskänsliga yrken	84
5.6.	Lokalpolitiska beslutsmiljöer	85
5.7.	Socialtjänstens placeringar	86
5.8.	Informationshantering och analytisk kapacitet	87
5.9.	Från taktiska framgångar till strategiska effekter	89
6.	Samlad bedömning: Organisering, sårbarheter och strategisk effekt	92
	Referenser	95
	Appendix	99

Sammanfattning

Den samhällsgemensamma lägesbilden är ett forskningsbaserat kunskapsunderlag som syftar till att stärka samhällets förmåga att förstå hur organiserad brottslighet och den kriminella ekonomin organiseras, möjliggörs och reproduceras i Sverige. Rapportens fokus ligger särskilt på de relationer, positioner och gränssytor där brottsliga aktörmiljöer möter legala strukturer, ekonomiska flöden, samhällskänsliga funktioner och offentliga system. Lägesbilden ska därmed bidra till att identifiera de strategiska sårbarheter som gör organiserad brottslighet möjlig, lönsam och uthållig över tid.

Med sårbarheter avses i rapporten de förhållanden i samhällssystem, organisationer, regelverk, marknader och relationer som gör det möjligt för organiserad brottslighet att få tillgång till resurser, legitimitet, information, ekonomiska flöden eller skydd mot upptäckt. Sårbarheter ska därför inte förstås som detsamma som brottslighet i sig, utan som de villkor som kan göra brottsligheten möjlig att genomföra, dölja, upprepa eller återskapa över tid.

Analysen bygger på en omfattande nationell forskningsdatabas som möjliggör samkörning av registerdata från flera samhällsdomäner. Datamaterialet omfattar uppgifter om individer, organisationer, bolagsengagemang, brottsmisstankar, inkomster, bidrag och ersättningar, sysselsättning, yrken, offentliga upphandlingar, förtroendepdrag och sociala insatser. Metoden är huvudsakligen deskriptiv och explorativ. Syftet är inte att fastställa kausala samband eller bedöma skuld på individnivå, utan att identifiera mönster, relationer, överlappningar och kontaktytor som kan indikera risker och sårbarheter.

Resultaten ska tolkas på aggregerad nivå. Att en person, organisation, bransch eller samhällsdomän förekommer i materialet innebär inte i sig att brottslighet har begåtts eller att verksamheten är kriminell. Analysen syftar till att identifiera mönster, överlappningar och

sårbarheter, inte att fastställa ansvar eller skuld på individnivå.

Lägesbildens empiriska utgångspunkt är en studiepopulation om 50 165 individer som enligt registerhållarna Polismyndigheten och Acta Publica bedöms ingå i organiserad brottslighet i Sverige. För att analysera studiepopulationens bredare relationella omgivning används flera jämförelsegrupper. Två av dessa är särskilt centrala: medmisstänkta, det vill säga personer som har misstänkts för brott tillsammans med personer i studiepopulationen, och medstyrelseledamöter, det vill säga personer som har suttit i samma bolagsstyrelser som personer i studiepopulationen. Tillsammans med studiepopulationen bildar dessa grupper en utvidgad kärna om 224 390 unika individer. Därutöver används övriga brottsmisstänkta och övriga styrelseledamöter som bredare referensgrupper för att kunna jämföra mönster i brottslighet respektive bolagsengagemang.

Den yttre kärnan är central eftersom den visar att organiserad brottslighet inte endast består av identifierade kärnaktörer, utan också av brottsrelaterade och bolagsrelaterade relationer till personer och miljöer i dess närhet. Därigenom kan analysen fånga både den inre kärnan av organiserad brottslighet och de relationella kontaktytor genom vilka brottsligheten kan möta legala ekonomiska och institutionella strukturer.

Resultaten visar att organiserad brottslighet i Sverige har omfattande kontaktytor mot flera centrala samhällsdomäner. Studiepopulationen framträder inte enbart i brottsdata, utan också i bolagsdata, arbetsmarknadsdata, yrkesregister, inkomst- och bidragsregister, upphandlingsdata, uppgifter om lokalpolitiska uppdrag och socialtjänstens insatser. Den yttre kärnan visar dessutom att studiepopulationen omges av breda brottsrelaterade och bolagsrelaterade kontaktytor. Detta innebär att organiserad brottslighet inte bör förstås som ett isolerat kriminellt fält vid sidan av samhället, utan som ett relationellt och systeminbäddat fenomen.

Samtidigt visar resultaten att sårbarheter kan uppstå både genom volym och genom funktion. Volymsårbarheten ligger i själva omfattningen av aktörsmiljön: antalet individer, relationer och kontaktytor skapar ett strukturellt tryck mot samhällets förmåga att upptäcka, analysera och motverka brottsligheten. Funktionssårbarheten uppstår där aktörer, positioner eller yrkesroller ger insyn i, eller åtkomst till, särskilt känsliga resurser, information, beslutsprocesser, kontrollsystem eller institutionell legitimitet. Lägesbilden visar därmed

att strategiska sårbarheter behöver bedömas både utifrån skala och utifrån den funktion olika positioner kan fylla.

En första strategisk sårbarhet ligger i storleken på den aktörsmiljö som framträder i analysen. Studiepopulationen omfattar 50 165 individer, och när den yttre kärnan inkluderas omfattar den samlade aktörsmiljön 224 390 unika individer. Själva omfattningen skapar en sårbarhet eftersom den gör brottsligheten svårare att överblicka, avgränsa och hantera genom enbart individ- eller ärendebaserade insatser.

Brottslighetsanalysen visar att studiepopulationen och dess relationella omgivning står för ett betydande avtryck i den registrerade brottsligheten. Den utvidgade kärnan kan kopplas till omkring 40 procent av alla registrerade brottsmisstankar under perioden 1995–2023. Studiepopulationen, som utgör den inre kärnan, kan kopplas till omkring 23 procent av alla brottsmisstankar under det senaste analyserade året. Brottsligheten omfattar flera brottstyper, bland annat narkotikabrott, våldsbrott, tillgreppsbrott, bedrägerier, ekonomisk brottslighet och vapenbrott. Samtidigt visar resultaten att brottslighetens straffrättsliga synlighet inte fullt ut fångar dess ekonomiska och organisatoriska inbäddning.

Ett centralt resultat är kopplingen till bolag och den legala ekonomin. I studiepopulationen har 18 procent haft bolagsengagemang under perioden 2015–2023, och gruppen kan kopplas till drygt 20 000 bolag. När den yttre kärnan inkluderas framträder betydligt bredare kontaktytor mot bolagssektorn. Bolag och formella ekonomiska strukturer blir därmed viktiga gränssytor mellan organiserad brottslighet och den legala ekonomin. Sårbarheten ligger inte i att bolagsengagemang i sig är brottsligt, utan i att bolagsformen kan ge legitimitet, ekonomiskt handlingsutrymme, arbetskraft, lokaler, fordon, transaktionsmöjligheter, offentliga kontrakt och formella roller.

Rapporten visar också att studiepopulationen och den yttre kärnan är kopplade till betydande legala ekonomiska flöden. Under perioden 2015–2024 uppgår studiepopulationens registrerade erhållna bidrag och ersättningar till cirka 27 miljarder kronor. När den yttre kärnan inkluderas uppgår de offentliga ersättningarna till omkring 178 miljarder kronor. Dessa uppgifter innebär inte i sig att inkomster eller ersättningar är brottsliga eller felaktigt utbetalda. Däremot visar de att personer i och omkring organiserad brottslighet har om-

fattande kontaktytor mot arbetsmarknad, skattesystem, välfärdssystem och offentliga transfereringar.

Offentliga upphandlingar framträder som en särskilt viktig sårbarhetsdomän. Resultaten visar att organisationer med koppling till studiepopulationen och den yttre kärnan förekommer i upphandlingsdata, både som upphandlande organisationer och som vinnande leverantörer. Det innebär inte att upphandlingarna i sig varit felaktiga. Däremot visar det att offentliga inköpssystem kan utgöra en strategisk kontaktyta där offentliga medel, bolagsstrukturer, leverantörskedjor, underleverantörer och institutionell legitimitet möts. Sårbarheten förstärks när kontrollen av ägare, företrädare, verkliga huvudmän, underleverantörer och faktiska verksamhetsförhållanden är begränsad eller fragmenterad.

Ett annat centralt resultat gäller arbetsmarknad och samhällskänsliga yrken. En betydande del av studiepopulationen är förvärvsarbetande och många återfinns i yrken där åtkomst till människor, information, lokaler, interna system, administrativa processer och kontrollpunkter kan ha särskild betydelse. Det gäller bland annat omsorg, säkerhet och bevakning, socialt arbete, hälso- och sjukvård, bank och finans, redovisning, förvaltning och handläggning. Detta innebär inte att dessa verksamheter generellt är infiltrerade. Däremot visar resultaten att personer i den inre kärnan av organiserad brottslighet är närvarande i yrken där formella positioner kan ge åtkomst till resurser, information och miljöer som kan utnyttjas av kriminella aktörer.

Rapporten visar även att personer i både den inre och yttre kärnan i vissa fall förekommer som förtroendevalda. Förekomsten är begränsad i relation till gruppernas storlek, men strategiskt allvarlig eftersom lokalpolitiska uppdrag kan ge tillgång till nätverk, information, beslutsprocesser och institutionell legitimitet. Sårbarheten ligger inte främst i antalet förtroendevalda, utan i vilken betydelse sådana positioner kan få när de förekommer inom samma aktörmiljö som brottsrelaterade relationer, bolagsengagemang, upphandlingskopplingar och ekonomiska intressen.

Socialtjänstens placeringsinsatser utgör ytterligare en central dimension. Cirka 22 procent av studiepopulationen har varit föremål för socialtjänstens placeringar. Resultatet ska inte tolkas som att sådana insatser orsakar organiserad brottslighet, men det visar att en betydande del av den inre kärnan tidigare har varit synlig för

välfärdssystemet genom omfattande sociala insatser. Det aktualiserar frågor om samhällets förmåga att identifiera, följa upp och bryta riskförlopp innan de stabiliseras i kriminella nätverk.

Lägesbilden visar också att strategiska sårbarheter inte enbart finns i de miljöer som brottsligheten utnyttjar, utan även i förmågan att se sambanden mellan dem. När brottsdata, bolagsdata, upphandlingsdata, arbetsmarknadsdata och välfärdsdata analyseras var för sig riskerar centrala överlappningar att förbli osynliga. Rapporten visar därför behovet av forskningsbaserade analysmiljöer som kan kombinera stora datamängder med kvalitativ förståelse av brottslighetens organisering.

De strategiska sårbarheter som framträder i rapporten finns framför allt i gränssytorna mellan brottsliga aktörmiljöer och legala samhällsstrukturer. Det handlar om bolagsstrukturer som kan skapa legitimitet och ekonomiskt handlingsutrymme, branscher med svårkontrollerade flöden, upphandlingar och välfärdsflöden som ger kontaktytor mot offentliga medel, yrkesroller som ger åtkomst till information och kontrollpunkter, lokalpolitiska uppdrag som ger insyn och legitimitet, sociala riskmiljöer där rekryteringsvägar kan etableras samt fragmenterad informationshantering som gör att centrala mönster riskerar att förbli osynliga.

En övergripande slutsats är att organiserad brottslighet får strategisk betydelse när brottslig kapacitet kombineras med ekonomisk och institutionell kapacitet. Brottslig kapacitet handlar om nätverk, våld, erfarenheter och operativa relationer. Ekonomisk kapacitet handlar om bolag, branscher, inkomster, bidrag, upphandlingar och möjligheten att omsätta eller dölja ekonomiska värden. Institutionell kapacitet handlar om åtkomst till yrkesroller, information, välfärdssystem, myndighetsprocesser, lokala beslutsmiljöer och legitimitet. Det är när dessa kapaciteter överlappar som de mest centrala sårbarheterna uppstår.

Rapportens samlade bedömning är därför att arbetet mot organiserad brottslighet behöver riktas mot mer än enskilda individer och brotts handlingar. Lagföring, beslag och operativa störningar är nödvändiga, men strategiska effekter uppstår först när samhället också reducerar de strukturer, funktioner och systembetingelser som gör brottsligheten möjlig att upprätthålla, dölja och återskapa över tid. Den centrala strategiska frågan är därför inte enbart vilka aktörer som ska lagföras, utan vilka funktioner, flöden och strukturer som

måste förändras för att minska brottslighetens handlingsutrymme. Lägesbilden ger därmed ett empiriskt underlag för att utveckla mer systeminriktade, kunskapsbaserade och långsiktigt uthålliga åtgärder mot organiserad brottslighet och den kriminella ekonomin.

Summary

The joint situational assessment is a research-based knowledge resource aimed at strengthening society's capacity to understand how organised crime and the criminal economy are organised, enabled and reproduced in Sweden. The report focuses in particular on the relations, positions and interfaces where criminal actor environments intersect with legal structures, economic flows, sensitive societal functions and public systems. The assessment is therefore intended to help identify the strategic vulnerabilities that make organised crime possible, profitable and sustainable over time.

In this report, vulnerabilities refer to conditions in societal systems, organisations, regulatory frameworks, markets and relations that enable organised crime to gain access to resources, legitimacy, information, economic flows or protection from detection. Vulnerabilities should therefore not be understood as equivalent to criminality itself, but as the conditions that may make criminal activity possible to carry out, conceal, repeat or recreate over time.

The analysis is based on an extensive national research database that enables the linkage of register data from several societal domains. The data include information on individuals, organisations, corporate engagement, crime suspicions, income, benefits and allowances, employment, occupations, public procurement, elected positions and social services interventions. The method is primarily descriptive and exploratory. The purpose is not to establish causal relationships or assess individual culpability, but to identify patterns, relations, overlaps and contact points that may indicate risks and vulnerabilities.

The results should be interpreted at an aggregate level. The fact that a person, organisation, sector or societal domain appears in the material does not in itself mean that a crime has been committed or that the activity is criminal. The analysis is intended to identify

patterns, overlaps and vulnerabilities, not to establish responsibility or guilt at the individual level.

The empirical starting point of the situational assessment is a study population of 50,165 individuals who, according to the data holders the Swedish Police Authority and Acta Publica, are assessed as being part of organised crime in Sweden. To analyse the broader relational environment surrounding the study population, several comparison groups are used. Two of these are particularly central: co-suspects, meaning individuals who have been suspected of crimes together with individuals in the study population, and co-board members, meaning individuals who have served on the same company boards as individuals in the study population. Together with the study population, these groups form an extended core of 224,390 unique individuals. In addition, other crime suspects and other board members are used as broader reference groups to compare patterns in crime and corporate engagement.

The outer core is central because it shows that organised crime does not consist only of identified core actors, but also of crime-related and corporate-related relations to people and environments in its immediate surroundings. This makes it possible to capture both the inner core of organised crime and the relational contact points through which crime may intersect with legal economic and institutional structures.

The results show that organised crime in Sweden has extensive contact points with several central societal domains. The study population appears not only in crime data, but also in corporate data, labour market data, occupational registers, income and benefits registers, public procurement data, information on local political assignments and social services interventions. The outer core further shows that the study population is surrounded by broad crime-related and corporate-related contact points. This means that organised crime should not be understood as an isolated criminal field outside society, but as a relational and system-embedded phenomenon.

At the same time, the results show that vulnerabilities can arise both through volume and through function. Volume vulnerability lies in the sheer scale of the actor environment: the number of individuals, relations and contact points creates structural pressure on society's ability to detect, analyse and counter the crime. Functional vulnerability arises where actors, positions or occupational roles

provide insight into, or access to, particularly sensitive resources, information, decision-making processes, control systems or institutional legitimacy. The situational assessment therefore shows that strategic vulnerabilities need to be assessed both in terms of scale and in terms of the function that different positions may fulfil.

A first strategic vulnerability lies in the size of the actor environment that emerges from the analysis. The study population comprises 50,165 individuals, and when the outer core is included, the combined actor environment comprises 224,390 unique individuals. The sheer scale constitutes a vulnerability because it makes the crime more difficult to overview, delimit and address through solely individual- or case-based interventions.

The crime analysis shows that the study population and its relational environment account for a substantial footprint in registered crime. The extended core can be linked to approximately 40 per cent of all registered crime suspicions during the period 1995–2023. The study population, which constitutes the inner core, can be linked to approximately 23 per cent of all crime suspicions in the most recent year analysed. The crime is broad and includes, among other categories, drug offences, violent offences, acquisitive crime, fraud, economic crime and firearms offences. At the same time, the results show that the legal-criminal visibility of the crime does not fully capture its economic and organisational embeddedness.

A central finding concerns links to companies and the legal economy. Within the study population, 18 per cent had corporate engagement during the period 2015–2023, and the group can be linked to more than 20,000 companies. When the outer core is included, significantly broader contact points with the corporate sector emerge. Companies and formal economic structures thus become important interfaces between organised crime and the legal economy. The vulnerability does not lie in corporate engagement being criminal in itself, but in the fact that the corporate form can provide legitimacy, economic room for manoeuvre, labour, premises, vehicles, transaction opportunities, public contracts and formal roles.

The report also shows that the study population and the outer core are linked to significant legal economic flows. During the period 2015–2024, the study population had registered benefits and allowances of approximately SEK 27 billion. When the outer core is included, the corresponding public benefits and allowances amount

to approximately SEK 178 billion. These figures do not in themselves mean that income or benefits are criminal or incorrectly paid. They do, however, show that individuals in and around organised crime have extensive contact points with the labour market, the tax system, welfare systems and public transfers.

Public procurement emerges as a particularly important vulnerability domain. The results show that organisations linked to the study population and the outer core appear in procurement data, both as contracting organisations and as winning suppliers. This does not mean that the procurements themselves were incorrect. It does, however, show that public purchasing systems may constitute a strategic contact point where public funds, corporate structures, supply chains, subcontractors and institutional legitimacy intersect. The vulnerability is reinforced when controls of owners, representatives, beneficial owners, subcontractors and actual operating conditions are limited or fragmented.

Another central finding concerns the labour market and sensitive societal occupations. A significant share of the study population is employed, and many are found in occupations where access to people, information, premises, internal systems, administrative processes and control points may be of particular importance. This applies, among others, to care services, security and surveillance, social work, health care, banking and finance, accounting, public administration and case handling. This does not mean that these activities are generally infiltrated. However, the results show that individuals in the inner core of organised crime are present in occupations where formal positions may provide access to resources, information and environments that can be exploited by criminal actors.

The report also shows that individuals in both the inner and outer core appear in some cases as elected representatives. The occurrence is limited in relation to the size of the groups, but strategically serious because local political assignments can provide access to networks, information, decision-making processes and institutional legitimacy. The vulnerability lies not primarily in the number of elected representatives, but in the significance such positions may have when they occur within the same actor environment as crime-related relations, corporate engagement, procurement links and economic interests.

Social services placements constitute another central dimension. Approximately 22 per cent of the study population have been sub-

ject to social services placements. This result should not be interpreted as meaning that such interventions cause organised crime, but it shows that a significant share of the inner core had previously been visible to the welfare system through extensive social interventions. This raises questions about society's ability to identify, follow up and interrupt risk trajectories before they stabilise in criminal networks.

The situational assessment also shows that strategic vulnerabilities are not found only in the environments exploited by crime, but also in the ability to see the connections between them. When crime data, corporate data, procurement data, labour market data and welfare data are analysed separately, central overlaps risk remaining invisible. The report therefore shows the need for research-based analytical environments that can combine large volumes of data with a qualitative understanding of how crime is organised.

The strategic vulnerabilities identified in the report are found primarily at the interfaces between criminal actor environments and legal societal structures. These include corporate structures that can create legitimacy and economic room for manoeuvre, sectors with difficult-to-control flows, procurement and welfare flows that create contact points with public funds, occupational roles that provide access to information and control points, local political assignments that provide insight and legitimacy, social risk environments where recruitment pathways may be established, and fragmented information management that can prevent central patterns from becoming visible.

An overarching conclusion is that organised crime gains strategic significance when criminal capacity is combined with economic and institutional capacity. Criminal capacity concerns networks, violence, experience and operational relations. Economic capacity concerns companies, sectors, income, benefits, procurement and the ability to convert or conceal economic value. Institutional capacity concerns access to occupational roles, information, welfare systems, administrative processes, local decision-making environments and legitimacy. It is when these capacities overlap that the most central vulnerabilities arise.

The report's overall assessment is therefore that efforts against organised crime need to target more than individual actors and criminal incidents. Prosecution, seizures and operational disruption are

necessary, but strategic effects arise only when society also reduces the structures, functions and system conditions that make crime possible to sustain, conceal and recreate over time. The central strategic question is therefore not only which actors should be prosecuted, but which functions, flows and structures must be changed in order to reduce the room for manoeuvre available to organised crime. The situational assessment thus provides an empirical basis for developing more system-oriented, knowledge-based and long-term sustainable measures against organised crime and the criminal economy.

1. Inledning

1. Bakgrund

Den organiserade brottsligheten utgör i dag ett av de mest allvarliga och komplexa hoten mot samhällets funktionalitet (Regeringen, 2024). Till skillnad från många andra brottsformer riktar sig organiserad brottslighet inte enbart mot enskilda individer eller objekt, utan i ökande utsträckning mot samhällssystemen själva. Genom att identifiera, utnyttja och i vissa fall aktivt skapa sårbarheter inom offentliga och privata strukturer kan organiserade kriminella aktörer generera betydande ekonomiska vinster, påverka myndighetsutövning och underminera tilliten till centrala samhällsinstitutioner (Brå, 2025; Polismyndigheten, 2025; Rostami m.fl., 2026).

Empiriska skattningar visar samtidigt att den kriminella ekonomins omfattning är större och mer komplex än vad som tidigare framkommit. Den senaste uppskattningen indikerar att den kriminella ekonomins omsättning i Sverige uppgår till cirka 352 miljarder kronor årligen, motsvarande omkring 5,5 procent av BNP, med vinster på cirka 185 miljarder kronor (Rostami m.fl., 2026). Dessa nivåer bör förstås som försiktiga skattningar, då delar av de ekonomiska överskotten – särskilt de som genereras genom systematiska regelöverträdelser inom i grunden legala verksamheter såsom upphandlingar – i begränsad utsträckning fångas med tillgängliga data.

För att kunna få bättre förståelse för den organiserade brottslighetens utveckling i Sverige behöver relationen mellan dess och den kriminella ekonomin preciseras. Den kriminella ekonomin är ett bredare fenomen som omfattar ekonomiska aktiviteter som helt eller delvis sker i strid med lagar, regler eller myndighetskontroller. Organiserad brottslighet utgör en central del av denna ekonomi, men all kriminell ekonomi är inte organiserad brottslighet i snäv mening. Sambandet ligger framför allt i att organiserade kriminella

aktörer kan ha särskild förmåga att exploatera sårbarheter, samordna resurser, skapa uthålliga upplägg och använda legala eller gråzonsbaserade strukturer för att generera, dölja eller omsätta ekonomiska värden. Denna kapacitet kan också kombineras med en strävan efter makt och inflytande, exempelvis genom kontroll över marknader, påverkan på lokala miljöer, tillgång till institutionella processer eller försök att skapa legitimitet och skydd mot insyn. Över tid kan detta ge upphov till samhällsskadliga effekter som går utöver de direkta brottsvinsterna, genom att konkurrens snedvrids, offentliga resurser exploateras, institutionell tillit försvagas och sårbarheter i samhällssystemen förstärks.

Mot denna bakgrund är en central observation att den kriminella ekonomin i stor utsträckning är sammanvävd med den legala ekonomin. Detta gäller också de ekonomiska miljöer och strukturer som organiserad brottslighet kan utnyttja. Det handlar inte enbart om tydligt definierade illegala marknader, utan också om aktiviteter där legala och illegala inslag samverkar och överlappar. Särskilt framträdande är omfattningen av den svarta ekonomin, där i grunden lagliga verksamheter bedrivs utanför myndighetskontroll, exempelvis genom skatteundandragande eller systematiska avsteg från regelverk (Rostami m.fl., 2026). Detta innebär att organiserad brottslighet inte behöver etablera separata illegala strukturer för att generera ekonomisk nytta, utan kan exploatera existerande institutionella arrangemang, marknader och kontrollsysteem.

Den myndighetsgemensamma lägesbilden (MGL) ger ytterligare stöd för denna bild genom att visa att organiserad brottslighet i Sverige i hög grad är beroende av tillgången till och utnyttjandet av strukturella sårbarheter (Polismyndigheten, 2025). Det handlar bland annat om brister i informationsdelning mellan myndigheter, möjligheter att manipulera identiteter och dokument samt digitaliseringens konsekvenser i form av ökad anonymitet och ökade möjligheter att skala upp brottsliga upplägg. Vidare framträder en brottslighet som präglas av anpassningsförmåga och rörlighet, där aktörer kontinuerligt omorganiserar sig och utvecklar nya tillvägagångssätt i takt med förändringar i kontrollsysteem och regelverk (Polismyndigheten, 2025).

Tidigare forskning och kartläggningar har pekat i samma riktning. I studien *Kriminella entreprenörer* konstateras att personer med koppling till organiserad brottslighet även har kopplingar till företag,

vissa samhällskänsliga yrken och lokalpolitiska uppdrag (Rostami & Mondani, 2024). Studien visar därmed att organiserad brottslighet inte enbart framträder i brottsdata, utan också har kontaktytor mot legala ekonomiska och institutionella miljöer. Det innebär inte i sig att varje sådan koppling innebär att företag, yrkesroller eller politiska uppdrag används som brottsverktyg, men resultaten är centrala eftersom de synliggör relationer där sårbarheter kan uppstå.

Även forskning om överlappningar mellan våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet visar att aktörmiljöer kan vara mer sammanvävda än vad traditionella kategoriseringar antyder. Rostami m.fl., (2018) visar att personer och miljöer kopplade till våldsbejakande extremism och organiserad brottslighet kan överlappa genom sociala relationer, brottsliga erfarenheter och gemensamma kontaktytor. Dessa forskningsresultat understryker vikten av att analysera organiserad brottslighet relationellt, snarare än enbart utifrån fasta gruppdefinitioner eller separata brottsområden.

Sammantaget pekar detta på att organiserad brottslighet inte enbart kan förstås som en uppsättning avgränsade brottstyper eller aktörsgrepp, utan som ett ekonomiskt och institutionellt inbäddat fenomen. Brottsligheten drivs av möjligheter att generera vinster inom och genom existerande system, där gränserna mellan legalt och illegalt i praktiken ofta är flytande. Det handlar därför inte endast om att kriminella aktörer utnyttjar den legala ekonomin som en arena, utan om att brottsligheten i många fall etablerar funktionella kopplingar till aktörer, verksamheter och processer som formellt befinner sig utanför den organiserade brottsligheten.

Detta innebär att organiserad brottslighet kan skapa ömsesidiga beroenden mellan kriminella aktörer och aktörer i den legala ekonomin. Företag, entreprenörer, rådgivare, transportörer, fastighetsägare, handläggare, politiker eller andra möjliggörare behöver inte nödvändigtvis vara en del av den organiserade brottsligheten i strikt mening, men kan ändå bidra till att brottsligheten bedrivs, döljs, finansieras eller omsätts i legitima strukturer. I vissa fall sker detta genom medveten medverkan, i andra fall genom opportunistiska ekonomiska incitament, passivitet, beroendeställningar eller bristande kontroll. Detta ger upphov till en brottslighet som inte bara orsakar direkta skador, utan som successivt kan påverka konkurrensförhållanden, förvaltningsprocesser och i förlängningen samhällelig tillit. Brottsligheten behöver därför inte endast analyseras genom enskil-

da brottshändelser, brottstyper eller individer, utan också genom de företag, yrkesroller, relationer, institutionella gränssytor och möjlighetsstrukturer som kan skapa handlingsutrymme för brottslig organisering. Det är i dessa gränssytor mellan brottsliga aktörmiljöer och legala samhällsstrukturer som flera av de mest centrala strategiska sårbarheterna kan framträda.

Behovet av en samhällsgemensam lägesbild (SGL) följer av denna problembild. Organiserad brottslighet överskrider ofta sektorsgränser, jurisdiktionella gränser och organisatoriska ansvarsområden. Enskilda aktörer har därför sällan tillräcklig överblick för att fullt ut förstå hur brottsligheten organiseras, vilka system som exploateras och hur olika brottsformer, aktörer och möjliggörande strukturer hänger samman.

Ett återkommande problem i framtagningen av en samhällsgemensam lägesbild över fenomenet är att kunskapen om organiserad brottslighet är fragmenterad. Olika myndigheter och samhällsaktörer besitter viktiga delar av problembilden, men dessa underlag är ofta framtagna utifrån skilda uppdrag, datakällor, begrepp och analytiska perspektiv. Detta försvårar möjligheten att skapa en gemensam lägesförståelse och därmed också att prioritera, samordna och följa upp insatser på ett strategiskt sätt.

Den samhällsgemensamma lägesbilden syftar därför till att etablera en gemensam och empiriskt förankrad förståelseram för organiserad brottslighet och den kriminella ekonomin. Genom att med vetenskaplig ansats sammanföra data, erfarenheter och analyser från flera aktörer skapas bättre förutsättningar för att identifiera hur brottsligheten organiseras, vilka sektorer och system som är särskilt sårbara samt hur risker och sårbarheter uppstår och reproduceras över tid.

Lägesbilden ska därmed inte enbart förstås som ett beskrivande kunskapsunderlag, utan snarare som en del av en bredare kunskapsutvecklande process. Den ska bidra till att förskjuta analysfokuset från enskilda brottstyper och isolerade händelser till de strukturer, relationer och möjlighetsbetingelser som gör organiserad brottslighet och dess samhällsskadliga konsekvenser möjliga. Därigenom skapas bättre förutsättningar för en mer strategisk, kunskapsbaserad och långsiktigt hållbar styrning av arbetet mot organiserad brottslighet.

1.2. Syfte

Syftet med den samhällsgemensamma lägesbilden är att, med vetenskaplig metod och utifrån ett empiriskt grundat analysunderlag, fördjupa förståelsen för hur organiserad brottslighet och den kriminella ekonomin organiseras, möjliggörs och reproduceras i Sverige. Lägesbilden ska särskilt bidra till att identifiera och analysera de risker, sårbarheter och möjlighetsstrukturer som gör denna typ av brottslighet möjlig, lönsam och uthållig. I detta ingår att systematiskt undersöka hur brottsliga aktörer kan använda och exploatera legala strukturer, ekonomiska flöden och samhällskänsliga funktioner, samt hur kopplingar mellan aktörer, verksamheter och samhällssystem etableras och upprätthålls.

Lägesbilden är inte en operativ lägesrapport, utan ett forskningsbaserat kunskapsunderlag som syftar till att stärka samhällets samlade förmåga att förstå, analysera och motverka organiserad brottslighet. Genom att kombinera omfattande registerdata, vetenskaplig metod och teoretiskt informerade analyser kan forskningen bidra till att identifiera mönster, sårbarheter och samband som annars riskerar att förbli osynliga i enskilda myndigheters eller organisationers ordinarie uppdrag. På så sätt kan lägesbilden ge underlag för mer träffsäkra prioriteringar, bättre samordning och mer långsiktigt strategiska åtgärder.

Lägesbilden bör förstås som en del av en bredare kunskapsutvecklande process inom såväl Myndighetssamverkan mot organiserad brottslighet som Sverige mot organiserad brottslighet (SMOB), där olika analysnivåer kompletterar varandra. På makronivå bidrar analyser av den kriminella ekonomins omfattning till att synliggöra volymer, ekonomiska flöden och övergripande strukturer. Genom sådana analyser, exempelvis *Svarta siffror* (Rostami m.fl., 2026), skapas en systemövergripande referensram för att förstå fenomenets omfattning och relativa tyngd.

På mesonivå riktas uppmärksamheten mot brottslighetens strukturer, funktioner och möjliggörande mekanismer. Här analyseras hur brottsligheten praktiskt organiseras, vilka processer som möjliggör den och hur sårbarheter i regelverk, kontrollsystem, marknader och administrativa strukturer exploateras. Sådana sårbarhetsanalyser är särskilt viktiga för att förstå de villkor under vilka brottsligheten kan stabiliseras, döljas och återuppstå över tid.

Den samhällsgemensamma lägesbildens särskilda bidrag ligger framför allt på aktörs- och relationsnivå. Fokus riktas mot vilka individer och nätverk som förekommer i och omkring organiserad brottslighet, vilka aktiviteter de är involverade i, vilka positioner de intar i både legala och illegala sammanhang samt hur de rör sig mellan olika sektorer och domäner. Genom denna mikronivåanalys kan lägesbilden synliggöra hur sårbarheter utnyttjas och upprätthålls genom sociala, ekonomiska och organisatoriska relationer.

Syftet är därmed inte att lägesbilden ensam ska utgöra en fullständig analys av organiserad brottslighet och den kriminella ekonomin. Den ska i stället bidra med ett empiriskt grundat aktörs- och relationsnära kunskapsunderlag som kan ingå i en bredare flernivåanalys. Genom att utgå från observerbara mönster i aktörers beteenden, relationer och positioner skapas bättre förutsättningar för att identifiera återkommande strukturer, upplägg, kontaktytor och strategiska sårbarheter.

Den kunskap som genereras ska kunna omsättas i såväl operativa som strategiska sammanhang. Lägesbilden ska utgöra ett underlag för analys, prioritering, inriktning och samordning av åtgärder, inte minst i samverkansforum såsom Operativa rådet och SMOB:s Samhällsråd mot organiserad brottslighet. På längre sikt ska den bidra till att insatser i större utsträckning kan riktas mot de strukturer, funktioner och beroenden som möjliggör organiserad brottslighet, snarare än enbart mot dess enskilda uttryck.

Analysen är därför fortlöpande och iterativ. Risker och sårbarheter identifieras, prövas empiriskt och kan successivt omsättas i fortsatt analys, prioritering och åtgärdsutveckling. På så sätt utgör den samhällsgemensamma lägesbilden både ett kunskapsunderlag och ett verktyg för att stärka samhällets långsiktiga förmåga att förstå, förebygga och motverka organiserad brottslighet och den kriminella ekonomin.

1.3. Lägesbildens analytiska ansats

Forskning och erfarenhet visar att organiserad brottslighet ofta uppvisar en betydande anpassnings- och återhämtningsförmåga (Reuter, 1983; Clarke, 1995; von Lampe, 2016). När specifika brottsupplägg försvåras tenderar verksamheten att omorganiseras, förskjutas eller

ersättas av nya tillvägagångssätt. Detta innebär att insatser som enbart riktas mot enskilda brottshändelser eller aktörer riskerar att få begränsade och temporära effekter, särskilt om de sårbarheter som möjliggör brottsligheten kvarstår.

Mot denna bakgrund utgår lägesbilden från ett systemperspektiv där organiserad brottslighet förstås som en dynamisk och adaptiv process snarare än ett avgränsat fenomen (Gambetta, 1993; Lessing, 2021). Brottsligheten utvecklas i samspel med de strukturer den verkar inom och är beroende av existerande institutionella arrangemang. Det innebär att gränsen mellan legala och illegala aktiviteter ofta är flytande, och att brottsligheten i många fall är inbäddad i, snarare än separerad från, den legala ekonomin och samhällsorganisationen (Varese, 2011; Paoli, 2002).

En viktig analytisk utgångspunkt är därför att organiserad brottslighet inte endast kan förstås genom sina enskilda uttryck, exempelvis specifika brottstyper, brottsupplägg eller individer. För att förstå hur brottsligheten möjliggörs och reproduceras och kunna förebygga och bekämpa den behöver analysen också rikta uppmärksamheten mot de relationer, positioner och beroenden som binder samman aktörer, verksamheter och samhällsstrukturer. Det gäller särskilt de gränsytor där legala, illegala och informella aktiviteter överlappar och där aktörer utanför den organiserade brottsligheten kan bidra till, underlätta eller dra nytta av brottsliga upplägg.

Lägesbildens analytiska bidrag ligger i detta sammanhang framför allt i mikronivåanalysen och dess koppling till systemramverket. Genom att analysera vilka individer och nätverk som ingår i organiserad brottslighet, vilka aktiviteter de är involverade i, vilka positioner de intar i olika sektorer och hur de rör sig mellan legala och illegala sammanhang, skapas en empiriskt förankrad förståelse av hur brottsligheten organiseras i praktiken. Denna aktörs- och relationsnära analys gör det möjligt att identifiera hur sårbarheter utnyttjas, upprätthålls och reproduceras över tid.

En central implikation av detta perspektiv är att organiserad brottslighet kan ge upphov till samhällsskadliga effekter som sträcker sig bortom enskilda brottshändelser. Dessa effekter uppstår genom återkommande utnyttjande av strukturella och institutionella sårbarheter och kan, över tid, påverka samhällssystemens funktionalitet, snedvrیدا ekonomiska incitament och undergräva tilliten till offentliga institutioner. Sådana effekter förutsätter inte nödvändigt-

vis en explicit intention att påverka samhällsinstitutioner. I många fall drivs verksamheten primärt av ekonomisk vinning eller riskminimering. När exploateringen av sårbarheter sker återkommande eller i större skala kan den emellertid ge upphov till ackumulerade effekter som förändrar hur centrala samhällssystem fungerar.

Mot denna bakgrund blir identifieringen av risker och sårbarheter central. Genom att analysera hur aktörer och nätverk använder, exploaterar och rör sig genom legala och illegala strukturer skapas förutsättningar för att synliggöra de mer övergripande sårbarheter som möjliggör brottsligheten. Detta utgör en grundläggande utgångspunkt för lägesbilden och för det fortsatta arbetet med att utveckla mer träffsäkra och långsiktigt effektiva åtgärder som stärker samhällssystemens funktion, integritet och motståndskraft mot organiserad brottslighet.

1.4. Data och metod

Analysen utgår från ett kombinerat teoretiskt informerat och datadrivet angreppssätt. Det innebär att analysen tar sin utgångspunkt i etablerad kunskap om den organiserade brottslighetens funktionsätt, incitamentsstrukturer och operativa logik, samtidigt som identifierade risker och sårbarheter prövas mot omfattande empiriska underlag. Syftet är att förena en analytiskt styrd förståelse av organiserad brottslighet med en systematisk analys av observerbara mönster i tillgängliga data.

Det teoretiskt informerade angreppssättet innebär att tidigare forskning, myndighetskunskap och erfarenhetsbaserad kunskap från praktiker används för att identifiera vilka typer av systemförhållanden som typiskt sett kan utgöra risker eller sårbarheter. Det kan exempelvis handla om gränssytor mellan legal och illegal ekonomi, bolagsstrukturer, arbetsmarknad, offentliga upphandlingar, välfärdsystem, samhällskänsliga yrken och andra institutionella miljöer där organiserad brottslighet kan få tillgång till resurser, legitimitet, information eller ekonomiska flöden.

Det datadrivna angreppssättet innebär att dessa risk- och sårbarhetsområden analyseras utifrån observerbara mönster i registerdata. Analysen baseras således inte enbart på antaganden om var risker kan finnas, utan på empiriska indikationer som framträder genom

individers, organisationers och nätverks positioner, relationer och aktiviteter över tid. Värt att nämna i sammanhanget är också att analysen baseras på registerdata som speglar olika domäner och registerhållande aktörer, vilket bidrar till skapandet av en mer komplett bild framtagen från olika källor. Genom att kombinera ett analytiskt ramverk med empiriska observationer skapas en analys som både är kunskapsförankrad och empiriskt underbyggd.

En central del av metoden är jämförelsen mellan studiepopulationen, nämligen individer tillhörande den organiserade brottsligheten, och relevanta jämförelsegrupper. Detta möjliggör att undersöka om vissa observerade mönster är särskilt framträdande bland individer med koppling till organiserad brottslighet, eller om de även återfinns i bredare grupper av brottsmisstänkta respektive bolagsaktiva personer. Jämförelserna används därmed inte enbart för att beskriva skillnader i nivåer, utan också för att synliggöra betydelsefulla relationer, överlappningar och möjliga kontaktytor mellan organiserad brottslighet och legala samhällsstrukturer.

Analysen är huvudsakligen deskriptiv och explorativ. Den syftar inte till att fastställa kausala samband, utan till att identifiera empiriska mönster, koncentrationer, avvikelser och relationella kopplingar som kan indikera risker eller sårbarheter. Resultaten bör därför förstås som underlag för fortsatt analys, prioritering och hypotesprövning snarare än som slutgiltiga förklaringar till den organiserade brottslighetens uppkomst eller utveckling.

Begränsningar

Analysen baseras på registerdata som i varierande grad är framtagna för administrativa, rättsliga, operativa eller tillsynsrelaterade syften, snarare än för analys av organiserad brottslighet. Detta innebär att datagrunden kan vara ofullständig och att vissa risker, relationer och sårbarheter kan vara svåra att identifiera eller kvantifiera. Registerdata fångar i första hand sådant som har observerats, registrerats och klassificerats av myndigheter eller andra registerhållare. De ska därför inte likställas med den faktiska förekomsten av organiserad brottslighet eller samhällsskadliga handlingar i sin helhet (Brå, 2006; Rostami & Mondani, 2015).

Organiserad brottslighet är dessutom till sin natur delvis dold, adaptiv och föränderlig. Aktörer kan anpassa sina tillvägagångssätt

efter kontrollsystem, regelverk och myndigheters arbetssätt. Vissa brottsupplägg, relationer och möjliggörande funktioner kan därför vara osynliga i registerdata eller endast framträda indirekt genom kombinationer av flera indikatorer. Det innebär att frånvaro av registrerade uppgifter inte nödvändigtvis innebär frånvaro av risk eller sårbarhet.

Det bör också understrykas att de samband och mönster som identifieras i lägesbilden inte i sig visar kausalitet. Att en individ, organisation, bransch eller samhällsdomän uppvisar vissa egenskaper eller kopplingar innebär inte automatiskt att brottslighet förekommer. Analysen ska därför tolkas med viss försiktighet och i relation till både datakällornas täckning, variabelernas kvalitet och den bredare kunskap som finns om organiserad brottslighets funktionssätt.

Lägesbilden ska mot denna bakgrund inte förstås som en uttömmande kartläggning av samtliga risker och sårbarheter, utan som en systematisk och empiriskt grundad analys baserad på tillgängliga underlag. Den utgör ett led i en kontinuerlig och iterativ kunskapsprocess, där datagrund, metoder, indikatorer och analytiska ramverk successivt kan utvecklas och förfinas i takt med att ny kunskap och nya data blir tillgängliga.

Datakällor

Den samhällsgemensamma lägesbilden bygger på en nationell forskningsdatabas som förvaltas av Statistiska centralbyrån (SCB). Databasen utgör den empiriska grunden för analysen och möjliggör samkörning av registerdata från flera registerhållare och samhällsdomäner. Genom denna struktur kan individer, organisationer, relationer och positioner analyseras över tid och i relation till olika samhällsdomäner.

Datakällorna har valts för att möjliggöra en bred analys av samhällsskadliga handlingar, där organiserad brottslighet och den kriminella ekonomin utgör centrala uttryck. Med samhällsskadliga handlingar avses här handlingar, relationer och miljöer som enskilt eller sammantaget kan skada individer, företag, offentliga institutioner eller samhällets grundläggande funktioner. Datamaterialet gör det möjligt att analysera sådana handlingar inte enbart som enskilda brotts handlingar, utan som mönster som kan vara kopplade till sociala, ekonomiska och institutionella sammanhang.

Databasen omfattar uppgifter om cirka 17 miljoner individer, 2,6 miljoner organisationer, 3,35 miljoner företrädare, omkring 98 000 förtroendevalda på kommunal och regional nivå, cirka 1,84 miljoner misstänkta individer och drygt 12,8 miljoner brottsmisstankar. Sammantaget ingår uppgifter från omkring 110 register. Materialets omfattning gör det möjligt att analysera studiepopulationen i relation till bredare jämförelsegrupper och att identifiera mönster som inte framträder i mer avgränsade datakällor.

Datamaterialet täcker flera analytiska domäner. Dessa omfattar bland annat sociodemografi, utbildning, sysselsättning, inkomster, bidrag och ersättningar, företagande, bolagsengagemang, arbetsmiljö, brottsmisstankar, lagföringar, förtroendeuppdrag, familje- och hushållsrelationer, offentliga upphandlingar samt tillhörighet till samhällsskadliga miljöer. Därigenom kan analyserna belysa både individuella egenskaper, sociala relationer, ekonomiska positioner och organisatoriska kopplingar.

Uppgifter hämtas från flera olika registerhållare, däribland SCB, Brottsförebyggande rådet, Bolagsverket, Arbetsmiljöverket, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Acta Publica, Polismyndigheten och andra relevanta aktörer. Datakällorna kan övergripande grupperas i områden såsom ekonomi och företagande, arbetsmiljö, brott, tillhörighet, biopsykosociala förhållanden och sociodemografi. SCB är samordnande myndighet för samkörningen av registren. Efter samkörning pseudonymiseras individer och andra identifierbara enheter, exempelvis organisationsnummer och ärendenummer. Den nyckel som möjliggör identifiering förvaras hos SCB. Behöriga forskare får tillgång till datamaterialet genom SCB:s MONA-system, vilket innebär att analyserna genomförs i en sluten och behörighetsstyrd miljö där mikrodata inte lämnar SCB.

Registertäckningen varierar mellan olika datakällor. Vissa befolknings- och bakgrundsregister sträcker sig tillbaka till slutet av 1960-talet, medan andra register täcker kortare eller mer avgränsade perioder. Detta medför att analyserna som redovisas ibland täcker olika perioder, eftersom tillgängligheten beror på respektive registerhållares historik, datakvalitet och leveransmöjligheter. Brottsuppgifter från misstankeregistret har exempelvis registertäckning från 1995 till senast tillgängliga år.

I denna lägesbild används inte alltid hela den tillgängliga registerperioden. Analysperioderna har i stället avgränsats utifrån respektive

domäns kvalitet, relevans och jämförbarhet över tid. I de analyser som redovisas här avser brottsmisstankar huvudsakligen perioden 1995–2023. Inkomst- och bidragsuppgifter analyseras för perioden 2015–2024 och redovisas i 2024 års fasta priser. Bolagsengagemang analyseras huvudsakligen för perioden 2015–2023, medan sysselsättnings- och yrkesuppgifter analyseras för perioden 2015–2024. Lokalpolitiskt engagemang analyseras för perioden 2007–2023. För övriga domäner, såsom offentliga upphandlingar, arbetsmiljö och sociala insatser, bestäms analysperioden av den aktuella datakällans täckning och den specifika fråga som analyseras.

Databasen möjliggör därmed en analys som går bortom enskilda brottshändelser eller isolerade aktörer. Genom att kombinera uppgifter om individer, organisationer, brott, företagande, arbetsmarknad, välfärd, upphandlingar och politiska uppdrag kan lägesbilden utgöra grund för analys av hur organiserad brottslighet och den kriminella ekonomin är kopplade till bredare samhällsstrukturer.

Samtidigt bör resultaten från datamaterialet förstås utifrån materialets begränsningar. Registerdata är i huvudsak framtagna för administrativa, rättsliga, operativa eller tillsynsrelaterade ändamål och inte primärt för analys av organiserad brottslighet. Det innebär att vissa förhållanden kan vara ofullständigt dokumenterade, att mörkertal kvarstår och att alla relationer eller funktioner inte kan observeras i data. Analysen ska därför inte betraktas som en fullständig kartläggning av organiserad brottslighet, utan som ett empiriskt grundat underlag för att identifiera mönster, relationer, risker och sårbarheter utifrån tillgängliga registeruppgifter.

Metod

I analysen tillämpas en kombinerad kvantitativ metod bestående av deskriptiv statistik och social nätverksanalys (SNA). Social nätverksanalys är ett analytiskt ramverk med rötter i matematisk grafteori och sociologisk strukturteori (Wasserman & Faust, 1994; Freeman, 2004). Metodens grundläggande förutsättning är att egenskaper hos enskilda aktivisters agerande – eller i detta fall enskilda brottstypers räckvidd – inte kan förstås isolerat utan måste analyseras i relation till den struktur av relationer där de är inbäddade. De två metoderna används sekventiellt och komplementärt. Deskriptiv statistik används för att etablera en allmän förståelse för datamateri-

alets egenskaper och grundläggande fördelningar. På denna grund tillämpas sedan social nätverksanalys för att analysera strukturella egenskaper som inte är synliga i aggregerade statistiker.

Kombinationen möjliggör slutsatser på två nivåer: dels om den absoluta exponering som olika sektorer bär (deskriptiv statistik), dels om de strukturella mekanismer som förklarar varför vissa sektorer är särskilt sårbara (nätverksanalys). Tillsammans ger de två metoderna en mer fullständig bild av samhällssårbarheten än vad en metod kan ge på egen hand.

1.5. Studiepopulationen: Kärnan inom organiserad brottslighet i Sverige

Studiepopulationen i denna lägesbild består av 50 165 unika individer som har identifierats genom två huvudsakliga datakällor: Polismyndigheten och Acta Publica. I båda fallen är utgångspunkten EU:s definition av organiserad brottslighet, där organiserad brottslighet förstås som brottslighet som bedrivs av flera personer i samverkan, över tid, med koppling till allvarlig brottslighet och med syfte att uppnå ekonomisk eller annan vinning.

Efter sammanslagning av datakällorna omfattar studiepopulationen 25 804 individer som endast förekommer i Polismyndighetens datamängd, 19 499 individer som endast förekommer i Acta Publicas datamängd samt 4 862 individer som återfinns i båda datamängderna.

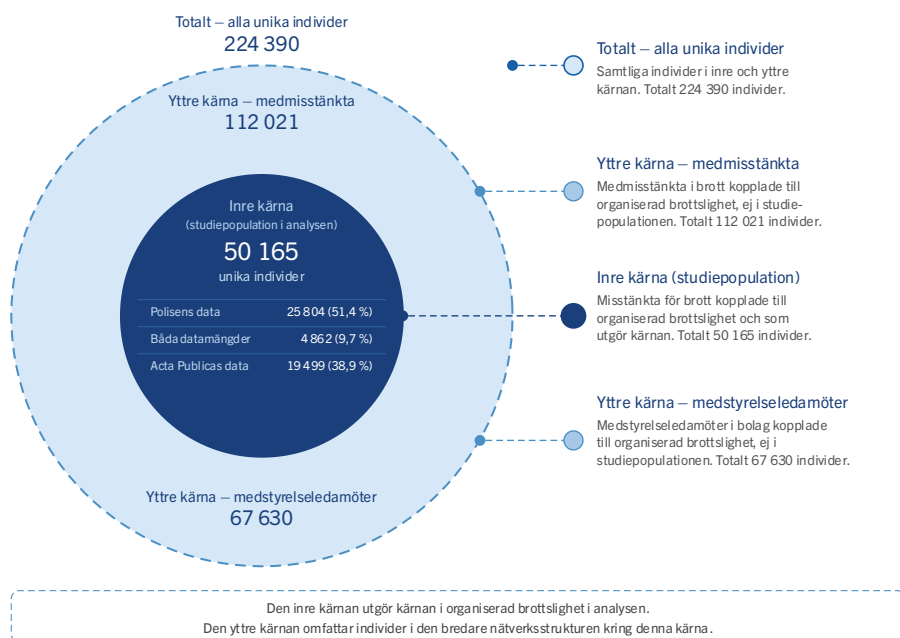
Polismyndighetens del av studiepopulationen avser aktiva gängkriminella individer som identifierats genom polisens underrättelse-databaser. Urvalet bygger på fastställda kriterier som syftar till att fånga personer med aktuell och återkommande koppling till allvarlig brottslighet. Det handlar om individer som bedöms vara involverade i allvarlig brottslighet, ha samröre med andra personer med motsvarande kopplingar, vara involverade i brottslighet över tid och förekomma i aktuella underrättelser. Mer konkret innebär detta att personen ska ha förekommit i flera underrättelser som underrättelsemisstänkt under de senaste tre åren, ha multipla kopplingar till andra underrättelsemisstänkta personer under samma period samt ha en senaste uppgiften om dem är högst ett år gammal.

Acta Publicas del av studiepopulationen bygger på informationsinhämtning från både öppna och slutna källor. Basen utgörs av do-

kument som Acta Publica systematiskt och löpande begär ut från fler än 600 myndigheter, inklusive samtliga kommuner, regioner och domstolar. Genom denna insamling identifieras individer med kopplingar till organiserad brottslighet, kriminella nätverk och relaterade miljöer utifrån ett brett dokumentunderlag.

Sammantaget ger de två datakällorna delvis olika men kompletterande ingångar till studiepopulationen. Polismyndighetens data fångar framför allt individer med aktuell underrättelsebaserad koppling till aktiv gängkriminalitet, medan Acta Publicas data bidrar med ett bredare underlag baserat på systematisk dokumentinsamling från offentliga och andra tillgängliga källor. Överlappet mellan datakällorna visar att vissa individer identifieras av båda systemen, medan de separata delarna av populationen illustrerar att olika datakällor fångar olika delar av den organiserade brottslighetens aktörmiljöer.

Figur 1 Beskrivning av studiepopulationen och yttrekärnan.

1.6. Jämförelsegrupper och analytisk avgränsning

För att kunna analysera studiepopulationens särdrag och relationer till omgivande samhällsstrukturer används fyra jämförelsegrupper. Dessa grupper gör det möjligt att skilja mellan det som är specifikt för studiepopulationen och det som också förekommer bland andra brottsmisstänkta eller personer med bolagsengagemang. Syftet är därmed inte enbart att jämföra nivåer, utan att synliggöra relationer, överlappningar och möjliga kontaktytor mellan organiserad brottslighet, kriminella nätverk och legala strukturer.

Två av jämförelsegrupperna utgör det som i analysen kan förstås som den yttre kärnan kring studiepopulationen. Den första gruppen består av *medmisstänkta*, det vill säga individer som har misstänkts för brott tillsammans med personer i studiepopulationen, men som inte själva ingår i studiepopulationen. Gruppen omfattar 112 021 individer och ger en bild av studiepopulationens brottsliga kontaktytor, samverkansmönster och närliggande nätverksmiljöer.

Den andra gruppen består av *medstyrelseledamöter*, det vill säga individer som har suttit i samma bolagsstyrelser som personer i studiepopulationen, men som inte själva ingår i studiepopulationen. Gruppen omfattar 67 630 individer och synliggör studiepopulationens kopplingar till bolag, företagande och formella ekonomiska strukturer. Genom denna grupp kan analysen fånga hur personer i studiepopulationen är förbundna med andra aktörer i den legala ekonomin.

Tillsammans med studiepopulationen bildar dessa två grupper en bredare aktörmiljö om 224 390 unika individer. Denna samlade population kan förstås som en analytisk kärnstruktur: studiepopulationen utgör den inre kärnan, medan medmisstänkta och medstyrelseledamöter utgör en yttre kärna av personer som genom brottsliga eller bolagsrelaterade relationer är kopplade till denna. Att analysera dessa grupper tillsammans är centralt för att förstå hur organiserad brottslighet inte bara består av identifierade kärnaktörer, utan också av relationer till personer, bolag och nätverk i dess omedelbara närhet.

De två övriga jämförelsegrupperna används för att skapa bredare referenspunkter. *Övriga brottsmisstänkta* avser individer som misstänkts för brott tillsammans med någon annan, men som varken ingår i studiepopulationen eller gruppen medmisstänkta. Gruppen gör

det möjligt att jämföra studiepopulationen och dess yttre brottsliga kontaktytor med en bredare grupp av brottsmisstänkta personer. *Övriga styrelseledamöter* avser individer med styrelseuppdrag i bolag, men som varken ingår i studiepopulationen eller gruppen med styrelseledamöter. Denna grupp fungerar som referenspunkt för att analysera bolagsengagemang, branschfördelning och andra ekonomiska positioner.

Sammantaget gör jämförelsegrupperna det möjligt att analysera studiepopulationen i flera riktningar samtidigt. De visar hur studiepopulationen skiljer sig från bredare grupper av brottsmisstänkta och bolagsaktiva personer, men också hur den är kopplad till en yttre krets av individer genom gemensamma brottsmisstankar och gemensamma bolagsengagemang. På så sätt bidrar jämförelsegrupperna till att synliggöra den organiserade brottslighetens relationella struktur och de gränssytor där brottsliga aktörer möter legala, ekonomiska och institutionella miljöer.

Figur 2 Översikt över studiepopulationen och jämförelsegrupperna. Antal individer i respektive grupp.

2. Analytiska utgångspunkter i tidigare forskning

Detta avsnitt redogör för de forskningsbaserade utgångspunkter som ligger till grund för designen, metodvalen och analysen som redovisas nedan. Utgångspunkten är att organiserad brottslighet inte enbart bör förstås som en uppsättning avgränsade aktörer, grupper eller brottstyper, utan som en form av kriminell organisering som möjliggörs genom relationer, marknader, institutionella positioner och samhälleliga sårbarheter. Avsnittet behandlar därför två analytiska begrepp som är centrala för förståelsen av fenomenet: sårbarhet och kriminell organisering. Tillsammans gör dessa begrepp det möjligt att analysera hur brottslighetens praktiska, ekonomiska och institutionella förutsättningar skapas, utnyttjas och reproduceras över tid.

2.1. Sårbarheter, risk och systemberoenden

Begreppet sårbarhet används ofta för att beskriva en svag punkt, en brist eller en utsatthet. I analytisk mening är begreppet bredare. En sårbarhet kan förstås som ett förhållande/status som gör ett system, en organisation, en process eller en samhällsfunktion mottaglig för skada, störning, manipulation, exploatering eller påverkan. Det handlar alltså inte enbart om att något är oskyddat, utan om att det finns egenskaper i systemet som gör det möjligt för en händelse, en aktör eller en process att orsaka skada eller skapa otillbörlig nytta.

Sårbarhet bör därför skiljas från både hot och risk. Ett hot avser en möjlig skadlig aktör, händelse eller process. Risk handlar vanligen om sannolikheten för att något inträffar och vilka konsekvenser det kan få. Sårbarhet avser däremot systemets mottaglighet: vilka egenskaper gör att ett hot kan få fäste, att en störning kan spridas, att

exploatering kan fortgå eller att skadan kan bli omfattande? Två organisationer kan vara exponerade för samma hot men vara olika sårbara beroende på kontrollförmåga, redundans, informationsflöden, organisatorisk kultur, beroenden och återhämtningsförmåga (Renn, 2008; Sheffi, 2005).

Sårbarheter kan vara tekniska, organisatoriska, institutionella, ekonomiska eller relationella. Tekniska sårbarheter kan avse brister i IT-system, infrastruktur, passersystem eller digitala identiteter. Organisatoriska sårbarheter kan handla om otydligt ansvar, svag intern kontroll, bristande uppföljning eller beroende av enskilda nyckelpersoner. Institutionella sårbarheter kan uppstå när regelverk, myndighetsuppdrag eller administrativa processer inte är utformade för att hantera komplexa aktörsnätverk. Ekonomiska sårbarheter kan bestå i incitament som gör det lönsamt att använda underentreprenörer, skenanställningar, bolagskedjor eller målvakter. Slutligen uppstår relationella sårbarheter genom beroenden, nätverk och kontakter mellan aktörer som tillsammans skapar möjligheter till exploatering.

I litteraturen om komplexa system och organisatoriska olyckor förstås sårbarheter sällan som isolerade brister. De framträder snarare som latent och relationella egenskaper i system där flera delar är ömsesidigt beroende av varandra. Små störningar kan få oproportionerliga konsekvenser när system är tätt kopplade och svåröverskådliga (Perrow, 1984), samtidigt som varningssignaler ofta kan finnas närvarande under längre tid utan att tolkas som tecken på en växande fara (Turner, 1978). Bristande analytisk förmåga kan i detta sammanhang förstås som en latent sårbarhet. Information kan finnas tillgänglig, men utan tillräcklig förmåga att identifiera relevanta signaler, kombinera uppgifter från olika källor, formulera analytiskt relevanta frågor till det empiriska materialet och tolka uppgifterna i relation till ett bredare mönster, förblir sårbarheten osynlig. Reasons (1997) distinktion mellan aktiva fel och latent förhållanden fångar samma problem: skadliga händelser möjliggörs ofta inte av en enskild brist, utan av att flera skyddsbarriärer samtidigt försvagas, kringgås eller inte förmår samverka.

Denna förståelse är relevant för samhällssystem där ansvar, information, analys och kontroll är fördelade mellan flera aktörer. Ett upphandlingssärende kan exempelvis framstå som korrekt om varje del granskas separat: leverantören uppfyller formella krav, avtalet har tilldelats enligt gällande regler och priset är konkurrenskraftigt.

Sårbarheten kan ändå ligga i kombinationen av återkommande företrädare, svåröverblickade ägarförhållanden, underleverantörsled, branschspecifika kontrollproblem, bristande informationsdelning eller otillräcklig förmåga att analysera dessa uppgifter samlat. På motsvarande sätt kan välfärdssystem vara formellt reglerade men ändå sårbara om kontrollen inte fångar nätverksbaserade upplägg, falska intyg, skenanställningar eller systematiska mönster över tid. Sårbarheten ligger då inte i en enskild regel eller kontrollpunkt, utan i relationen mellan systemets olika delar – och i förmågan att se hur dessa delar sammantaget skapar ett exploaterbart handlingsutrymme.

Sårbarheter kan också vara strategiska. I försvars- och säkerhets-sammanhang kan en organisation ha stark operativ förmåga men ändå vara sårbar genom beroenden av civila leverantörer, logistikkedjor, energiförsörjning, digital infrastruktur, hamnar, transporter, kommunikationssystem eller personal med särskilda behörigheter. Strategisk sårbarhet handlar därmed inte enbart om motståndarens direkta kapacitet, utan om vilka samhällsfunktioner, beroenden och systempunkter som kan utnyttjas för att minska handlingsförmåga, skapa osäkerhet eller påverka beslutsfattande (Cimbala, 1988). På liknande sätt kan försörjningskedjor vara effektiva men samtidigt sårbara om de bygger på ensamleverantörer, långa underleverantörsled, låg redundans eller begränsad insyn i leverantörers faktiska kontroll- och ägarförhållanden (Sheffi, 2005).

Risk- och resilienslitteraturen visar därmed att sårbarhetsreduktion handlar om mer än att införa fler kontroller. Wildavsky (1988) skiljer mellan säkerhet genom föregripande kontroll och säkerhet genom resiliens. Den första logiken bygger på att risker kan identifieras i förväg och elimineras genom regler, planering och kontroll. Den andra utgår från att alla hot och störningar inte kan förutses och att system därför behöver förmåga att upptäcka, lära, anpassa sig och återhämta sig. Resilience engineering-litteraturen utvecklar detta genom att betona återkoppling, flexibilitet och anpassningsförmåga som centrala egenskaper i system som ska fungera under osäkerhet (Hollnagel m.fl., 2006; Leveson, 2011).

På samhällsnivå har risk- och modernitetslitteraturen betonat att moderna samhällen själva producerar nya former av sårbarhet. Globalisering, digitalisering, specialisering, komplexa marknader och ökad administrativ samordning kan skapa effektivitet, men också

nya beroenden och svåröverskådliga risker (Beck, 1992; Giddens, 1990). Power (2004) visar samtidigt att riskhantering kan bli formell och ritualiserad om den främst producerar dokumentation, checklistor och ansvarsförskjutning utan att stärka den faktiska förmågan att upptäcka, förstå och hantera sårbarheter.

Den analytiska poängen är därför att sårbarheter bör förstås som dynamiska systemegenskaper. De kan vara synliga eller latent, lokala eller systemiska, tillfälliga eller återkommande. De kan uppstå genom direkta brister, men också genom komplexitet, beroenden, glapp mellan organisationer och bristande återkoppling. För analysen av organiserad brottslighet innebär detta att sårbarheter bör förstås som möjlighetsbetingelser: de villkor som gör att brottsliga aktörer kan få åtkomst, legitimitet, resurser, skydd och uthållighet.

2.2. Organiserad brottslighet som kriminell organisering

Begreppet organiserad brottslighet har länge präglats av en grundläggande begreppslig spänning. Å ena sidan används det för att beskriva relativt stabila och avgränsade kriminella organisationer, ofta med maffian som implicit eller explicit idealtyp. Å andra sidan används det för att beteckna allvarliga brottsliga aktiviteter som kräver planering, samverkan, arbetsdelning, kontinuitet eller någon form av koordination. Denna dubbelhet har bidragit till att organiserad brottslighet ofta fungerar som ett politiskt, polisiärt och administrativt paraplybegrepp snarare än som ett entydigt analytiskt begrepp (Paoli & Vander Beken, 2014; von Lampe, 2016).

Den maffiacentriska modellen har haft stor betydelse för fältets utveckling, särskilt genom betoningen på territoriell kontroll, våldskapital, korruption, intern disciplin, beskydd och extra-legal governance. Den är fortsatt viktig för att förstå former av organiserad brottslighet som bygger på informell reglering, skydd och kontroll över marknader eller geografiska områden (Gambetta, 1993; Varese, 2011). Samtidigt är modellen otillräcklig som generell förståelseram. Den riskerar att göra hierarki, våld, korruption och territoriell dominans till definierande kriterier, trots att många samtida brottsformer organiseras genom mer flexibla, nätverksbaserade, marknadsdrivna eller administrativt inbäddade processer.

Ett mer analytiskt fruktbart angreppssätt är därför att rikta upp-

märksamheten mot kriminell organisering. I detta perspektiv behandlas organiserad brottslighet inte som en avgränsad och artskild organisationsform, utan som en form av social organisering där brottsliga aktiviteter samordnas, möjliggörs, stabiliseras och reproduceras genom mekanismer som också präglar annan social organisering: relationer, roller, arbetsdelning, resurser, tillit, kontroll, sanktioner och anpassning över tid. Det analytiska bidraget ligger i att flytta fokus från den idealtypiska kriminella organisationen till graden och formen av organisering. Fokus förskjuts därmed från frågan om huruvida en viss grupp uppfyller kriterierna för att vara en organiserad kriminell organisation till frågan om hur brott organiseras: vilka relationer, roller, resurser, marknader, positioner och möjlighetsstrukturer som krävs för att brottsligheten ska kunna genomföras, upprepas och anpassas över tid. Därmed blir det möjligt att analysera både hierarkiska grupper, nätverk, projektbaserade samarbeten och mer löst sammanhållna brottsupplägg inom samma begreppsliga ram. Ett sådant perspektiv ligger nära organisationsteoretiska ansatser där organisering förstås som något som kan förekomma även utanför formella organisationer, genom partiell organisering, nätverk och återkommande former av koordination (Ahrne & Brunsson, 2011; Rostami, 2016).

Forskningen om illegala marknader har varit central för denna förskjutning. Reuter (1983) visade att illegala marknader inte nödvändigtvis domineras av stora, stabila och hierarkiska organisationer. De kan vara fragmenterade, konkurrensutsatta och decentraliserade, samtidigt som de producerar återkommande och omfattande brottslig verksamhet. Frånvaro av en tydlig central organisation kan därför inte likställas med frånvaro av organisering. Organiseringen kan i stället ligga i marknadens återkommande funktioner: efterfrågan, utbud, transaktioner, distribution, specialiserade roller, riskhantering och ekonomiska incitament.

Ett sådant perspektiv innebär att brottslighet förstås som praktisk samordning. Ett narkotikaupplägg, ett bedrägeriupplägg eller ett upplägg för penningtvätt kan kräva hög grad av koordinering utan att det finns en formell organisation. Olika aktörer kan bidra med olika funktioner: transport, finansiering, våld, teknik, dokumentation, juridisk kunskap, konton, bolag, målvakter, lokaler eller kontakter. Brottsligheten organiseras då genom funktionell samordning snarare än genom formell hierarki.

Detta ligger nära situationella och möjlighetsteoretiska perspektiv inom kriminologin. Rutinaktivitetsteorin betonar att brott uppstår i konkreta situationer där motiverade gärningspersoner, lämpliga mål och avsaknad av kapabla väktare sammanfaller (Cohen & Felson, 1979). Den situationella brottspreventionen utvecklar detta genom att rikta uppmärksamheten mot de omständigheter som gör brott möjliga, lönsamma och genomförbara (Felson & Clarke, 1998). För organiserad brottslighet behöver dessa perspektiv dock vidgas från enskilda brottsituationer till mer omfattande handlingskedjor. Det handlar inte endast om att en möjlighet uppstår, utan om att aktörer kan samordna resurser kring möjligheten, exploatera den, skydda den och återanvända den.

Crime script-perspektivet bidrar här med ett analytiskt språk för att förstå brott som sekvenser av handlingar där varje steg kräver särskilda resurser, roller och beslut (Cornish, 1994). I stället för att betrakta brottet som en isolerad händelse synliggörs hur brottslighet organiseras genom förberedelse, rekrytering, åtkomst, genomförande, betalning, döljande och återinvestering. Kriminell organisering består i detta perspektiv av hur sådana funktioner kopplas samman. Den analytiska frågan blir därmed inte bara vem som begår brott, utan vilka funktioner som krävs för att brottet ska kunna genomföras, döljas och upprepas.

Denna funktionella förståelse är särskilt viktig när brottslighet rör sig genom den legala ekonomin. Forskningen om white-collar crime har sedan Sutherland (1949) visat att brottslighet inte enbart sker utanför legitima institutioner, utan också kan begås genom yrkesroller, organisationer, marknader och socialt erkända positioner. Sutherlands bidrag var att synliggöra att brott kan vara inbäddat i legitima ekonomiska och organisatoriska sammanhang. Senare forskning har utvecklat detta genom att visa hur möjligheter till ekonomisk brottslighet skapas genom arbetsroller, informationsövertag, förtroende, organisationsstrukturer, branschlogiker och svagheter i kontrollmiljöer (Benson & Simpson, 2018; Simpson & Weisburd, 2009).

Detta innebär att kriminell organisering inte nödvändigtvis sker i opposition till legala strukturer, utan ofta genom användning av dem. Bolag, anställningar, upphandlingar, bidrag, tillstånd, redovisning, avtal, yrkesroller och professionella tjänster kan fungera som organisatoriska resurser. Ett företag kan skapa legitimitet, möjliggöra

ra fakturering, ge tillgång till offentliga kontrakt, dölja ekonomiska flöden eller fungera som arbetsgivare i upplägg som rör skatter, bidrag eller arbetskraftsexploatering. Den legala strukturen blir därmed inte bara en bakgrund till brottsligheten, utan kan vara en del av dess organisering.

Passas (1999) begrepp kriminogena asymmetrier fångar hur skillnader, glapp och obalanser mellan regelsystem, marknader, jurisdiktioner och kontrollstrukturer kan skapa brottsmöjligheter. Även i nationella sammanhang kan sådana asymmetrier uppstå mellan olika myndighetsuppdrag, mellan registrering och faktisk kontroll, mellan formell regelefterlevnad och faktisk verksamhet, mellan upphandling och uppföljning eller mellan arbetsmarknadsregler och faktisk arbetskraftsanvändning. Kriminell organisering kan därmed förstås som förmågan att identifiera, kombinera och exploatera sådana glapp.

Nätverksforskningen har ytterligare förskjutit förståelsen från organisation till organisering. Organiserad brottslighet bygger ofta på social inbäddning: tillit, rykte, släktskap, vänskap, tidigare brottsarbeten, arbetslivserfarenheter, geografisk närhet och gemensamma ekonomiska intressen (Kleemans & Van de Bunt, 1999; Morselli, 2009; Van de Bunt m.fl., 2014). Det är inte alltid de mest synliga eller formellt ledande aktörerna som är mest analytiskt betydelsefulla. Personer som fungerar som broar mellan nätverk, marknader och institutionella miljöer kan ha avgörande betydelse eftersom de tillhandahåller åtkomst, resurser eller förtroende.

Nätverksansatsen aktualiserar skillnaden mellan person, position och funktion. En enskild person kan vara utbytbar samtidigt som funktionen består. En målvakt kan ersättas, men målvaktsfunktionen kan vara central. Ett bolag kan avvecklas, men behovet av bolagsstrukturer för fakturering, anställningar eller penningflöden kvarstår. En transportör kan vara perifer i nätverket men central för ett specifikt flöde. En insider kan vara mindre synlig än en våldsaktör men strategiskt viktigare genom sin åtkomst till information eller system. Kriminell organisering bör därför förstås funktionellt: vilka uppgifter måste lösas för att brottsligheten ska kunna genomföras, döljas och upprepas?

Digitaliseringen har ytterligare förstärkt behovet av ett organiseringsperspektiv. Cyberbrottslighet, digitala bedrägerier, ransomware, darknetmarknader och cybercrime-as-a-service visar att krimi-

nell organisering inte kräver fysisk närhet, territoriell kontroll eller traditionell hierarki. Den kan i stället ske genom plattformar, krypterad kommunikation, teknisk specialisering, rykte, arbetsdelning, outsourcing och modulära tjänster. Detta innebär att organiseringen inte alltid framträder som en stabil grupp eller en sammanhållen organisation, utan som en samordnad kapacitet där olika aktörer, funktioner och tekniska resurser kopplas samman.

Di Nicola m.fl., (2025) visar att cyberbrottsliga grupper ofta uppvisar flera av de egenskaper som återkommer i kriminologiska definitioner av organiserad brottslighet, såsom samverkan, kontinuitet, vinstorientering, arbetsdelning, företagsliknande organisering och nätverksstruktur. Däremot saknas ofta de attribut som förknippas med klassiska maffiamodeller, exempelvis våld, korruption, monopolsträvanden och territoriell kontroll. Deras analys visar därmed att frågan inte bör reduceras till om digitala brottsgrupper liknar traditionella maffiaorganisationer, utan om de uppvisar tillräcklig grad av kriminell organisering för att förstås som organiserad brottslighet.

Detta stärker argumentet för en mer elastisk och funktionsorienterad förståelse av organiserad brottslighet. Digitala och hybrida brottsformer visar att organisering kan uppstå genom tillgång till teknisk kompetens, digital infrastruktur, ekonomiska flöden, informationsresurser och specialiserade tjänster snarare än genom formell hierarki eller territoriell närvaro. Samtidigt är digital organisering sällan helt frikopplad från fysiska och institutionella strukturer. Digitala bedrägerier kräver ofta bankkonton, identiteter, målvakter och penningförflyttning. Ransomware kräver betalningsinfrastruktur och kan involvera förhandling, penningtvätt och återinvestering. Narkotikahandel kan koordineras digitalt men kräver fysisk logistik. Välfärdsbrott kan initieras genom digitala ansökningar men bygga på bolag, anställningar, intyg och formella relationer. Digitaliseringen förändrar därmed inte bara brottstyperna, utan också formerna för kriminell organisering och relationen mellan tekniska, ekonomiska, sociala och institutionella resurser.

Den analytiska slutsatsen är att organiserad brottslighet inte behöver framträda som en sammanhållen organisation för att vara organiserad. Den kan organiseras genom marknader, nätverk, scripts, bolag, professionella roller, institutionella glapp, sociala relationer och digitala infrastrukturer. Ett sådant perspektiv gör det möjligt att analysera inte bara vilka som begår brott, utan hur brottslighetens

praktiska, ekonomiska och institutionella förutsättningar skapas och vidmakthålls.

Figur 3 Analytiska utgångspunkter i lägesbilden och strategiska sårbarheter som analytisk brygga.

2.3. Strategiska sårbarheter som analytisk brygga

När sårbarhetsperspektivet kombineras med ett organiseringsperspektiv framträder organiserad brottslighet som ett adaptivt system av relationer, funktioner och möjlighetsstrukturer. Brottsligheten är inte endast beroende av enskilda aktörer, utan av de villkor som gör det möjligt att samordna resurser, få åtkomst, skapa legitimitet, hantera ekonomiska flöden, undgå upptäckt och återuppbygga kapacitet efter störningar. Det är i denna mening strategiska sårbarheter blir analytiskt centrala.

Distinktionen mellan taktiska risker och strategiska sårbarheter är viktig. Taktiska risker avser konkreta aktörer, brottsupplägg, platser eller situationer där omedelbara åtgärder kan behövas. Strategiska sårbarheter avser de mer grundläggande systemvillkor som gör att liknande upplägg kan uppstå igen, även om enskilda aktörer lagförs eller specifika upplägg avbryts. En polisinsats kan slå ut ett

nätverk, avbryta ett brottsupplägg eller lagföra centrala aktörer. Men om samma bolagsformer, kontrollbrister, informationsluckor, marknadsincitament och relationella bryggor kvarstår kan brottsligheten återuppstå i ny form.

Strategiska sårbarheter handlar därför om brottslighetens reproduktionsvillkor. De finns i de funktioner, flöden och institutionella arrangemang som gör brottsligheten möjlig, lönsam och uthållig. Det kan handla om bolagsstrukturer som ger legitimitet och ekonomiskt handlingsutrymme, arbetsmarknadsrelationer som möjliggör exploatering, upphandlingssystem där kontroll och uppföljning är fragmenterad, yrkesroller som ger åtkomst till information eller individer, digitala infrastrukturer som möjliggör koordinering, eller informationsglapp mellan myndigheter och samhällsaktörer.

Detta innebär att strategisk effekt inte enbart kan mätas i termer av lagförda individer, beslagtagna tillgångar eller avbrutna brottsupplägg. Sådana taktiska framgångar är nödvändiga, men de behöver kopplas till en analys av vilka underliggande sårbarheter som utnyttjades. Den strategiska frågan är därför inte bara vad som hände och vilka som deltog, utan vilka möjlighetsstrukturer som gjorde upplägget möjligt: vilka funktioner behövde lösas, vilka relationer bar upp processen, vilka legala strukturer användes, vilka kontrollpunkter kringgicks och vilka systemglapp exploaterades?

Ett sådant perspektiv gör det möjligt att förena mikro- och systemnivå. På mikro- och mesonivå analyseras aktörer, relationer och positioner. På systemnivå analyseras de institutionella, ekonomiska och organisatoriska villkor som gör dessa relationer betydelsefulla. Det är i kopplingen mellan dessa nivåer som de strategiska sårbarheterna uppstår. En individ kan vara relevant genom sin brottsliga aktivitet, men också genom sin position i ett bolag, sin funktion i ett nätverk, sin yrkesmässiga åtkomst eller sin roll i ett administrativt eller ekonomiskt flöde. På motsvarande sätt kan en formellt legitim verksamhet bli strategiskt relevant om den överbryggar de legala och illegala sammanhangen.

Den analytiska bryggan mellan sårbarhet och kriminell organisering kan därför sammanfattas i tre punkter. För det första är organiserad brottslighet adaptiv: den kan förändra form, metod och aktörssammansättning när kontrollen skärps. För det andra är brottsligheten funktionellt organiserad: även när personer och bolag byts ut kan centrala funktioner bestå. För det tredje är brottslighe-

ten ofta inbäddad i legala, ekonomiska och institutionella strukturer: den utnyttjar inte bara brottsliga nätverk, utan också formella processer, marknader, organisationer och samhällsfunktioner.

Mot denna bakgrund bör strategiska sårbarheter förstås som de punkter där brottslighetens organiseringsprocesser möter samhällets systemberoenden. Det är där brottsliga aktörer kan omvandla möjligheter till kapacitet, kapacitet till uthållighet och uthållighet till samhällsskada. En analys som utgår från strategiska sårbarheter riktar därför uppmärksamheten från enskilda uttryck för brottslighet till de villkor som gör brottsligheten möjlig att upprepa, skala upp, dölja eller återskapa. Analys bör samtidigt förstås som en bred process som omfattar hela kedjan från problemformulering, studiedesign och datainsamling till modellering, tolkning, utformning av åtgärdsförslag och uppföljning av effekter. Därmed blir analysen inte enbart ett sätt att beskriva problemet, utan också ett verktyg för att identifiera vilka systemberoenden, funktioner och flöden som bör påverkas för att uppnå strategiska effekter.

3. Centrala resultat

I detta avsnitt sammanfattas de övergripande slutsatser som kan dras av lägesbildens samlade analyser, medan underliggande tabeller och figurer redovisas i appendix.

Resultaten visar att organiserad brottslighet i Sverige har omfattande kontaktytor mot flera centrala samhällsdomäner. Den framträder inte enbart genom brottslighet i snäv mening, utan också genom relationer till bolag, arbetsmarknad, offentliga upphandlingar, samhällskänsliga yrken, lokalpolitiska uppdrag och välfärdsrelaterade insatser. Den samlade resultatbilden ger därmed stöd för att den organiserade brottsligheten bör analyseras som ett relationellt och systeminbäddat fenomen, där brottsliga, ekonomiska och institutionella aspekter överlappar och interagerar och påverkar varandra.

Det centrala resultatet är inte en enskild indikator, utan det samlade mönstret. Studiepopulationen förekommer i brottsdata, men också i formella bolagsstrukturer, yrkesregister, inkomst- och bidragsregister, upphandlingsdata och uppgifter om lokalpolitiska uppdrag och sociala insatser. Detta visar att organiserad brottslighet verkar i gränssytor mellan illegala aktiviteter och legala strukturer. Därigenom synliggörs också flera av de risker och sårbarheter som kan möjliggöra den kriminella ekonomin, exempelvis genom företag, arbetsmarknadsrelationer, offentliga kontrakt, yrkespositioner och sociala nätverk.

3.1. Studiepopulationen och den utvidgade kärnan

Analysen bygger på en studiepopulation om 50 165 unika individer, den inre kärnan av organiserad brottslighet. Dessa individer har identifierats genom Polismyndighetens respektive Acta Publicas data och bedöms, enligt respektive registerhållare, ingå i organiserad

brottslighet i Sverige. Av studiepopulationen återfinns 25 804 individer, motsvarande 51,4 procent, endast i Polismyndighetens datamängd. 19 499 individer, motsvarande 38,9 procent, återfinns endast i Acta Publicas datamängd. Därutöver förekommer 4 862 individer, motsvarande 9,7 procent, i båda datamängderna (se figur 1).

Detta visar att datakällorna delvis fångar olika delar av den organiserade brottslighetens aktörmiljöer. Polismyndighetens data fångar framför allt individer som identifierats genom underrättelsebaserade bedömningar av aktiva individer inom organiserad brottslighet. Acta Publicas data fångar i sin tur individer genom en bredare dokument- och förundersökningsbaserad informationsinhämtning. Överlappet mellan datakällorna är analytiskt viktigt eftersom det pekar på en grupp individer som identifieras genom båda systemen och därmed utgör en särskilt robust del av den observerade studiepopulationen.

För att förstå studiepopulationens bredare relationella omgivning analyseras den i förhållande till flera jämförelsegrupper. Två av dessa grupper är särskilt centrala: *medmisstänkta* och *medstyrelseledamöter*. Tillsammans benämns de i rapporten även som den yttre kärnan, eftersom de synliggör studiepopulationens brottsrelaterade respektive bolagsrelaterade kontaktytor. Gruppen medmisstänkta omfattar 112 021 individer som har misstänkts för brott tillsammans med personer i studiepopulationen. Gruppen medstyrelseledamöter omfattar 67 630 individer som har suttit i samma bolagsstyrelser samtidigt som personer i studiepopulationen.

Tillsammans med studiepopulationen bildar dessa grupper en utvidgad kärna om 224 390 unika individer. Inom denna utvidgade kärna finns en överlappning om 5 426 individer som både är medmisstänkta och medstyrelseledamöter. Denna överlappning är särskilt betydelsefull eftersom den visar att vissa personer är kopplade till studiepopulationen genom både brottsliga relationer och formella bolagsrelationer. Det är just denna typ av multipla (kombinerade) kopplingar som är centrala för att förstå hur organiserad brottslighet kan röra sig mellan illegala aktiviteter och legala ekonomiska strukturer.

Den utvidgade kärnan bör därför förstås som mer än en rent teknisk jämförelsepopulation. Den synliggör ett bredare nätverk av personer som på olika sätt är direkt kopplade till den organiserade brottslighetens inre kärna. Medmisstänkta visar studiepopulationens brottsrelaterade kontaktytor. Medstyrelseledamöter visar dess

bolagsrelaterade kontaktytor. Tillsammans ger dessa grupper en bild över hur den organiserade brottsligheten omges av ett bredare socialt, brottsligt och ekonomiskt sammanhang.

Resultaten för övriga jämförelsegrupper (se figur 2) redovisas endast i tabeller och figurer i appendix, i syfte att underlätta läsningen och hålla huvudtexten fokuserad på inre och yttre kärnan av organiserad brottslighet.

3.2. Demografisk profil

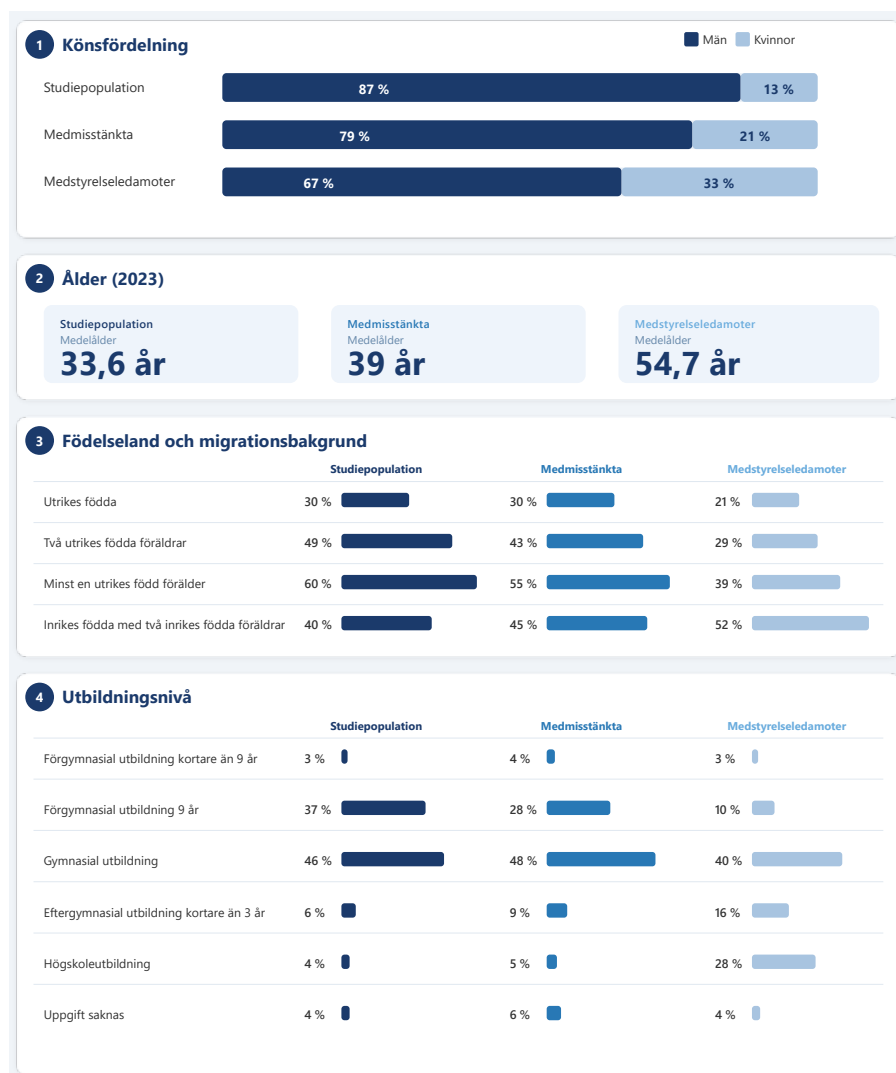
Studiepopulationen är tydligt mansdominerad. Av individerna är 87 procent män och 13 procent kvinnor. Även i den yttre kärnan är män i majoritet, men könsfördelningen varierar mellan grupperna. Bland medmisstänkta är 79 procent män och 21 procent kvinnor, medan motsvarande andel bland medstyrelseledamöter är 67 procent män och 33 procent kvinnor. Resultatet bör därför inte tolkas som att organiserad brottslighet enbart är ett manligt fenomen, utan som att könsfördelningen är starkt skev samtidigt som både män och kvinnor förekommer i materialet. Den högre andelen kvinnor bland medstyrelseledamöter visar också att könsfördelningen kan variera beroende på vilken typ av relation eller funktion som analyseras.

Åldersfördelningen (2023) visar att studiepopulationen har sin tyngdpunkt bland unga och yngre vuxna. Medelåldern är 33,6 år och medianåldern 31 år. Bland medmisstänkta är medelåldern högre, 39 år, med en medianålder på 37 år. Medstyrelseledamöterna skiljer ut sig tydligare, med en medelålder på 54,7 år och en medianålder på 54 år. Det innebär att den bolagsrelaterade yttre kärnan i genomsnitt är betydligt äldre än både studiepopulationen och de medmisstänkta.

Sammantaget visar detta att den organiserade brottsligheten inte kan reduceras till ett ungdomsfenomen eller till enbart synlig gatunära brottslighet. Yngre individer kan i högre grad vara kopplade till operativ och mer synlig brottslighet, medan äldre individer kan ha andra funktioner, exempelvis inom företagande, finansiering, rådgivning, förmedling, bolagsstrukturer eller nätverksstyrning. Skillnaderna mellan grupperna stärker därmed bilden av organiserad brottslighet som ett relationellt fenomen där olika personer kan bidra med olika typer av kapacitet, positioner och funktioner.

Omkring 30 procent av studiepopulationen är utrikes födda.

Figur 4 Demografiska egenskaper i studiepopulationen och jämförelsegrupperna.

Motsvarande andel bland medmisstänkta är också omkring 30 procent, medan andelen bland medstyrelseledamöter är lägre, cirka 21 procent. När migrationsbakgrund definieras bredare framträder en större andel: 49 procent av studiepopulationen har två utrikes födda föräldrar och 60 procent har minst en utrikes född förälder. Bland medmisstänkta är motsvarande andelar 43 respektive 55 procent, medan de bland medstyrelseledamöter uppgår till 29 respektive 39 procent.

Resultaten visar därmed att migrationsbakgrund är vanligare i studiepopulationen och bland medmisstänkta än bland medstyrelseledamöter. Samtidigt visar fördelningen att en betydande andel av studiepopulationen också är inrikes födda med två inrikes födda föräldrar, cirka 40 procent. Bland medmisstänkta är motsvarande andel 45 procent, och 52 procent för medstyrelseledamöter. Organiserad brottslighet kan därför inte reduceras till migrationsbakgrund, men variabeln är relevant för att beskriva populationens sammansättning och analysera skillnader mellan den inre kärnan, den brottsrelaterade yttre kärnan och den bolagsrelaterade yttre kärnan. Födelseland och migrationsbakgrund utgör inte i sig förklaringar till organiserad brottslighet. Däremot kan uppgifterna, i kombination med exempelvis utbildning, sysselsättning, inkomst, boende, brottsmisstankar och sociala insatser, bidra till analyser av livsförlopp, etableringsmönster, socioekonomiska villkor, marginalisering och nätverksstrukturer.

3.3. Utbildningsnivå

Utbildningsnivån skiljer sig tydligt mellan studiepopulationen, medmisstänkta och medstyrelseledamöter. I studiepopulationen har de flesta gymnasial utbildning som högsta registrerade utbildningsnivå, 45,5 procent. En relativt stor andel har också förgymnasial utbildning om 9 år, 37,3 procent. Däremot är andelen med eftergymnasial utbildning begränsad: 6,1 procent har en eftergymnasial utbildning kortare än tre år och 3,6 procent har högskoleutbildning.

Bland medmisstänkta är mönstret likartat men något förskjutet. Även här dominerar gymnasial utbildning, med 47,8 procent av gruppen, medan 28,3 procent har förgymnasial utbildning om 9 år. Andelen med eftergymnasial utbildning är något högre än i studiepopulationen: 8,5 procent har eftergymnasial utbildning kortare än tre år och 5,2 procent har högskoleutbildning.

Medstyrelseledamöterna avviker tydligt från de två grupperna redovisade ovan. Även i denna grupp är gymnasial utbildning vanligast, 39,5 procent, men andelen med högskoleutbildning är betydligt högre, 28,0 procent. Därutöver har 15,7 procent eftergymnasial utbildning kortare än tre år. Sammantaget innebär detta att medstyrelseledamöterna i betydligt större utsträckning har eftergymnasial

utbildning än både studiepopulationen och medmisstänkta.

En möjlig tolkning är att studiepopulationen och medmisstänkta i hög grad kännetecknas av lägre formell utbildningsnivå, där gymnasial och förgymnasial utbildning dominerar. Medstyrelseledamöterna framstår däremot som en mer utbildningsmässigt resursstark grupp. Detta är analytiskt relevant eftersom kopplingar genom styrelseuppdrag kan indikera andra typer av resurser, positioner och åtkomst till legala strukturer än de som framträder genom brottsmisstankar. Skillnaden mellan grupperna pekar därmed på att organiserad brottslighet och dess närmiljö inte bör förstås som socialt eller socioekonomiskt homogen, utan som ett fält där olika typer av kompetenser, resurser och formella positioner kan samspela.

3.4. Socioekonomiska förhållanden, inkomster och bidrag

Resultaten visar att studiepopulationen och den yttre kärnan är kopplade till betydande ekonomiska flöden i form av både inkomster och bidrag. Under perioden 2015–2024 uppgår studiepopulationens registrerade förvärvsinkomster till cirka 77,7 miljarder kronor, medan bidrag och ersättningar uppgår till cirka 26,9 miljarder kronor, justerat till 2024 fasta priser. För medmisstänkta uppgår förvärvsinkomster till cirka 209,2 miljarder kronor och bidragen till cirka 72,1 miljarder kronor. För medstyrelseledamöter uppgår förvärvsinkomster till cirka 278,4 miljarder kronor och bidragen till cirka 79,4 miljarder kronor.¹

Bidragen och ersättningarna fördelar sig över flera delar av välfärds- och transfereringssystemen. I studiepopulationen återfinns bland annat ersättningar kopplade till arbetsmarknadspolitiska åtgärder och arbetslöshet (4,0 miljarder kronor), sjukdom och aktivitetsersättningar (3,5 miljarder kronor), ekonomiskt bistånd (socialbidrag) (6,8 miljarder kronor), bostadsbidrag (2,5 miljarder kronor)

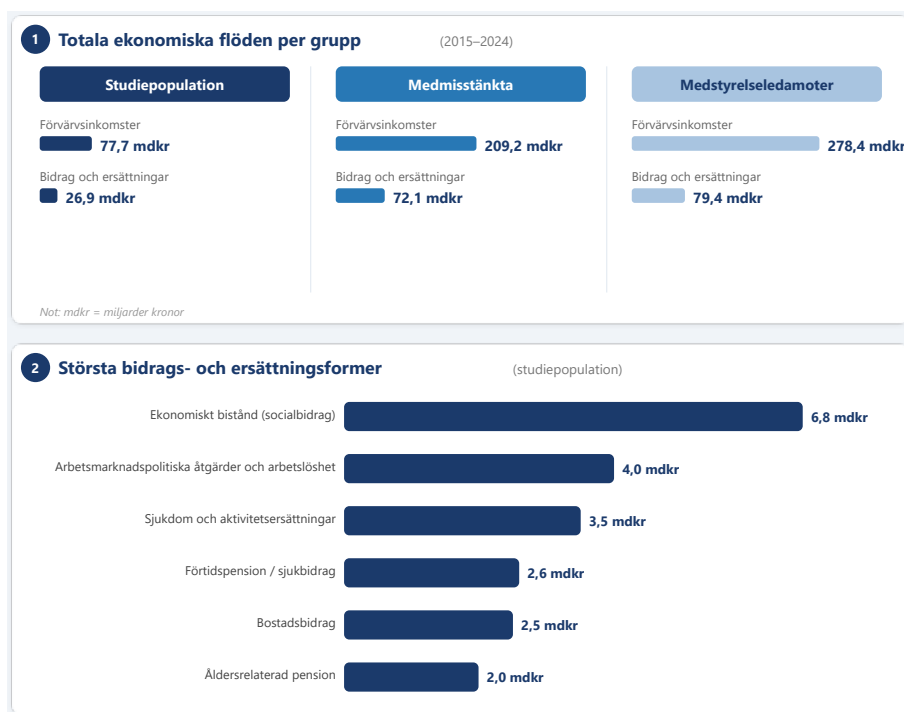
1 Uppgifterna kommer från det s.k. LISA-registret. LISA står för Longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier. Databasen integrerar uppgifter om befolkningen med information om bland annat utbildning, sysselsättning, inkomster, arbetslöshet samt sjuk- och föräldraförsäkring. Detta gör det möjligt att följa individers övergångar mellan exempelvis utbildning, arbete, arbetslöshet och sjukdom över tid. Vid analys av uppgifter från LISA behöver det beaktas att registret inte nödvändigtvis fångar samtliga ersättningar, transfereringar eller försörjningsformer, eftersom vissa ekonomiska stöd kan falla utanför de variabler som ingår i registret.

och pensionsrelaterade ersättningar (2,0 miljarder kronor för åldersrelaterad pension och 2,6 miljarder kronor för förtidspension/sjukbidrag).

Resultaten är särskilt viktiga i relation till den kriminella ekonomin. Organiserad brottslighet bygger inte enbart på traditionella illegala marknader, såsom narkotika eller vapen, utan också på möjligheten att använda, påverka eller utnyttja legala ekonomiska system. I kombination med bolagsengagemang, brottsmisstankar, sysselsättning och upphandlingsdata kan dessa uppgifter ge en mer sammanfattad bild av hur legala ekonomiska flöden och brottsliga miljöer kan överlappa.

En viktig aspekt är också kopplingen mellan försörjning och position. Individer kan samtidigt förekomma i brottsliga nätverk, ha förvärvsinkomster, ta emot bidrag, inneha bolagspositioner eller vara kopplade till offentliga kontrakt. Dessa överlappningar är centrala för den samlade lägesbilden, eftersom de visar hur organiserad brottslighet kan vara inbäddad i flera ekonomiska system samtidigt.

Figur 5 Sammanfattning av resultat om inkomst, bidrags- och ersättningsformer.

3.5. Brottslighet och brottsrelaterade mönster

Analysen av brottsmisstankar under perioden 1995–2023 visar att studiepopulationen och dess relationella omgivning är kopplade till en mycket stor del av den registrerade brottsligheten. Den utvidgade kärnan, det vill säga studiepopulationen, medmisstänkta och medstyrelseledamöter, kan kopplas till cirka 40 procent av alla brottsmisstankar sedan 1995. De personer som bedöms ingå i kärnan av organiserad brottslighet, studiepopulationen, utgör en avgränsad grupp, men kan kopplas till cirka 23 procent av alla registrerade brottsmisstankar under det senaste analyserade året, 2023.

Detta visar att den organiserade brottslighetens inre och yttre kärnas del av den registrerade brottsligheten inte är marginell, utan är kopplad till en omfattande del av brottsmisstankarna i landet. Det är samtidigt viktigt att tolka resultaten relationellt. Medmisstänkta och medstyrelseledamöter ska inte likställas med studiepopulationen, men de utgör centrala delar av den aktörmiljö som omger den inre kärnan.

Brottsmisstankarna omfattar flera brottstyper. Resultaten visar att studiepopulationen och jämförelsegrupperna har olika brottsprofiler, men att flera återkommande brottskategorier framträder, bland annat narkotikabrott, våldsbrott, tillgreppsbrott, trafikbrott, bedrägerier, annan ekonomisk brottslighet och vapenbrott. För studiepopulationen är brottslighetens bredd viktig. Den visar att den organiserade brottsligheten inte är begränsad till en enskild brotts-typ, utan spänner över flera former av kriminalitet.

Gruppen medmisstänkta har den tydligaste brottsrelaterade profilen. Den kan kopplas till höga andelar inom flera brottstyper, däribland narkotikabrott, stöld, våld, trafikbrott, bedrägeri, hot, vapenbrott, vandalism och sexualbrott. Detta är förväntat eftersom gruppen definieras genom gemensamma brottsmisstankar med personer i studiepopulationen. Gruppen synliggör därmed den brottsliga nätverksstruktur som omger den inre kärnan och visar vilka personer som förekommer i brottsrelationer till studiepopulationen.

Samtidigt visar resultaten att även medstyrelseledamöterna är brottsligt aktiva i materialet. Omkring 36 procent av medstyrelseledamöterna har någon gång varit skäligen misstänkta för brott. Detta är analytiskt viktigt eftersom gruppen inte är konstruerad genom brottsliga relationer utan genom formella bolagsrelationer till stu-

diepopulationen. Att en betydande andel ändå förekommer i misstankeregistret visar att den bolagsrelaterade yttre kärnan inte enbart utgör en legal eller administrativ omgivning, utan också delvis överlappar med registrerad brottslighet.

Medstyrelseledamöternas brottsprofil skiljer sig dock från både studiepopulationen och de medmisstänkta. En större andel av deras brottsmisstankar återfinns inom ekonomiskt orienterade brottstyper. Cirka 36 procent av medstyrelseledamöternas brottsmisstankar avser ekonomisk brottslighet. Detta ligger i linje med gruppens definition som bolagsrelaterad och stärker bilden av att formella bolagsrelationer kan vara en viktig kontaktyta mellan organiserad brottslighet och den legala ekonomin.

Särskilt viktig är därför kopplingen mellan traditionell brottslighet och ekonomiskt orienterade brottstyper. Den organiserade brottsligheten kan samtidigt omfatta våld, narkotika, tillgrepp, bedrägerier och ekonomiska upplägg. Det innebär att analysen inte bör delas upp i separata brottsområden utan att relationerna mellan dem beaktas. Våld kan exempelvis fungera som kontroll- eller konfliktlösningsmekanism, medan företag, bidrag, upphandlingar eller ekonomiska transaktioner kan fungera som intäktskällor eller möjliggörande strukturer.

3.6. Bolagsengagemang och ekonomiska kontaktytor

Bolagsengagemang är en av de tydligaste indikatorerna på hur organiserad brottslighet kan vara kopplad till den legala ekonomin. I studiepopulationen har 18 procent varit bolagsengagerade under perioden 2015–2023, exklusive enskilda firmor. Dessa individer är kopplade till 20 572 bolag. När studiepopulationen analyseras tillsammans med medmisstänkta och medstyrelseledamöter kan den utvidgade kärnan kopplas till cirka 402 270 unika bolag.

Detta visar att den organiserade brottslighetens aktörmiljöer har omfattande kontaktytor mot bolagssektorn. Företag kan fylla flera funktioner. De kan användas för att skapa legitimitet, hantera pengar, genomföra transaktioner, fakturera, anställa, delta i upphandlingar, kontrollera arbetskraft, hyra lokaler eller ge tillgång till marknader och infrastrukturer. Bolagsengagemanget bör därför ses som en central gränsyta mellan organiserad brottslighet och den legala ekonomin.

Studiepopulationens bolagsengagemang är särskilt framträdande i vissa branscher. De vanligaste branscherna omfattar bland annat uthyrning och förvaltning av fastigheter, restaurangverksamhet, slutbehandling av byggnader, andra konsumenttjänster, byggande av bostadshus och andra byggnader, konsulttjänster till företag, handel med motorfordon, reparation och underhåll av motorfordon, detaljhandel, bygginstallationer, rivning och markarbeten, teknisk konsultverksamhet, transport, datorprogrammering, rengöring och lokalvård, redovisning, bokföring och revision samt fastighetsförmedling och fastighetsförvaltning.

Tabell 1 Studiepopulationens bolagsengagemang (2015–2023). Antal förekomster i de 10 vanligaste branscher.

SNI (2-ställig)	Klartext	Antal	Andel (%)
43	Specialiserad bygg- och anläggningsverksamhet	2 157	9,59
68	Fastighetsverksamhet	2 110	9,38
56	Restaurang-, catering- och barverksamhet	1 408	6,26
47	Detaljhandel utom med motorfordon och motorcyklar	1 353	6,01
45	Handel samt reparation av motorfordon och motorcyklar	1 185	5,27
96	Andra konsumenttjänster	820	3,64
46	Parti- och provisionshandel utom med motorfordon	898	3,99
41	Byggande av hus	806	3,58
70	Verksamheter som utövas av huvudkontor; konsulttjänster till företag	838	3,72
49	Landtransport; transport i rörsystem	564	2,51
---	Övriga	10 364	46,06
	Total	22 503	100,00

Dessa branscher är inte i sig uttryck för brottslighet. Däremot är flera av dem kända för att kunna innehålla strukturella sårbarheter. Det kan handla om kontanthantering, långa underentreprenörskedjor, svårkontrollerade arbetsvillkor, tillfällig arbetskraft, många små aktörer, begränsad insyn, svårigheter att följa ägar- och företrädarstrukturer eller möjligheter att blanda legal och illegal omsättning. Resultaten pekar därför inte ut branscher som kriminella, men visar var studiepopulationens bolagsengagemang är koncentrerat och

därmed var det kan finnas anledning att analysera sårbarheter mer fördjupat.

Medstyrelseledamöterna har särskild betydelse i denna del av analysen. Omkring 70 procent av medstyrelseledamöterna har varit bolagsengagerade under perioden 2015–2023. De utgör därmed en viktig bro mellan studiepopulationen och den formella bolagssektorn. Att en person har suttit i samma bolagsstyrelse som en person i studiepopulationen innebär inte i sig att personen är involverad i organiserad brottslighet. Men som relationell indikator visar det hur studiepopulationen är sammanbunden med andra individer i den legala ekonomin. Det är denna typ av relationer som kan synliggöra möjliggörare, formella kontaktytor och ekonomiska nätverk.

3.7. Sysselsättning och arbetsmarknadspositioner

Resultaten visar att studiepopulationen har tydliga kopplingar till arbetsmarknaden. Cirka 62 procent av studiepopulationen är förvärvsarbetande enligt SSYK (Standard för svensk yrkesklassifiering) under perioden 2015–2024. Bland medmisstänkta är motsvarande andel 69 procent, och bland medstyrelseledamöter 77 procent. Det innebär att stora delar av den inre och yttre kärnan har formella arbetsmarknadspositioner.

Detta resultat är viktigt av flera skäl. För det första visar det att individer med koppling till organiserad brottslighet inte nödvändigtvis befinner sig helt utanför den legala arbetsmarknaden. För det andra visar det att arbetsmarknaden kan utgöra en viktig kontaktyta mellan kriminella miljöer och legala strukturer. För det tredje ger yrkesuppgifter möjlighet att identifiera var särskilda sårbarheter kan uppstå, exempelvis i yrken som ger tillgång till information, lokaler, transporter, myndighetsprocesser, ekonomiska system eller personer i beroendeställning.

Analysen skiljer mellan samhällskänsliga² och icke-samhällskänsliga yrken. Av studiepopulationen har 15 procent haft registrerad sysselsättning inom samhällskänsliga yrken. Motsvarande andelar uppgår till 19 procent bland de medmisstänkta och 29 procent bland medstyrelseledamöterna. Bland samhällskänsliga yrken återfinns 34 090 förekomster av person-år i studiepopulationen.³ De största kategorierna återfinns inom omsorg och omvårdnad, som omfattar 22 043 förekomster, motsvarande 64,7 procent av alla förekomster i samhällskänsliga yrkena för studiepopulationen. Därefter följer bland annat säkerhet, bevakning och räddning, socialt arbete och behandling, hälso- och sjukvård, rättsväsende och juridik, ekonomi och revision, förvaltning och handläggning, inköp, fastighet och upphandling, bank, försäkring och finansiella tjänster, chefer inom vård, omsorg och samhällsservice, politik, media och offentlig ledning, administration och HR, IT, cyber och digital verksamhet, transport, logistik och försvar samt miljö, teknik och infrastruktur.

Detta är ett centralt resultat ur ett sårbarhetsperspektiv. Samhällskänsliga yrken kan innebära tillgång till funktioner, information eller individer som är viktiga för samhällets funktionsförmåga. När personer i studiepopulationen återfinns i sådana yrken innebär det inte att arbetsplatserna är infiltrerade eller att anställningarna i sig är problematiska. Däremot visar det att det finns faktiska kontaktytor mellan organiserad brottslighet och yrkesmiljöer där åtkomst, förtroende och information kan vara särskilt betydelsefulla.

De vanligaste förekommande enskilda yrkena inom samhällskänsliga yrken är bland annat vårdbiträden, personliga assistenter, vårdare och boendestödare, undersköterskor, väktare och ordningsvakter, behandlingsassistenter och socialpedagoger, skötare, övrig vård- och omsorgspersonal, undersköterskor inom sjukvård, övrig behandlings- och stödpersonal, räddningstjänstpersonal, inköpare och upphandlare, socialsekreterare, kriminalvårdare och grundutbil-

2 I analysen av samhällskänsliga yrken har vi utifrån SCB:s Standard för svensk yrkesklassificering (SSYK) inkluderat yrken inom hälso och sjukvård, general, landstings och kommundirektörer, poliser, socialsekreterare, officerare, åklagare, jurister, domare, miljö och hälsoskyddsinspektörer, skatte och socialförsäkringshandläggare, chefer inom bank, finans och försäkring, banktjänstemän, finansanalytiker och redovisningsekonomer, journalister, bevaknings och säkerhetsyrken med flera. Detta är ett försök till ett vidare grepp än samhällsviktiga yrken som handlar om yrken som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov (se exempelvis www.mcf.se). I begreppet samhällskänsliga yrken har vi valt att inkludera även yrken som kan öka den organiserade brottslighetens inflytande såsom handläggare på olika myndigheter och funktioner inom finanssektorn.

3 Detta avser förekomster och inte unika individer; en individ som exempelvis har registrerad sysselsättning under flera år bidrar med en förekomst för varje år.

Tabell 2 Studiepopulationens sysselsättning (2015–2024). Antal förekomster per år i de 30 vanligaste samhällskänsliga yrkena.

SSYK	Klartext	Antal	Andel (%)
5330	Vårdbiträden	5 972	17,52
5343	Personliga assistenter	5 845	17,15
5342	Vårdare, boendestödare	4 190	12,29
5321	Undersköterskor, hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende	3 183	9,34
5413	Väktare och ordningsvakter	1 882	5,52
3411	Behandlingsassistenter och socialpedagoger m.fl.	1 803	5,29
5341	Skötare	960	2,82
5349	Övrig vård- och omsorgspersonal	950	2,79
5323	Undersköterskor, vård- och specialavdelning	703	2,06
5419	Övrig bevaknings- och säkerhetspersonal	410	1,20
3313	Redovisningsekonomer	409	1,20
3323	Inköpare och upphandlare	401	1,18
2661	Socialsekreterare	397	1,16
5412	Kriminalvårdare	323	0,95
2221	Grundutbildade sjuksköterskor	282	0,83
2669	Övriga yrken inom socialt arbete	276	0,81
3312	Banktjänstemän	250	0,73
3359	Övriga handläggare	233	0,68
3354	Säkerhetsinspektörer m.fl.	227	0,67
3321	Försäkringssäljare och försäkringsrådgivare	225	0,66
3339	Övriga förmedlare	224	0,66
2611	Advokater	218	0,64
3335	Fastighetsförvaltare	215	0,63
3333	Arbetsförmedlare	176	0,52
1592	Övriga verksamhetschefer inom samhällsservice, nivå 2	158	0,46
4117	Medicinska sekreterare, vårdadministratörer m.fl.	157	0,46
2411	Revisorer m.fl.	155	0,45
2642	Journalister m.fl.	153	0,45
2614	Affärs- och företagsjurister	150	0,44
2412	Controller	147	0,43
---	Övriga	3 416	10,02
	Total	34 090	100,00

dade sjuksköterskor. Denna yrkesfördelning visar att kontaktytorna inte endast gäller myndighetsnära funktioner, utan även välfärdsnära och omsorgsnära verksamheter.

Även de icke-samhällskänsliga yrkena är viktiga för analysen. Bland dessa dominerar kategorier som industri, produktion och verkstad, transport, lager och logistik, bygg och anläggning, handel och försäljning, hotell, restaurang och personlig service, el, teknik och ingenjörsvrken, fastighet, städ och återvinning, pedagogik och utbildning, administration, kundtjänst och kontor samt kultur, media och kommunikation. De vanligaste enskilda yrkena omfattar bland annat lager- och terminalpersonal, lastbilsförare, restaurang- och köksbiträden, träarbetare och snickare, maskinställare, metallarbete, butikssäljare, motorfordonsmekaniker, fordonsmontörer, ordningsvakter, fastighetsskötare, städare och förare.

Dessa resultat visar att studiepopulationen också är kopplad till yrkesområden som kan vara relevanta för logistik, transport, bygg, service och handel. Flera av dessa sektorer kan vara betydelsefulla för organiserad brottslighet, antingen som arbetsmarknader, kontaktytor, rekryteringsmiljöer eller som praktiska infrastrukturer för brottsliga upplägg.

3.8. Offentliga upphandlingar

Resultaten visar att organisationer med koppling till både inre och yttre kärnan av organiserad brottslighet förekommer i upphandlingsdata från den svenska delen av EU:s Tenders Electronic Daily (TED)⁴. TED-data täcker endast en begränsad del av upphandlingsområdet, framför allt upphandlingar över vissa tröskelvärden och därmed ofta upphandlingar av större ekonomisk betydelse. Resultaten bör därför inte förstås som en fullständig bild av samtliga offentliga upphandlingar, utan som en indikation på kontaktytor mot större offentliga inköpsprocesser.

Bland organisationer kopplade till studiepopulationen genom styrelseuppdrag återfinns 52 organisationer som har upphandlat och 261 organisationer som har vunnit upphandlingar. Av de 52 upphandlande organisationerna är den absoluta majoriteten kommunalt

⁴ Europeiska unionens publikationsbyrå, *TED (Tenders Electronic Daily)*, <https://ted.europa.eu/eu/en> (hämtad 2026-05-02).

ägda och få ägs av region. Detta visar att organisationer med koppling till personer som bedöms ingå i organiserad brottslighet inte enbart förekommer som leverantörer till det offentliga, utan även i sammanhang där organisationerna själva har haft en upphandlande funktion.

Detta innebär inte i sig att upphandlingarna varit felaktiga eller att förekomsten i upphandlingsdata är ett tecken på brottslighet. Den analytiska betydelsen ligger i stället i att bolag och organisationer med koppling till organiserad brottslighet återfinns i sammanhang där offentliga medel, formella beslutsprocesser och affärsrelationer möts. Offentliga kontrakt kan ge tillgång till intäkter, legitimitet, marknadspositioner och långsiktiga relationer till offentliga verksamheter.

När den yttre kärnan inkluderas framträder en bredare kontaktyta mot upphandlingssystemet. Bland organisationer kopplade till medmisstänkta återfinns 64 organisationer som har upphandlat och 668 som har vunnit upphandlingar. Bland organisationer kopplade till medstyrelseledamöter är motsvarande nivåer betydligt högre: 695 organisationer har upphandlat och 12 130 organisationer har vunnit upphandlingar. Detta visar att den bolagsrelaterade yttre kärnan har särskilt omfattande beröringspunkter med offentliga inköpssystem.

Medstyrelseledamöternas betydelse är central i denna del av analysen. De utgör inte i sig en grupp som bedöms ingå i kärnan organiserad brottslighet, men de visar hur studiepopulationen genom formella bolagsrelationer kan vara kopplad till en bredare ekonomisk och organisatorisk miljö.

Sammantaget visar resultaten att organisationer i både den inre och yttre kärnan förekommer i offentliga upphandlingar, både som upphandlande organisationer som vinnande leverantörer, och att det rör sig om både många upphandlingar och betydande ekonomiska belopp.

3.9. Lokalpolitiskt engagemang

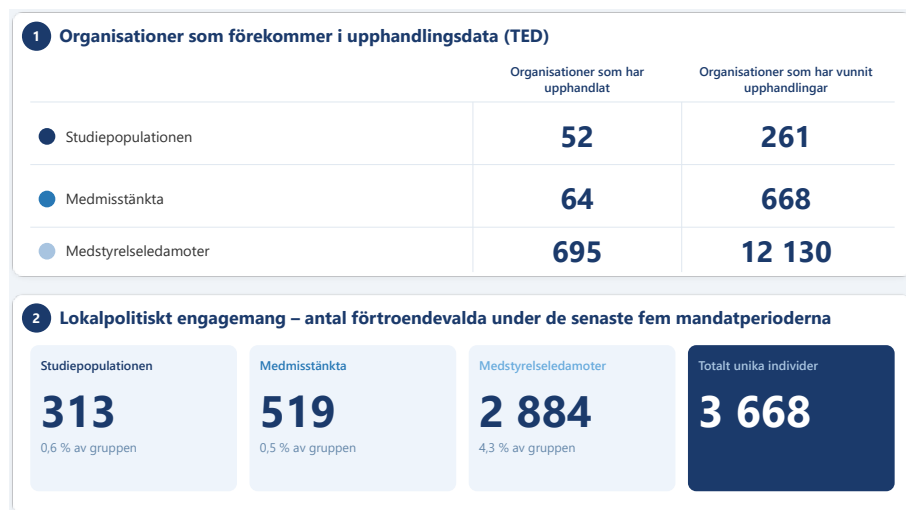
Resultaten visar att personer i studiepopulationen och jämförelsegrupperna har förekommit som förtroendevalda under de senaste fem mandatperioderna. I studiepopulationen handlar det om 313 individer, motsvarande 0,6 procent av hela gruppen. Bland med-

misstänkta återfinns 519 individer, motsvarande 0,5 procent. Bland medstyrelseledamöter återfinns 2 884 individer, motsvarande 4,3 procent. Totalt omfattar detta 3 668 unika personer.

Resultaten bör tolkas med försiktighet. Det rör sig om relativt små andelar av grupperna över en lång tidsperiod, särskilt i studiepopulationen och bland medmisstänkta. Samtidigt är lokalpolitiskt engagemang analytiskt viktigt eftersom förtroendeuppdrag kan innebära tillgång till information, beslutsprocesser, nätverk och legitimitet. Även begränsad förekomst kan därför vara relevant i ett sårbarhetsperspektiv, särskilt om politiska uppdrag sammanfaller med andra riskindikatorer såsom brottsliga relationer, bolagsengagemang eller kopplingar till upphandlingsaktiva organisationer.

Det är viktigt att resultatet inte tolkas som ett generellt påstående om infiltration av lokalpolitiken. Däremot visar det att politiska uppdrag förekommer i den utvidgade aktörmiljön. Därmed finns ett empiriskt underlag för att analysera hur organiserad brottslighet kan ha kontaktytor mot demokratiska institutioner och lokala beslutsstrukturer.

Figur 6 Sammanfattning av resultat om offentliga upphandlingar och lokalpolitiskt engagemang.

3.10. Socialtjänstens insatser och livsförloppsrelaterade sårbarheter

En betydande del av studiepopulationen har varit föremål för socialtjänstens placeringsinsatser. Cirka 22 procent av studiepopulationen har någon gång varit föremål för sådana insatser under den analyserade perioden. Detta är ett centralt resultat eftersom det pekar på att många individer i studiepopulationen har haft tidiga eller återkommande kontakter med välfärdssystemet.

Resultatet ska inte tolkas som att socialtjänstens insatser orsakar senare organiserad brottslighet. Snarare visar det att det finns livsförloppsrelaterade sårbarheter och institutionella kontaktytor som är viktiga att analysera. Placeringar kan spegla social utsatthet, familjeproblem, omsorgsbrister, beteendeproblem eller andra riskfaktorer. I en longitudinell analys kan sådana uppgifter bidra till att förstå vägar in i kriminalitet, men också till att identifiera möjliga tidpunkter för förebyggande insatser.

Detta resultat knyter analysen till en bredare förståelse av organiserad brottslighet som ett fenomen som inte bara uppstår i vuxen ålder eller i samband med specifika brottsupplägg. För en del individer kan vägen in i organiserad brottslighet vara kopplad till tidigare sociala riskmiljöer, institutionella kontakter och bristande skyddsfaktorer. För andra kan kopplingarna vara mer opportunistiska, ekonomiska eller relationella. Materialets styrka ligger i att det gör det möjligt att analysera dessa olika mönster samtidigt.

3.11. Den yttre kärnans betydelse

En genomgående slutsats är att den yttre kärnan är avgörande för att förstå organiserad brottslighet som system. Studiepopulationen utgör den inre kärnan, men den organiserade brottslighetens samhälleliga räckvidd blir tydligare först när medmisstänkta och medstyrelseledamöter analyseras tillsammans med den.

Medmisstänkta visar hur studiepopulationen är kopplad till andra personer genom gemensamma brottsmisstankar. Detta synliggör brottsliga relationer, samverkan och nätverksstrukturer. Medstyrelseledamöter visar hur studiepopulationen är kopplad till andra personer genom bolagsengagemang. Detta synliggör ekonomiska

och organisatoriska relationer. Tillsammans visar dessa grupper att organiserad brottslighet inte endast består av personer som själva identifierats som tillhörande organiserad brottslighet, utan också av ett bredare nätverk av personer som kan ha olika grader av närhet, funktion och betydelse.

Det är särskilt viktigt att uppmärksamma att personer i den yttre kärnan kan ha mycket olika roller. Vissa kan vara direkt involverade i brottslighet. Andra kan ha mer perifera relationer. Ytterligare andra kan vara legala aktörer vars relationer till studiepopulationen uppstår genom bolagsengagemang, arbetsliv, familj, sociala nätverk eller andra sammanhang. Lägesbildens uppgift är inte att på individnivå fastställa ansvar eller skuld, utan att på aggregerad nivå synliggöra mönster, riskmiljöer och strukturella sårbarheter.

3.12. Överlappningar mellan domäner

Den mest betydelsefulla resultatbilden uppstår när domänerna analyseras tillsammans. En person i studiepopulationen kan exempelvis ha brottsmisstankar, bolagsengagemang, yrkesposition, inkomst, bidrag, koppling till upphandlingar och tidigare socialtjänstinsatser. Varje indikator säger något, men den analytiska styrkan ligger i kombinationen. Det är i överlappningen mellan brottslighet, bolag, yrken, upphandlingar och välfärdsdata som mer komplexa riskmönster kan identifieras.

Analysen visar därmed att organiserad brottslighet kan ha flera former av kapacitet. Den första är brottslig kapacitet, som uttrycks genom brottsmisstankar, medmisstänkta och nätverksrelationer. Den andra är ekonomisk kapacitet, som uttrycks genom bolagsengagemang, inkomster, bidrag, branschkopplingar och upphandlingar. Den tredje är institutionell kapacitet, som uttrycks genom yrkespositioner, samhällskänsliga funktioner, politiska uppdrag och kontakter med välfärdssystemet.

När dessa kapaciteter överlappar skapas särskilda sårbarheter. En aktör som enbart förekommer i brottsdata kan vara relevant ur ett operativt perspektiv. En aktör som dessutom har bolagsengagemang, koppling till upphandlingar eller samhällskänsliga yrken kan vara relevant ur ett strategiskt sårbarhetsperspektiv. På motsvarande sätt kan en person i den yttre kärnan vara viktigt inte på grund av

egen brottsbelastning, utan på grund av sin position i bolag, yrke eller institutionella miljöer.

3.13. Nätverksanalys av brottstyper, yrken och verksamhetsområden

Nätverksanalysen visar hur brottstyper, yrkesområden och verksamhetsområden är sammanlänkade i materialet. Analysen bygger på viktade kopplingar mellan olika kategorier, där länkarnas styrka visar hur ofta två kategorier förekommer tillsammans. Syftet är inte att fastställa kausala samband, utan att synliggöra vilka delar av materialet som återkommer tillsammans och hur olika brottstyper, yrken och verksamhetsområden relaterar till varandra.

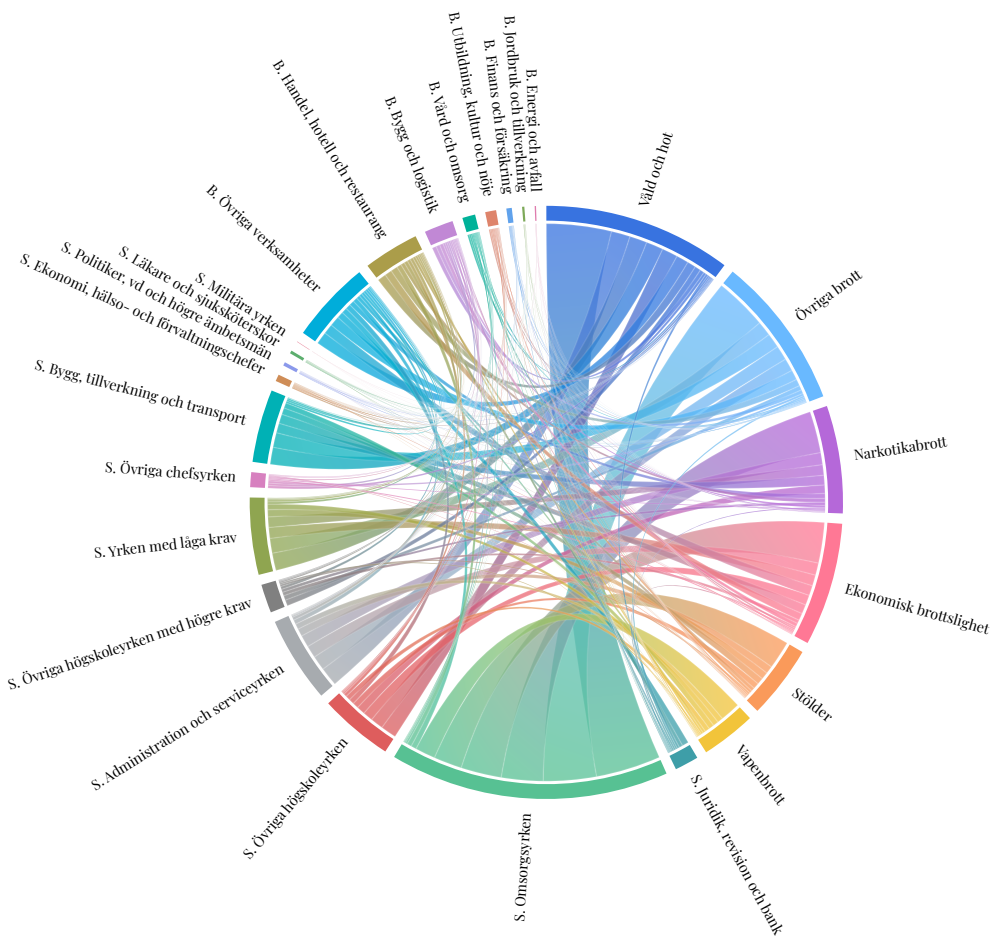
Ett första resultat är att brottstyperna har tydliga kopplingar till breda yrkes- och verksamhetskategorier. Särskilt framträdande är kopplingar mellan brottstyper och yrkesområden såsom omsorgsyrken, administration och service, yrken med låga krav samt bygg, tillverkning och transport. Dessa noder framträder som volymmässigt centrala i nätverket. De visar var brottsligheten har breda kontaktytor mot arbetsmarknad och verksamhetsområden som omfattar många personer och återkommande relationer.

Samtidigt visar nätverket att de mer kvalificerade yrkena har en annan position. Yrken såsom jurister, revisorer, banktjänstemän, redovisningsekonomer, läkare, skatte- och socialförsäkringshandläggare samt säkerhetsrelaterade funktioner har generellt svagare direkta kopplingar till brottstyperna. De framträder därför inte främst som volymmässigt centrala brottsnoder. I stället är deras betydelse mer kopplad till den funktion de kan ha i relation till bolagsmiljöer, ekonomiska flöden, dokumentation, kontrollsystem, beslut, rådgivning och institutionell legitimitet.

Nätverket visar därmed en viktig skillnad mellan olika typer av kopplingar. Vissa yrkes- och verksamhetsområden har starka direkta kopplingar till brottstyper och visar därmed breda kontaktytor mellan brottslighet och arbetsmarknad. Andra yrken och funktioner har lägre direkta brottsrelaterade kopplingar, men kan ändå vara analytiskt viktiga eftersom de kan ge tillgång till särskild kunskap, information, system, ekonomiska processer eller formella beslutsmiljöer.

En annan observation är att kvalificerade yrken och ekonomiska

Figur 7 Kopplingar mellan tre domäner: brottslighet, sysselsättning (S) och branscher (B). Länkarna mellan kategorier i figuren skapas när individer i studiepopulationen som har haft samhällskänsligt yrke 2015–2024 förekommer i två eller fler kategorier. Bara länkar mellan domäner visas.

funktioner i högre grad tycks vara kopplade till närliggande verksamhets- och bolagskategorier, exempelvis ekonomi, juridik och finans. Det innebär att deras betydelse i nätverket inte främst ligger i direkta kopplingar till traditionella brottstyper, utan i deras position i förhållande till den legala ekonomin och de professionella funktioner som kan omge bolagsstrukturer, ekonomiska transaktioner och administrativa processer.

Nätverksanalysen visar därför att materialet inte bör tolkas enbart utifrån vilka noder som har flest eller starkast direkta länkar till brottstyper. Vissa noder är viktiga genom volym och bredd, medan andra är viktiga genom funktion och åtkomst. Omsorgsyrken, serviceyrken och breda arbetsmarknadskategorier visar var många kopplingar samlas. Jurister, revisorer, bank- och redovisningsfunktioner, handläggare och säkerhetsrelaterade yrken visar i stället var särskilt känsliga funktioner, kunskapssystem eller institutionella positioner kan aktualiseras.

Sammantaget visar nätverksanalysen att kopplingarna mellan brottstyper, yrken och verksamhetsområden är differentierade. Brottslighetens synliga och volymmässiga kopplingar återfinns främst i breda yrkes- och verksamhetsmiljöer, medan mer kvalificerade yrken och professionella funktioner snarare framträder som potentiellt strategiska bryggor till bolagsmiljöer, ekonomiska system och institutionella processer.

3.14. Summering

Sammantaget visar resultaten att organiserad brottslighet i Sverige är kopplad till ett brett spektrum av samhällsdomäner. Studiepopulationen är inte endast synlig i brottsdata, utan också i arbetsmarknadsdata, bolagsdata, upphandlingsdata, uppgifter om lokalpolitiska uppdrag och socialtjänstens insatser. Den yttre kärnan visar dessutom att studiepopulationen är omgiven av breda brottsrelaterade och bolagsrelaterade kontaktytor.

Resultaten ger därmed stöd för en förståelse av organiserad brottslighet som ett systemiskt och adaptivt fenomen. Brottsligheten verkar inte enbart genom avgränsade brottsupplägg, utan genom relationer, funktioner och positioner i flera delar av samhället. Företag, arbetsmarknad, välfärdssystem, upphandlingar och samhällskänsliga

yrken utgör inte bara bakgrundsfaktorer, utan potentiella arenor där sårbarheter kan uppstå, utnyttjas eller förstärkas.

Den övergripande slutsatsen är att lägesbilden synliggör organiserad brottslighets samhälleliga inbäddning. Genom att kombinera registeruppgifter från flera domäner blir det möjligt att identifiera var den organiserade brottsligheten möter legala strukturer och var risker och sårbarheter kan uppstå. Detta ger ett underlag för att utveckla mer strategiska och systeminriktade åtgärder, där fokus inte enbart riktas mot enskilda individer eller brottshändelser, utan också mot de relationer, funktioner och strukturer som gör brottsligheten möjlig och uthållig över tid.

4. Syntes

Resultaten ger sammantaget stöd för en central slutsats: den organiserade brottsligheten bör inte förstås som ett isolerat kriminellt fält vid sidan av samhället och den legala ekonomin, utan som ett aktörs- och relationsbaserat fenomen som verkar genom flera samhällsdomäner samtidigt. Den framträder genom brottsliga relationer, men också genom bolag, branscher, arbetsmarknad, offentliga upphandlingar, samhällskänsliga yrken, välfärdssystem, ekonomiska flöden och lokaldemokratiska institutioner.

Detta kan tolkas i ljuset av rapportens analytiska utgångspunkt om organiserad brottslighet som kriminell organisering. Brottsligheten behöver inte alltid ta formen av stabila och avgränsade organisationer. Den kan också organiseras genom återkommande relationer, funktioner, resurser, positioner och möjlighetsstrukturer. Det centrala är därför inte enbart vilka individer som ingår i studiepopulationen, utan hur dessa individer och deras relationella omgivning är positionerade i förhållande till både illegala aktiviteter och legala strukturer.

Resultaten visar organiserad brottslighet som ett system av relationer snarare än som enbart en samling identifierade aktörer. Studiepopulationen utgör den empiriska utgångspunkten, men den organiserade brottslighetens räckvidd blir tydligare först när den analyseras tillsammans med medmisstänkta och medstyrelseledamöter. Medmisstänkta synliggör brottsliga relationer, samverkan och gemensamma brottsmisstankar. Medstyrelseledamöter synliggör formella ekonomiska relationer, bolagskopplingar och kontaktytor mot den legala ekonomin. Den yttre kärnan bör därför inte enbart ses som jämförelsegrupper, utan som en indikator på den organiserade brottslighetens relationella omgivning.

Detta är analytiskt viktigt eftersom organiserad brottslighet ofta upprätthålls genom funktioner snarare än genom enbart specifika

personer. En person kan vara utbyttbar, medan funktionen består. Ett bolag kan avvecklas, men behovet av bolagsstrukturer, fakturering, anställningar, transporter, penningflöden eller målvakter kan kvarstå. En medstyrelseledamot behöver inte själv ingå i organiserad brottslighet för att relationen ska vara analytiskt relevant. Det är relationens funktion, position och sammanhang som behöver förstås.

Resultaten visar därför att analysarbetet hos de aktörer som berörs i kampen mot den organiserade brottsligheten behöver röra sig från person till position och funktion. En individ kan vara relevant genom sin brottsliga aktivitet, men också genom sin roll i ett bolag, sin yrkesmässiga åtkomst, sin koppling till ett upphandlingsaktivt företag, sin plats i ett socialt nätverk eller sin närvaro i ett samhällskänsligt yrke. På motsvarande sätt kan en formellt legal verksamhet bli strategiskt relevant om den fungerar som brygga mellan legala och illegala sammanhang.

Detta knyter an till rapportens sårbarhetsperspektiv. Sårbarheter bör inte förstås som enbart isolerade brister, utan som relationella och systemiska egenskaper. De uppstår när flera delar av ett system samspelar på ett sätt som skapar exploaterbara handlingsutrymmen. Resultaten visar just sådana gränssytor: mellan brottsliga nätverk och bolagsstrukturer, mellan arbetsmarknad och kriminella aktörmiljöer, mellan offentliga upphandlingar och privata företag, mellan välfärdssystem och ekonomiska flöden, samt mellan samhällskänsliga yrken och tillgång till information, människor eller processer.

Det innebär att resultaten inte bör tolkas som att varje enskild indikator i sig visar brottslighet, infiltration eller otillbörlig påverkan. Förekomst i ett bolag, ett yrke, ett bidragssystem, en upphandling eller ett förtroendeuppdrag är inte i sig ett bevis på brottslighet. Den analytiska betydelsen ligger i kombinationen av indikatorer och i de mönster som framträder när flera domäner analyseras tillsammans. Det är i överlappningen mellan brottsliga relationer, ekonomiska positioner och institutionella kontaktytor som strategiska sårbarheter kan börja identifieras.

En central slutsats är därför att organiserad brottslighet kan förstås genom flera former av kapacitet. Den första är brottslig kapacitet: relationer, gemensamma brottsmisstankar, våldskapital, erfarenhet, operativa nätverk och förmåga att genomföra brottsliga upplägg. Den andra är ekonomisk kapacitet: bolag, branscher, inkomster, bidrag, upphandlingar, arbetsmarknadsrelationer och möj-

ligheter att omsätta, dölja eller förflytta ekonomiska värden. Den tredje är institutionell kapacitet: yrkesroller, samhällskänsliga funktioner, politiska uppdrag, administrativa processer och kontakter med välfärds- och ersättningssystem.

Det är framför allt när dessa kapaciteter kombineras som organiserad brottslighet blir svår att upptäcka, avgränsa och motverka. En aktör som endast förekommer i brottsdata kan vara relevant ur ett operativt perspektiv. En aktör som dessutom har bolagsengagemang, yrkesposition, upphandlingskopplingar eller tillgång till samhällskänsliga funktioner kan vara relevant ur ett strategiskt sårbarhetsperspektiv. På motsvarande sätt kan personer i den yttre kärnan vara betydelsefulla även om de inte själva ingår i den definierade studiepopulationen, eftersom de kan bidra med åtkomst, legitimitet, ekonomiska resurser, formella positioner eller sociala kopplingar.

Bolagsengagemanget är särskilt betydelsefullt i denna syntes. Bolag kan fungera som organisatoriska resurser. De kan skapa legitimitet, hantera ekonomiska flöden, möjliggöra bedrägerier, delta i upphandlingar, få tillgång till arbetskraft, dölja transaktioner eller etablera närvaro i särskilda branscher. När personer i studiepopulationen och deras medstyrelseledamöter återfinns i bolagsstrukturer blir detta därför inte endast en fråga om företagande. Det pekar på en institutionell sårbarhet: den legala bolagsformen kan fungera som infrastruktur för brottsliga eller gråzonsbaserade aktiviteter. Därmed blir bolagsformen inte enbart ett objekt för ekonomisk analys, utan en möjlig infrastruktur för kriminell organisering. Detta innebär inte att bolagsengagemang i sig är misstänkt, men att bolagsrelationer bör analyseras som en central gränsyta mellan organiserad brottslighet och den legala ekonomin.

Branschresultaten bör tolkas på liknande sätt. Förekomst i en viss bransch säger inte i sig att branschen är kriminell, eller att aktörer inom branschen agerar otillbörligt. Däremot kan koncentrationer till vissa branscher visa var särskilda sårbarheter, kontrollutmaningar och möjlighetsstrukturer kan finnas. Studiepopulationens bolagsengagemang återfinns bland annat inom fastighet, restaurang, bygg, konsultverksamhet, motorfordon, transport, lokalvård, redovisning, revision, skatterådgivning och fastighetsförmedling.

Flera av dessa branscher kännetecknas av faktorer som kan skapa särskilda kontrollutmaningar. Det kan handla om kontanthantering, komplexa underentreprenörsled, svårkontrollerade arbetsvillkor,

transport- och logistikflöden, många små aktörer, tillståndsberoende verksamheter eller möjligheter att blanda legal och illegal omsättning. I branscher som bygg, transport, restaurang och lokalvård kan sårbarheter exempelvis uppstå genom arbetskraftsintensiva verksamheter, underleverantörskedjor, skenanställningar, osäkra anställningsformer, falska fakturor eller svårigheter att följa faktiska huvudmän och ekonomiska flöden.

Särskilt betydelsefullt är att bolagsengagemang också förekommer inom redovisning, revision och skatterådgivning. Dessa verksamheter har en annan typ av strategisk betydelse än mer arbetskrafts- eller kontantintensiva branscher. De kan ge tillgång till kunskap om regelverk, deklARATIONER, bokföring, bolagsstrukturer, skatteplanering, myndighetskontakter och ekonomisk dokumentation. Sådana funktioner kan vara centrala för att skapa legitimitet, dölja transaktioner, upprätta formellt korrekta handlingar, hantera fakturaflöden eller navigera i gränslandet mellan legal och illegal ekonomi.

Det innebär inte att redovisnings-, revisions- eller skatterådgivningsbranschen som sådan ska betraktas som riskfylld i generell mening. Däremot visar förekomsten att det finns anledning att analysera professionella stödfunktioner som en del av den organiserade brottslighetens möjliga infrastruktur. Medan vissa branscher kan ge tillgång till arbetskraft, lokaler, transporter eller kontantflöden, kan redovisning, revision och skatterådgivning ge tillgång till administrativ och ekonomisk kompetens. Denna typ av kompetens kan vara avgörande för att brottsliga upplägg ska kunna framstå som legitima, integreras i bolagsstrukturer och undgå upptäckt.

Branschresultaten bör därför inte användas för att peka ut enskilda branscher som kriminella, utan för att identifiera vilka typer av funktioner som kan vara strategiskt relevanta. Vissa branscher erbjuder praktisk infrastruktur, andra erbjuder ekonomiska flöden, formell legitimitet eller professionell kunskap. Det är i kombinationen av dessa funktioner – exempelvis bolag, arbetskraft, fakturering, rådgivning, transport och tillgång till offentliga kontrakt – som mer komplexa sårbarheter kan uppstå.

Samma logik gäller arbetsmarknaden och samhällskänsliga yrken. Resultaten visar att personer i kärnpopulationen också återfinns i formella arbetsmarknadspositioner, i många fall inom yrkesområden som har särskild betydelse för samhällets funktionalitet, kontrollförmåga och skyddsvärda processer. Det gäller exempelvis vård och

omsorg, bevakning och säkerhet, bank och finans, redovisning, juridik, transport, förvaltning och andra verksamheter där yrkesrollen kan ge åtkomst till människor, information, lokaler, system, ekonomiska flöden eller administrativa processer.

Eftersom det rör sig om personer i kärnpopulationen handlar resultatet inte enbart om hypotetiska risker, utan om faktisk närvaro av individer med bedömd koppling till organiserad brottslighet i samhällskänsliga yrkesroller. Det innebär inte att sektorerna som helhet är infiltrerade, men det visar att organiserad brottslighet har konkreta kontaktytor mot positioner där åtkomst, legitimitet och insyn kan ha strategisk betydelse.

Här handlar sårbarheten inte nödvändigtvis om att brott begås inom ramen för själva yrkesutövningen. Den kan också ligga i positionens potentiella betydelse: vilken åtkomst den ger, vilka relationer den skapar, vilken information den möjliggör och vilken legitimitet den tillför. Yrkesroller kan därmed fungera som broar mellan legala verksamheter och kriminella aktörmiljöer, även när den formella arbetsplatsen och arbetsuppgiften i sig är legitim.

Upphandlingsområdet illustrerar hur legala processer kan bli strategiskt viktiga kontaktytor. Offentliga upphandlingar skapar relationer mellan offentliga medel, privata aktörer, kommunala bolag, leverantörskedjor, underentreprenörer och kontrollsystem. När bolag med koppling till studiepopulationen eller den yttre kärnan förekommer i upphandlingssammanhang – både som leverantörer till det offentliga och som bolag med upphandlande funktion – aktualiseras frågor om hur organiserad brottslighet kan få beröring med offentliga ekonomiska flöden och formella beslutsprocesser. Det analytiskt centrala är inte enbart risken för felaktiga upphandlingar, utan att upphandlingssystemet kan skapa tillgång till ekonomiska resurser, legitimitet, marknadstillträde och långsiktiga institutionella relationer.

Även uppgifterna om bidrag, ersättningar och socialtjänstens insatser bör förstås inom denna bredare syntes. De visar att organiserad brottslighet har kontaktytor mot välfärds- och ersättningsystemen, men också att många individer i studiepopulationen har livsförloppsrelaterade erfarenheter av social utsatthet och institutionella kontakter. Detta kräver två analytiska perspektiv samtidigt. Å ena sidan kan offentliga ekonomiska flöden och administrativa processer exponeras för risk och utnyttjande. Å andra sidan kan sociala

insatser, placeringar och tidiga institutionella kontakter synliggöra riskmiljöer och möjliga förebyggande brytpunkter.

Resultaten om lokalpolitiskt engagemang bör ses som särskilt strategiskt relevanta, eftersom den svenska samhällsmodellen bygger på stark lokal demokrati, kommunalt självstyre och omfattande lokal förvaltning av offentliga resurser. Politiska uppdrag kan ge tillgång till nätverk, information, legitimitet, beslutsprocesser och insyn i kommunala prioriteringar, upphandlingar och verksamheter. För organiserad brottslighet kan sådana positioner därför innebära mer än formellt inflytande; de kan skapa kontaktytor mot lokala beslutsmiljöer, offentliga resurser och institutionella processer.

Det innebär inte att lokalpolitiken generellt är infiltrerad eller att varje sådan förekomst indikerar otillbörlig påverkan. Däremot visar resultaten att även begränsade kontaktytor mot lokaldemokratiska strukturer kan vara strategiskt betydelsefulla, särskilt när de sammanfaller med andra indikatorer såsom bolagsengagemang, upphandlingskopplingar, brottsrelaterade relationer eller yrkespositioner i samhällskänsliga verksamheter. Vidare analys bör därför fokusera på kombinationer av positioner och relationer, snarare än på enskilda förekomster isolerade från sitt sammanhang.

Nätverksanalysen stärker bilden av organiserad brottslighet som ett relationellt och systeminbäddat fenomen, men den visar också att alla kopplingar inte har samma karaktär. Vissa delar av nätverket pekar mot volymsårbarheter, där brottstyper har starka och återkommande kopplingar till breda yrkes- och verksamhetsområden såsom omsorg, service, yrken med låga krav samt bygg, tillverkning och transport. Dessa kopplingar visar var brottsligheten har omfattande kontaktytor mot arbetsmarknad och legala verksamheter.

Andra delar av nätverket pekar snarare mot funktionssårbarheter. Mer kvalificerade yrken, såsom jurister, revisorer, bank- och redovisningsfunktioner, läkare, handläggare och säkerhetsrelaterade yrken, har generellt lägre direkta brottsrelaterade kopplingar. Deras strategiska betydelse ligger därför inte främst i volym, utan i den åtkomst de kan ge till information, ekonomiska flöden, dokumentation, regelverk, beslutsprocesser och institutionell legitimitet.

Det innebär att sårbarhetsanalysen inte kan utgå enbart från de starkaste eller mest omfattande länkarna. En nod kan vara strategiskt viktig även om den inte är volymmässigt central. Skillnaden mellan volymsårbarheter och funktionssårbarheter är därför central:

vissa miljöer är viktiga därför att de samlar många kopplingar, medan andra är viktiga därför att de kan ge tillgång till särskilt känsliga funktioner.

Sammantaget visar nätverksanalysen att organiserad brottslighet kan ha olika typer av kontaktytor mot samhället. De breda yrkes- och verksamhetsmiljöerna visar var brottsligheten har omfattande närvaro och återkommande relationer. De kvalificerade yrkena och professionella funktionerna visar var åtkomst, kunskap och legitimitet kan få strategisk betydelse. Det är i kombinationen av dessa två dimensioner – volym och funktion – som flera av de mest centrala sårbarheterna framträder.

Denna samlade tolkning ansluter till rapportens begrepp om strategiska sårbarheter. Strategiska sårbarheter handlar inte bara om omedelbara risker, specifika brottsupplägg eller enskilda aktörer. De handlar om de mer grundläggande systemvillkor som gör att brottsligheten kan upprepas, döljas, skala upp eller återuppstå i ny form. Resultaten visar att sådana villkor kan finnas i relationerna mellan aktörer, bolag, yrken, ekonomiska flöden, offentliga processer och institutionella kontaktytor.

Detta innebär att ett av lägesbildens viktigaste bidrag inte är att identifiera enskilda riskindivider, utan att synliggöra relationer mellan aktörer, funktioner och samhällssystem. Lägesbilden gör det möjligt att analysera var brottslig kapacitet möter ekonomisk och institutionell kapacitet. Det är där strategiska sårbarheter kan uppstå: i punkter där brottslighetens organiseringsprocesser möter samhällets systemberoenden.

Syntesen visar också varför en samhällsgemensam lägesbild är nödvändig. Ingen enskild aktör kan ensam se hela kedjan. Brottsliga relationer, bolagsstrukturer, ekonomiska flöden, upphandlingar, yrkespositioner, sociala insatser och politiska uppdrag finns i olika system och hos olika aktörer. Det är först när dessa perspektiv förs samman som det blir möjligt att förstå hur organiserad brottslighet rör sig mellan domäner och hur sårbarheter uppstår i gränssytorna mellan dem.

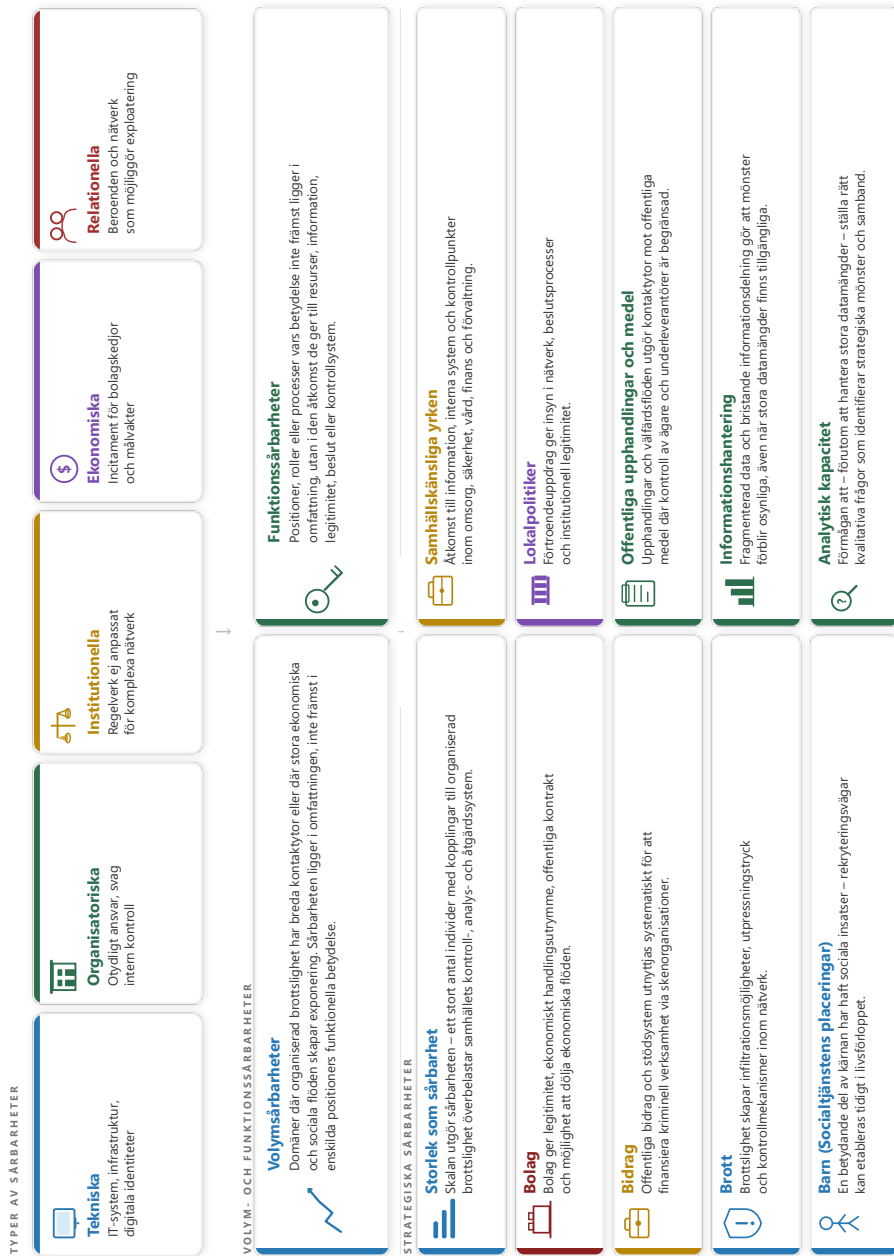
Den samlade bedömningen är att organiserad brottslighet bör förstås som ett bredare ekosystem av relationer, funktioner och möjliggörande strukturer. Studiepopulationen utgör kärnan i detta ekosystem, medan den yttre kärnan synliggör hur brottsligheten sträcker sig in i både brottsliga nätverk och legala bolagsmiljöer. De

olika resultatdomänerna visar i sin tur hur organiserad brottslighet kan få fotfäste i centrala samhällssektorer utan att alltid framträda som organiserad brottslighet i traditionell mening.

Det är denna samhälleliga inbäddning som utgör den centrala strategiska utmaningen. Analysen bör därför användas som ett underlag för att flytta analysen från enskilda individer och brottshändelser till de relationer, positioner och systembetingelser som ger organiserad brottslighet handlingsutrymme i samhället. Den centrala frågan blir därmed inte bara vilka aktörer som ingår i organiserad brottslighet, utan vilka samhällsstrukturer, funktioner och beroenden som gör deras aktiviteter möjliga att genomföra, dölja och återupprepa.

En viktig implikation är att åtgärder mot organiserad brottslighet inte kan begränsas till lagföring av individer. Lagföring är nödvändig, men inte tillräcklig om de strukturer som möjliggör brottsligheten kvarstår. Resultaten pekar i stället mot behovet av att rikta åtgärder mot funktioner, flöden och möjliggörande miljöer: bolagsbildning, ägar- och företrädarstrukturer, upphandlingskontroller, arbetsmarknadsrelationer, branschspecifika tillsynssystem, samhällskänsliga yrken och informationsdelning mellan myndigheter. Det är i denna förskjutning – från individer och händelser till relationer och systembetingelser – som lägesbildens främsta analytiska och praktiska värde ligger.

Figur 8 Typer av sårbarheter och strategiska sårbarhetsdimensioner. Organiserad brottslighet möjliggörs och reproduceras genom strukturella sårbarheter i samhällets system och institutioner. Figuren sammanfattar fem typer av sårbarheter samt de sju strategiska dimensioner där dessa sårbarheter framträder i analysen.

5. Strategiska sårbarheter

Analysen från lägesbilden ligger i linje med tidigare studier och kartläggningar som visar att organiserad brottslighet inte enbart verkar genom enskilda brottshändelser, avgränsade nätverk eller specifika brottsupplägg. Den verkar också genom återkommande kopplingar till legala, ekonomiska och institutionella strukturer. Det handlar bland annat om bolag, arbetsmarknadspositioner, offentliga upphandlingar, välfärdssystem, samhällskänsliga yrken och lokaldemokratiska miljöer.

Lägesbilden tillför samtidigt ett mer omfattande och detaljerat empiriskt underlag än vad som tidigare funnits samlat. Genom att kombinera uppgifter från flera register, från offentliga som privata, och analysera relationer mellan individer, bolag, brottsmisstankar, arbetsmarknad, offentliga ersättningar, upphandlingar och förtroendeuppdrag kan lägesbilden synliggöra mönster som annars riskerar att förbli fragmenterade. Skillnaden ligger därför inte bara i att materialet är större, utan i att det täcker fler samhällsdomäner och gör det möjligt att analysera hur dessa domäner överlappar.

Detta innebär att resultaten bör ges särskild vikt som underlag för fortsatt analys, prioritering och åtgärdsutveckling. Lägesbilden visar inte enbart var organiserad brottslighet förekommer, utan också vilka relationer, positioner och systembetingelser som kan ge brottsligheten handlingsutrymme. Därmed skapas bättre förutsättningar att identifiera strategiska sårbarheter och rikta insatser mot de strukturer och funktioner som gör brottsligheten möjlig att upprätthålla, dölja eller återskapa över tid. Genom att bryta ned dessa sårbarheter till operativa inriktningar kan analysen bidra till mer träffsäkra taktiska åtgärder, samtidigt som den ger underlag för strategiska beslut som syftar till att minska de bakomliggande sårbarheterna.

Vilka strategiska sårbarheter framträder när resultaten analyseras samlat? De strategiska sårbarheterna uppstår där sådana kopplingar

ger tillgång till resurser, information, legitimitet, ekonomiska flöden eller möjligheter att undgå kontroll. Sårbarheterna ligger därför inte enbart hos individerna i studiepopulationen, utan i de strukturer och relationer som gör deras positioner användbara.

En inledande slutsats om strategisk sårbarhet är att kunskapen om organiserad brottslighet ofta är fragmenterad mellan olika aktörer, register och datakällor. Lägesbilden visar att Polismyndighetens respektive Acta Publicas data delvis fångar olika delar av aktörmiljön: 51,4 procent av studiepopulationen återfinns endast i Polismyndighetens datamängd, 38,9 procent endast i Acta Publicas datamängd och 9,7 procent i båda datamängder. Detta innebär att ingen enskild källa ger en tillräckligt heltäckande bild. Först genom att kombinera och analysera dessa uppgifter i en forskningsbaserad infrastruktur blir det möjligt att synliggöra hur organiserad brottslighet är kopplad till flera samhällsdomäner. Resultaten visar därmed vikten av att akademien, när det är ändamålsenligt, kan fungera som en analytisk brygga mellan offentliga och privata datakällor. Genom en oberoende, forskningsbaserad analysmiljö kan olika datamaterial sammanföras, kvalitetssäkras och analyseras på ett sätt som stärker den gemensamma förståelsen av organiserad brottslighet och dess samhälleliga kontaktytor. Utan en sådan samlad analys riskerar centrala kopplingar, överlappningar och mönster i den organiserade brottslighetens aktörmiljöer att förbli osynliga. Det begränsar inte bara forskningens möjligheter att förstå fenomenets struktur och utveckling, utan också samhällets förutsättningar att rikta insatser mot de relationer, funktioner och sårbarheter som gör brottsligheten möjlig.

5.1. Volym- och funktionssårbarheter

Analysen visar inte bara att organiserad brottslighet har kontaktytor mot flera samhällsdomäner, utan också att dessa kontaktytor har olika karaktär. Vissa aktörer är centrala därför att de har många och starka kopplingar till brottstyper, medan andra är viktiga därför att de kan ge åtkomst till särskilt känsliga funktioner, trots att de inte framträder med samma volym.

En första typ av sårbarhet kan beskrivas som volymsårbarhet. Den framträder där brottstyper har starka och återkommande kopp-

lingar till breda yrkes- och verksamhetsområden, exempelvis omsorgsyrken, serviceyrken, yrken med låga krav samt bygg, tillverkning och transport. Dessa miljöer omfattar många personer, många arbetsplatser och ofta komplexa relationer mellan arbetsgivare, anställda, brukare, kunder, leverantörer och myndigheter. Sårbarheten ligger här i bredden: brottsligheten kan få kontaktytor mot miljöer där kontrollen är svår, rörligheten hög och där legala och illegala aktiviteter kan överlappa.

En andra typ av sårbarhet kan beskrivas som funktionssårbarhet. Den framträder i kopplingar till mer kvalificerade yrken och professionella funktioner, såsom jurister, revisorer, bank- och redovisningsfunktioner, läkare, handläggare, säkerhetsrelaterade yrken och andra roller med särskild insyn eller behörighet. Dessa aktörer har inte nödvändigtvis de starkaste direkta kopplingarna till brottstyperna, men deras betydelse ligger i den åtkomst de kan ge till information, dokumentation, ekonomiska flöden, regelverk, kontrollsystem, beslutsprocesser och institutionell legitimitet.

Skillnaden mellan volym och funktion är central för sårbarhetsanalysen. Om analysen enbart utgår från de starkaste, synligaste eller vanligaste förekommande kopplingarna riskerar mer kvalificerade eller känsliga funktioner att underskattas. Om analysen enbart fokuserar på särskilt känsliga yrken riskerar de breda kontaktytorna mot arbetsmarknad, service, omsorg, bygg, transport och produktion att förbises. Nätverksanalysen visar därför att sårbarheter behöver bedömas både utifrån omfattning och utifrån funktionell betydelse.

Detta innebär att den organiserade brottslighetens samhälleliga inbäddning inte bara består i att många kopplingar finns, utan i att olika typer av kopplingar kan fylla olika roller. De breda yrkes- och verksamhetsmiljöerna visar var brottsligheten kan ha omfattande närvaro och återkommande kontaktytor. De kvalificerade yrkena och professionella funktionerna visar var åtkomst, kunskap och legitimitet kan få strategisk betydelse. Det är i kombinationen av dessa dimensioner – volym och funktion – som flera av de mest centrala strategiska sårbarheterna framträder.

5.2. Storlek som sårbarhet

En grundläggande sårbarhet är den organiserade brottslighetens omfattning. Studiepopulationen består av 50 165 individer, och när även medmisstänkta och medstyrelseledamöter inkluderas omfattar den samlade aktörmiljön 224 390 unika individer. Storleken är i sig betydelsefull eftersom den visar att organiserad brottslighet inte är ett marginellt eller avgränsat fenomen, utan en omfattande aktörmiljö med bred närvaro i samhället.

Sårbarheten ligger här i skalan. När ett stort antal individer ingår i eller har nära relationer till organiserad brottslighet ökar belastningen på samhällets kontroll-, analys- och åtgärdssystem. Det blir svårare att överblicka relationer, identifiera centrala aktörer, prioritera insatser och följa hur brottsligheten rör sig mellan olika domäner. Storleken gör därmed att brottsligheten kan vara svår att avgränsa, svår att överblicka och svår att hantera med enbart individ- eller ärendebaserade insatser.

Det innebär att den organiserade brottslighetens omfattning bör förstås som en strategisk sårbarhet i sig. Även utan att beakta enskilda aktörers funktioner eller specifika positioner skapar själva volymen ett strukturellt tryck mot samhällets förmåga att upptäcka, analysera, samordna och motverka brottsligheten över tid.

5.3. Brottslighet och bolagsstrukturer

Resultaten visar att studiepopulationen och den yttre kärnan har omfattande kopplingar till bolag och företagande. Bolag kan fungera som plattformar för legal verksamhet, men också som verktyg för att möjliggöra, dölja eller legitimera brottsliga aktiviteter. Genom bolag kan aktörer få tillgång till arbetskraft, lokaler, fordon, upphandlingar, ekonomiska transaktioner, formella roller och samhällelig legitimitet. Den strategiska sårbarheten ligger i att bolagsformen skapar handlingsutrymme inom ramen för legala strukturer, samtidigt som ägar-, företrädar- och ansvarsförhållanden kan vara svåra att överblicka.

Denna sårbarhet förstärks av att bolagsengagemanget återfinns i branscher med svårkontrollerade flöden och komplexa relationer. Studiepopulationens bolagsengagemang förekommer bland annat

inom fastighet, restaurang, bygg, motorfordon, transport, lokalvård och detaljhandel. Dessa branscher är inte i sig kriminella, men flera av dem kännetecknas av förhållanden som kan exploateras: kontant-hantering, många små aktörer, underentreprenörsled, tillfälliga anställningar, rörliga arbetsplatser, svårspårade transaktioner och begränsad insyn. Brottsliga aktörer kan därmed använda sådana miljöer för att blanda legal och illegal verksamhet, minska upptäcktsrisken, skapa ekonomiskt utrymme och etablera formell närvaro i den legala ekonomin.

Samtidigt visar analysen av brottsmisstankar att studiepopulationen och dess relationella omgivning har en omfattande koppling till den registrerade brottsligheten. Den utvidgade kärnan – studiepopulationen, medmisstänkta och medstyrelseledamöter – kan kopplas till cirka 40 procent av alla registrerade brottsmisstankar mellan 1995 och 2023. Den inre kärnan, som omfattar 50 165 individer, kan dessutom kopplas till cirka 23 procent av alla brottsmisstankar under det senaste analyserade året, 2023.

Detta är ett betydande brottsligt avtryck, men det måste samtidigt förstås som ett mått på registrerad och upptäckt brottslighet. Den registrerade brottsligheten påverkas av upptäcktsrisk, kontrollintensitet, anmälningsbenägenhet och myndigheternas prioriteringar. Organiserad brottslighet är dessutom adaptiv, opportunistisk och ofta specialiserad på att undgå upptäckt. Det innebär att den faktiska brottsligheten sannolikt är mer omfattande än vad misstankeregistret visar, och att delar av den anmälda brottslighet där misstänkt gärningsperson saknas också kan ha kopplingar till samma aktörmiljöer.

Här framträder en viktig strategisk sårbarhet. Organiserad brottslighet är synlig i brottsstatistiken genom ett omfattande antal misstankar, men dess ekonomiska och organisatoriska handlingsutrymme skapas i stor utsträckning genom legala strukturer, bolag och branscher. Om operativa resurser huvudsakligen styrs mot de mest synliga brottstyperna riskerar de möjliggörande strukturerna att förbli intakta. Lagföring av individer är nödvändig, men otillräcklig om bolag, ekonomiska flöden, branschmiljöer och formella roller fortsatt kan användas för att återskapa kapacitet.

Detta förstärks av att endast 7,5 procent av studiepopulationens brottsmisstankar är kopplade till traditionell ekonomisk brottslighet. Trots omfattande kopplingar till bolag, upphandlingar, arbets-

marknad och ekonomiska flöden framträder brottsligheten i det straffrättsliga systemet alltså inte huvudsakligen som ekonomisk brottslighet. Detta kan bidra till en skevhet i problemförståelsen: det operativa fokuset riskerar att riktas mot brottslighetens synliga uttryck, medan de ekonomiska och organisatoriska förutsättningarna förblir mindre uppmärksammade.

Den strategiska sårbarheten ligger därför i glappet mellan brottslighetens straffrättsliga synlighet och dess faktiska organisering. Organiserad brottslighet kan vara synlig genom narkotikabrott, våldsbrott, tillgreppsbrott eller trafikbrott, samtidigt som dess uthållighet och handlingsutrymme skapas genom bolag, arbetsmarknadsrelationer, upphandlingar, ekonomiska transaktioner och branschspecifika sårbarheter. För att minska denna sårbarhet behöver analys och prioritering därför koppla samman brottsmisstankar med bolagsdata, branschmönster, ekonomiska flöden och relationella kopplingar. Annars finns en risk att insatserna träffar brottslighetens uttryck, men inte de strukturer som gör den möjlig att upprätthålla och åter skapa.

5.4. Offentliga medel

En annan strategisk sårbarhet gäller offentliga medel. Förekomsten av bolag kopplade till studiepopulationen och den yttre kärnan i upphandlingssammanhang visar att organiserad brottslighet har direkta kontaktytor mot offentliga inköpssystem. Detta är en sårbarhet eftersom upphandlingar inte enbart ger tillgång till ekonomiska värden. De kan också ge långsiktiga kontrakt, marknadsposition, institutionell legitimitet och åtkomst till offentliga miljöer.

Genom offentliga kontrakt kan bolag få möjlighet att anställa personal, använda underleverantörer, få tillträde till kommunala och statliga verksamheter, hantera samhällsviktiga tjänster eller verka i miljöer där människor, information, lokaler, transporter och tekniska system är centrala. Beroende på upphandlingens art kan detta få betydelse inte bara för ekonomisk brottslighet, utan också för säkerhet, informationsskydd, beredskap och samhällsviktig verksamhet. I vissa fall kan sårbarheten även få en bredare säkerhetsdimension, exempelvis om aktörer med koppling till organiserad brottslighet får åtkomst till miljöer, data eller funktioner som också kan vara intres-

santa för främmande makt eller andra antagonistiska aktörer.

Sårbarheten förstärks när kontrollen av ägare, företrädare, verkliga huvudmän, underleverantörer och faktiska verksamhetsförhållanden är begränsad eller fragmenterad. Om uppföljningen är svag eller om information inte delas mellan relevanta aktörer kan bolag med riskkopplingar etablera sig i offentligt finansierade verksamheter utan att den samlade riskbilden blir synlig.

Detta gör upphandlingar till en central arena för strategisk riskhantering. Avsaknaden av ett heltäckande nationellt register över offentliga upphandlingar och offentliga kontrakt riskerar att försvåra denna riskhantering. Utan en samlad bild blir det svårare att upptäcka risker och hot. Det innebär att dörrar kan förbli öppna, inte nödvändigtvis genom enskilda felbeslut, utan genom bristande överblick. Sårbarheten förstärks av att en stor del av de offentliga upphandlingarna genomförs på kommunal nivå. Upphandlingarnas decentraliserade karaktär innebär att ansvar, kontroll och uppföljning är fördelade över många olika organisationer och processer. Det kan göra det svårare att upptäcka återkommande leverantörer, gemensamma företrädare, underleverantörsled eller mönster som sträcker sig över flera kommuner. Decentraliseringen är inte ett problem i sig, men kan bli en möjliggörande faktor när den kombineras med begränsad informationsdelning, varierande kontrollkapacitet och bristande nationell överblick.

En ytterligare dimension gäller välfärdssystem och transfereringar. Resultaten visar att den inre kärnan har erhållit omkring 27 miljarder kronor i bidrag och ersättningar från det offentliga under en period på mindre än tio år. När även den yttre kärnan inkluderas uppgår motsvarande belopp till cirka 178 miljarder kronor. Detta innebär inte nödvändigtvis att utbetalningarna varit felaktiga. Däremot visar det att personer i och omkring organiserad brottslighet har omfattande ekonomiska kontaktytor mot välfärds- och ersättningsystemen.

Sårbarheten ligger här i att offentliga ersättningar kan fungera som försörjningskälla, stabiliserande resurs eller ekonomiskt handlingsutrymme för personer som samtidigt ingår i eller står nära samhällsskadliga aktörmiljöer. Det väcker principiella och strategiska frågor om hur välfärdssystemen ska förena socialt skydd med behovet av att förhindra att offentliga medel stärker aktörer som underminerar samma samhällssystem.

Sammantaget består sårbarheten i att offentliga medel kan ge organiserad brottslighet både resurser och legitimitet. Genom upphandlingar kan bolag få kontrakt, tillträde och institutionella relationer. Genom välfärds- och ersättningssystem kan individer få ekonomisk stabilitet och handlingsutrymme. Om dessa flöden analyseras var för sig riskerar den samlade bilden att gå förlorad. Därför behöver offentliga upphandlingar, transfereringar och välfärdsflöden förstås som strategiska kontaktytor där ekonomiska resurser, samhällsfunktioner och organiserad brottslighet kan mötas och frodas.

5.5. Samhällskänsliga yrken

Ytterligare en strategisk sårbarhet gäller sysselsättning i samhällskänsliga yrken. Resultaten visar att en betydande del av studiepopulationen är förvärsarbetande och att många återfinns i yrken där tillgång till människor, information, lokaler, interna system, administrativa processer och kontrollpunkter kan ha särskild betydelse. Det gäller särskilt omsorg, säkerhet och bevakning, socialt arbete, hälso- och sjukvård, bank och finans, redovisning, förvaltning och handläggning. Yrkespositionerna spänner från mer okvalificerade arbeten till kvalificerade professioner, såsom läkare, advokater, revisorer och andra roller med särskilt ansvar, förtroende eller insyn. Det innebär inte att dessa verksamheter generellt är infiltrerade. Däremot visar resultaten att personer i den inre kärnan av organiserad brottslighet är närvarande i yrken där formella positioner kan ge åtkomst till resurser, information och miljöer som kan utnyttjas av kriminella aktörer. Den strategiska sårbarheten handlar därför om åtkomst: att organiserad brottslighet genom formella yrkesroller kan komma närmare skyddsvärda individer, ekonomiska flöden, myndighetsprocesser, interna kontrollsystem och samhällsbärande funktioner. Detta väcker frågor om hur ändamålsenliga dagens bakgrundskontroller och uppföljningsrutiner är, särskilt när personer i den inre kärnan återfinns i yrken och verksamheter som delvis finns till för att förebygga, upptäcka eller motverka organiserad brottslighe-
hets framväxt och utbredning. När även den yttre kärnan inkluderas i analysen framträder en än mer problematisk bild. Medmisstänkta och medstyrelseledamöter kan genom sina yrkesroller skapa indirekt åtkomst till miljöer där den inre kärnan annars inte behöver

vara direkt närvarande. Det kan gälla tillgång till information, kontakter, arbetsplatser, interna rutiner, kontrollpunkter eller legitimitet. Därmed blir sårbarheten inte enbart individbaserad, utan också relationell: organiserad brottslighet kan få åtkomst genom personer i sin omgivning, vilket gör traditionella individbaserade kontroller otillräckliga för att hantera sårbarheter i riskmiljöer.

5.6. Lokalpolitiska beslutsmiljöer

En strategisk sårbarhet gäller demokratiska och lokala beslutsmiljöer. Resultaten visar att personer i både den inre och den yttre kärnan i vissa fall förekommer som förtroendevalda. Även om förekomsten inte är omfattande i relation till gruppernas storlek är den strategiskt allvarlig, eftersom lokalpolitiska uppdrag kan ge tillgång till nätverk, information, beslutsprocesser och institutionell legitimitet.

Den svenska samhällsmodellen bygger i hög grad på kommunalt självstyre, lokal demokrati och omfattande lokal förvaltning av offentliga resurser. Kommuner och regioner fattar beslut om upphandlingar, tillstånd, markanvändning, sociala insatser, skola, omsorg, bostadsfrågor, föreningsstöd och andra verksamheter med stor betydelse för både lokalsamhället och den offentliga ekonomin. Förtroendeuppdrag kan därför ge insyn i prioriteringar, beslutsvägar, kommande investeringar, känsliga ärenden och lokala maktstrukturer.

Den strategiska sårbarheten handlar därmed inte främst om antalet förtroendevalda i materialet, utan om dess betydelse politiska positioner får när de förekommer inom samma aktörmiljö som brottsrelaterade relationer, bolagsengagemang, upphandlingskopplingar och ekonomiska intressen. Detta kan skapa särskilda risker genom åtkomst till information, möjligheter att påverka eller förstå beslutsprocesser, stärkt legitimitet, nätverksbyggande och ökad förmåga att navigera i kommunala system.

Särskilt allvarlig blir sårbarheten när politiska positioner förekommer i samma miljö som offentliga upphandlingar och bolagsstrukturer. Lokala beslutsmiljöer är nära kopplade till kommunala bolag, leverantörsmarknader och offentligt finansierade verksamheter. När personer i eller omkring organiserad brottslighet samtidigt har kopplingar till bolag, upphandlingar eller branscher med kän-

da kontrollutmaningar kan lokalpolitiska uppdrag fungera som en förstärkande resurs. De kan ge kunskap om hur systemet fungerar, vilka aktörer som är centrala och var beslut fattas.

I ett sårbarhetsperspektiv är frågan därför inte bara om en person har ett förtroendeuppdrag, utan hur detta uppdrag är placerat i förhållande till övriga relationer, positioner och ekonomiska intressen i samma aktörmiljö. Det är i kombinationen av politisk legitimitet, bolagskopplingar, upphandlingsrelationer och brottsrelaterade nätverk som de mest allvarliga riskerna uppstår.

5.7. Socialtjänstens placeringar

Ytterligare en strategisk sårbarhet gäller socialtjänstens placeringsinsatser och samhällets förmåga att bryta vägar in i organiserad brottslighet. Resultaten visar att cirka 22 procent av studiepopulationen har varit föremål för socialtjänstens placeringar. Eftersom det rör sig om personer i den inre kärnan av organiserad brottslighet är detta ett särskilt viktigt resultat. Det visar att en betydande del av de individer som senare återfinns i organiserad brottslighet tidigare har varit synliga för välfärdssystemet genom omfattande och ingripande sociala insatser.

Detta tyder på att befintliga förebyggande och sociala insatser i många fall inte har varit tillräckliga för att förhindra en fortsatt utveckling mot allvarlig kriminalitet. Placeringar kan spegla tidig utsatthet, familjeproblematik, omsorgsbrister, beteendeproblem, skolproblem, missbruk, psykisk ohälsa eller andra riskfaktorer. När en så stor andel av den inre kärnan har haft sådana kontakter aktualiseras frågan om samhällets förmåga att identifiera, följa upp och bryta riskförlopp innan de stabiliseras i kriminella nätverk.

Den strategiska sårbarheten handlar därför om bristande träffsäkerhet, kontinuitet och effekt i tidiga insatser. Socialtjänstens placeringar är ofta bland de mest långtgående insatser samhället kan göra för barn och unga i utsatta situationer. Om individer trots sådana insatser senare återfinns i den organiserade brottslighetens kärna pekar det på behovet av att analysera vad som händer före, under och efter placeringen: vilka risker som identifieras, vilka skyddsfaktorer som byggs upp, hur skolgång och sysselsättning säkras, hur övergången till vuxenlivet hanteras och hur kontakt med kriminella

miljöer följs upp. Detta bör också förstås mot bakgrund av att kunskapen om tidiga insatsers genomförande, träffsäkerhet och effekter fortfarande är begränsad, eftersom svenska utvärderingar av sociala och brottsförebyggande insatser länge har varit både få och metodologiskt svaga (Vetenskapsrådet, 2025).

Sårbarheten ligger också i att sociala insatser ofta är individ- och ärendebaserade, medan organiserad brottslighet är relationell och nätverksbaserad. En placering kan hantera en akut social situation, men om insatsen inte samtidigt beaktar nätverk, syskon, kamratrelationer, lokal miljö, rekryteringsrisker och kopplingar till äldre kriminella aktörer finns en risk att de bakomliggande riskmiljöerna består. Resultatet visar därför att förebyggande arbete mot organiserad brottslighet inte kan reduceras till generella sociala insatser, utan behöver kopplas till en tydligare förståelse av hur rekrytering, social utsatthet och kriminella nätverk samspelar över tid.

5.8. Informationshantering och analytisk kapacitet

En avslutande strategisk sårbarhet gäller fragmenterad informationshantering och begränsad analytisk kapacitet. Resultaten visar att olika delar av problembilden framträder i olika datakällor och samhällsdomäner. Brottsliga relationer synliggörs i brottsdata, bolagskopplingar i företagsdata, arbetsmarknadspositioner i yrkesdata, upphandlingar i upphandlingsdata och sociala sårbarheter i välfärdsdata. Om dessa uppgifter analyseras var för sig riskerar centrala samband, överlappningar och mönster att förbli osynliga.

Sårbarheten handlar därför inte enbart om tillgång till information, utan också om förmågan att omsätta information till analys. Organiserad brottslighet rör sig mellan system, men myndigheters och andra aktörers kunskapsunderlag är ofta organiserade utifrån separata uppdrag, register och kontrollprocesser. För att identifiera strategiska sårbarheter krävs därför både teknisk kapacitet att hantera stora datamängder och analytisk förmåga att ställa rätt frågor till materialet. Det räcker inte att samla data; analysen måste också kunna identifiera vilka relationer, positioner, funktioner och kombinationer av indikatorer som är strategiskt relevanta. Här är vikten av ett analytiskt ramverk såsom det redovisade i denna lägesbild helt avgörande och uppfyller en vägledande roll i analysprocessens alla

faser, från frågeställning, studiedesign till avrapportering av resultat och omsättning av dessa till praktiken.

Utifrån en metodologisk synpunkt kräver detta en kombination av kvantitativ och kvalitativ analysförmåga. Storskaliga registerdata kan visa mönster, koncentrationer och överlappningar, men de blir strategiskt användbara först när de tolkas i relation till kunskap om brottslighetens organisering, aktörernas funktioner och de samhällssystem där sårbarheter uppstår. Den kvalitativa analysen är därför avgörande för att formulera relevanta frågor: vilka kopplingar är betydelsefulla, vilka funktioner bär upp brottsligheten, vilka positioner ger åtkomst och vilka systemglapp gör att brottsligheten kan döljas eller återskapas?

Sammantaget pekar resultaten på att de strategiska sårbarheterna framför allt finns i gränstorna mellan brottslighet och legala strukturer. Det handlar om bolag som skapar legitimitet, branscher som möjliggör svårkontrollerade flöden, upphandlingar som ger tillgång till offentliga medel, yrkesroller som ger åtkomst, välfärdssystem som kan exploateras, relationella bryggor som kopplar samman illegala och legala miljöer samt informations- och analyssystem som inte alltid förmår skapa en samlad lägesförståelse.

Detta innebär att arbetet mot organiserad brottslighet behöver riktas mot mer än enskilda individer och brottshändelser. Strategiskt relevanta insatser behöver också ta sikte på de funktioner, flöden och institutionella arrangemang som ger brottsligheten handlingsutrymme. Det handlar om att minska möjligheten att använda bolagsstrukturer, offentliga kontrakt, arbetsmarknadspositioner, välfärdsflöden, samhällskänsliga yrkesroller och informationsglapp som resurser i kriminell organisering.

Den övergripande slutsatsen är att organiserad brottslighet får strategisk betydelse när den kan kombinera brottslig kapacitet med ekonomisk, institutionell och analytiskt svårfångad kapacitet. Lägesbilden visar att dessa kapaciteter inte är åtskilda, utan överlappar i aktörer, relationer och strukturer. Det är i dessa överlappningar som de mest centrala sårbarheterna uppstår – och det är också där samhällets långsiktiga motåtgärder behöver utvecklas.

5.9. Från taktiska framgångar till strategiska effekter

En central utgångspunkt för det fortsatta arbetet mot organiserad brottslighet är skillnaden mellan taktiska framgångar och strategiska effekter. Taktiska framgångar kan bestå i att enskilda brottsupplägg avbryts, att specifika brottstyper reduceras, att tillgångar beslagtogs eller att enskilda aktörer lagförs. Sådana insatser är nödvändiga. De kan skapa omedelbara störningar i kriminella verksamheter, minska skador på kort sikt och begränsa enskilda aktörers handlingsutrymme. De är också centrala för rättsstatens förmåga att reagera mot brott och upprätthålla ansvar.

Samtidigt innebär taktiska framgångar inte nödvändigtvis att de underliggande förhållanden som möjliggör organiserad brottslighet förändras. Även när enskilda aktörer lagförs, specifika brottsupplägg slås ut eller tillgångar förverkas kan andra aktörer ta över funktioner, nya metoder utvecklas och verksamheten förskjutas till andra sektorer, företag, brottstyper eller geografiska områden. Organiserad brottslighet kännetecknas i hög grad av anpassningsförmåga. När trycket ökar i en del av systemet tenderar brottsligheten att omorganiseras, specialiseras, professionaliseras eller söka sig mot nya sårbarheter.

Detta innebär att samhället riskerar att hamna i ett reaktivt arbetssätt, där myndigheter och andra aktörer hela tiden agerar mot de uttryck som redan har blivit synliga. Även framgångsrika insatser kan då få en begränsad långsiktig effekt om brottslighetens organisatoriska, ekonomiska och institutionella möjlighetsbetingelser kvarstår. Man kan vara framgångsrik i att störa, lagföra och reducera vissa uttryck för brottsligheten, men ändå vara steget efter om de strukturer som gör brottsligheten möjlig lämnas intakta.

Strategiska effekter handlar därför om något mer än att uppnå omedelbara operativa resultat. De handlar om att förändra de villkor som gör organiserad brottslighet möjlig, lönsam och uthållig över tid. I ett systemperspektiv innebär detta att fokus flyttas från enskilda brottsändelser och aktörer till de funktioner, flöden och sårbarheter som brottsligheten är beroende av. Det kan handla om bolagsstrukturer som kan missbrukas, branscher med svag kontroll, upphandlingssystem med otillräcklig leverantörsgranskning, arbetsmarknadsrelationer som möjliggör exploatering, välfärdssystem som

kan användas för felaktiga utbetalningar eller informationsbrister som gör att myndigheter inte ser hela kedjan.

En strategisk effekt uppstår när sådana sårbarheter reduceras på ett sätt som minskar brottslighetens handlingsutrymme även efter att enskilda aktörer har bytts ut. Det innebär inte att taktiska insatser blir mindre viktiga. Tvärtom krävs taktiska insatser för att störa pågående brottslighet, skydda individer och samhällsfunktioner samt skapa underrättelser och kunskap. Men de taktiska insatserna behöver kopplas till en bredare analys av vilka systemförhållanden som gjorde brottsligheten möjlig från början. Utan den kopplingen riskerar insatserna att bli återkommande men inte omvandlande.

Lägesbildens resultat visar tydligt varför denna distinktion är viktig. Studiepopulationen framträder inte enbart i brottsdata, utan också genom bolagsengagemang, branschkopplingar, inkomster, bidrag, upphandlingar, sysselsättning, samhällskänsliga yrken, lokalpolitiska uppdrag och tidigare socialtjänstinsatser. Den yttre kärnan visar dessutom att studiepopulationen är kopplad till ett bredare nätverk av personer genom både brottsliga relationer och bolagsrelaterade relationer. Det innebär att organiserad brottslighet inte bara bör bekämpas där den begår brott, utan också där den får tillgång till resurser, legitimitet, information, marknader och institutionella positioner.

Mot denna bakgrund bör vägen framåt handla om att förena taktisk precision med strategisk uthållighet. Taktisk precision innebär att myndigheter och andra aktörer fortsatt måste kunna identifiera, störa och lagföra konkreta aktörer och brottsupplägg. Strategisk uthållighet innebär att dessa insatser samtidigt används för att identifiera återkommande sårbarheter och omsättas i förändringar av regelverk, kontrollsystem, tillsyn, informationsdelning och organisatoriska arbetssätt. Det är först när den taktiska kunskapen systematiskt återförs till strategisk styrning som arbetet kan gå från att hantera symtom till att minska brottslighetens kapacitet.

En sådan förskjutning kräver att framgång inte enbart mäts i antal lagförda personer, beslagtagna tillgångar eller avbrutna upplägg. Dessa mått är viktiga, men de behöver kompletteras med mått på om sårbarheter faktiskt har minskat. Har möjligheten att använda vissa bolagsstrukturer reducerats? Har kontrollen av riskutsatta branscher stärkts? Har upphandlingssystemen blivit bättre på att identifiera riskaktörer och underleverantörsled? Har samhällskänsliga funktio-

ner fått bättre skydd mot otillbörlig åtkomst? Har informationsdelningen förbättrats så att flera aktörer ser samma riskmiljöer? Har förebyggande insatser nått de miljöer där rekrytering och etablering sker?

Vägen framåt handlar därför inte om att välja mellan operativ bekämpning och brottsförebyggande arbete. Det handlar om att skapa en sammanhållen styrkedja där operativa insatser, underrättelsearbete, tillsyn, kontroll, regelutveckling, förebyggande arbete och forskning förstärker varandra. Varje taktisk insats bör också kunna besvara en strategisk fråga: vilken sårbarhet utnyttjades, vilka möjliggörare krävdes, vilka system eller processer användes, och vad behöver förändras för att samma eller liknande upplägg inte ska kunna återskapas?

Den centrala strategiska uppgiften blir därmed att minska organiserad brottslighetens tillgång till tre typer av kapacitet: brottslig kapacitet, ekonomisk kapacitet och institutionell kapacitet. Brottslig kapacitet handlar om nätverk, våld, erfarenheter och operativa relationer. Ekonomisk kapacitet handlar om bolag, branscher, inkomster, transaktioner, upphandlingar och möjligheten att omsätta eller dölja ekonomiska värden. Institutionell kapacitet handlar om åtkomst till yrkesroller, information, välfärdssystem, myndighetsprocesser, lokala beslutsmiljöer och legitimitet. Ju mer dessa kapaciteter kan kombineras, desto större blir brottslighetens uthållighet. Ju mer de kan separeras, begränsas eller göras svårare att använda, desto större blir möjligheten till strategisk effekt.

Det är därför de strategiska sårbarheterna bör stå i centrum för det fortsatta arbetet. De visar inte bara var brottsligheten finns, utan var samhället kan förändra de villkor som gör brottsligheten möjlig. Analysen pekar särskilt mot sårbarheter i bolagsstrukturer, branscher, upphandlingar, arbetsmarknad och samhällskänsliga yrken, välfärdssystem, relationella bryggor mellan brottsliga och legala miljöer, lokala beslutsmiljöer samt fragmenterad informationshantering. Dessa områden utgör därför centrala utgångspunkter för att utveckla åtgärder som inte bara stör organiserad brottslighet tillfälligt, utan reducerar dess långsiktiga handlingsutrymme.

6. Samlad bedömning: Organisering, sårbarheter och strategisk effekt

Sammantaget ligger resultaten i linje med tidigare forskning som betonar att organiserad brottslighet inte enbart bör förstås som avgränsade grupper, brottstyper eller enskilda brottsupplägg. Den bör snarare förstås som en form av kriminell organisering, där relationer, funktioner, positioner och möjlighetsstrukturer är centrala för att brottsligheten ska kunna genomföras, döljas, upprepas och anpassas över tid (Reuter, 1983; Kleemans & Van de Bunt, 1999; Morselli, 2009; von Lampe, 2016).

Resultaten i denna lägesbild visar att den organiserade brottslighetens strategiska betydelse inte enbart ligger i dess direkta brottsliga kapacitet, utan i dess förmåga att kombinera brottsliga relationer med ekonomiska och institutionella resurser. Studiepopulationen och den yttre kärnan framträder genom kopplingar till bolag, arbetsmarknad, offentliga medel, upphandlingar, samhällskänsliga yrken, lokala beslutsmiljöer och välfärdssystem. Detta ligger i linje med forskning som visar att organiserad brottslighet ofta är socialt inbäddad och kan verka genom relationer till legala marknader, formella organisationer och institutionella gränssytor (Kleemans & Van de Bunt, 1999; Van de Bunt m.fl., 2014; Varese, 2011).

I detta perspektiv är det centrala inte endast att brottsligheten förekommer i flera samhällsdomäner, utan att dessa domäner kan ge tillgång till olika typer av kapacitet. Bolag kan skapa legitimitet, ekonomiska flöden och formella roller. Arbetsmarknadspositioner kan ge åtkomst till lokaler, information, människor och interna system. Upphandlingar och välfärdssystem kan skapa kontaktytor mot offentliga medel. Lokala beslutsmiljöer kan ge insyn, nätverk och institutionell legitimitet. Sådana funktioner kan sammantaget ge brottsligheten handlingsutrymme även när enskilda brottsupplägg eller individer lagförs.

Detta bekräftar den teoretiska poängen att organiserad brottslighet ofta är adaptiv och funktionellt organiserad. Enskilda personer, bolag eller upplägg kan bytas ut, samtidigt som de funktioner som brottsligheten är beroende av består. Det kan handla om transport, finansiering, våld, dokumentation, arbetskraft, målvakter, rådgivning, bolagsstrukturer eller åtkomst till institutionella processer. Ett sådant organiseringsperspektiv innebär att analysen inte enbart bör fråga vilka aktörer som ingår i organiserad brottslighet, utan vilka funktioner som krävs för att brottsligheten ska kunna genomföras, döljas och återupprepas (Cornish, 1994; Felson & Clarke, 1998; Rostami, 2016).

Sårbarheterna framträder därmed framför allt i gränstorna mellan brottsliga aktörmiljöer och legala samhällsstrukturer. Det är där brottsliga relationer kan möta bolagsstrukturer, där yrkesroller kan ge åtkomst, där offentliga kontrakt kan ge legitimitet, där välfärdsflöden kan skapa ekonomiskt handlingsutrymme och där lokala beslutsmiljöer kan ge insyn i kommunala processer. Sådana gränstyor är särskilt betydelsefulla eftersom de inte alltid framträder som brottslighet i traditionell mening, utan som formellt legitima relationer, positioner eller transaktioner.

I linje med sårbarhets- och riskforskningen bör dessa förhållanden inte förstås som isolerade brister, utan som systemegenskaper. Sårbarheter uppstår ofta genom kombinationer av beroenden, informationsglapp, svag uppföljning, komplexa ansvarsförhållanden och bristande samordning mellan kontrollsystém (Perrow, 1984; Reason, 1997; Renn, 2008). Det innebär att en enskild kontrollpunkt kan fungera formellt, samtidigt som den samlade strukturen är exploaterbar. Ett bolag kan uppfylla formella krav, en upphandling kan följa reglerna och en ersättning kan vara korrekt utbetald, men kombinationen av relationer, roller och återkommande mönster kan ändå skapa strategiska sårbarheter.

Resultaten pekar därför på behovet av att förstå organiserad brottslighet genom både omfattning och funktion. Vissa miljöer är strategiskt viktiga därför att de har breda och återkommande kontaktytor mot brottsligheten. Andra är strategiskt viktiga därför att de ger åtkomst till särskilt känsliga funktioner, även om förekomsten är mindre omfattande. En yrkesroll, ett bolag, ett förtroendeuppdrag eller en administrativ funktion kan vara relevant inte bara på grund av hur ofta den förekommer, utan på grund av vilken

åtkomst, legitimitet eller kontrollpåverkan den kan ge.

Den samlade slutsatsen är att strategiska sårbarheter bör förstås som de punkter där brottslighetens organiseringsprocesser möter samhällets systemberoenden. Det är där legala strukturer kan omvandlas till kriminell kapacitet, där formella positioner kan skapa åtkomst och där fragmenterad kontroll kan ge brottsligheten utrymme att växa, döljas eller återuppstå. Därför behöver arbetet mot organiserad brottslighet inte bara rikta sig mot brottslighetens synliga uttryck, utan också mot de funktioner, relationer och strukturer som gör den uthållig.

Strategisk effekt uppstår först när samhället förmår minska brottslighetens tillgång till de resurser och systempunkter som bär upp dess organisering. Lagföring, beslag och operativa störningar är nödvändiga, men de behöver kopplas till åtgärder som reducerar sårbarheter i bolagsstrukturer, upphandlingssystem, välfärdsflöden, arbetsmarknadsrelationer, samhällskänsliga yrkesroller, lokala beslutsmiljöer och informationshantering. Det är i denna förskjutning – från enskilda aktörer till relationer, funktioner och systembetingelser – som lägesbildens viktigaste analytiska och praktiska bidrag ligger.

Referenser

- Beck, U. (1992). *Risk society: Towards a new modernity*. Sage.
- Benson, M. L., & Simpson, S. S. (2018). *White-collar crime: An opportunity perspective* (3rd ed.). Routledge.
- Borgatti, S. P., Mehra, A., Brass, D. J., & Labianca, G. (2009). Network analysis in the social sciences. *Science*, 323(5916), 892–895.
- Brottsförebyggande rådet (2006). *Konsten att läsa statistik om brottslighet* (Brå rapport 2006:1). Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet. (2025). *Företag som brottsverktyg: Upplägg, systemsårbarheter och kopplingar till den kriminella miljön* (Rapport 2025:20). Brottsförebyggande rådet.
- Cimbala, S. J. (1988). Strategic vulnerability: A conceptual reassessment. *Armed Forces & Society*, 14(2), 191–213.
- Clarke, R. V. (1995). *Situational crime prevention*. I M. Tonry & D. P. Farrington (Eds.), *Building a safer society: Strategic approaches to crime prevention*.
- Clauset, A., Newman, M. E. J., & Moore, C. (2004). Finding community structure in very large networks. *Physical Review E*, 70(6), Article 066111
- Cohen, L. E., & Felson, M. (1979). Social change and crime rate trends: A routine activity approach. *American Sociological Review*, 44(4), 588–608.
- Cornish, D. B. (1994). The procedural analysis of offending and its relevance for situational prevention. In R. V. Clarke (Ed.), *Crime prevention studies* (Vol. 3, pp. 151–196). Criminal Justice Press.
- Cornish, D. B., & Clarke, R. V. (1986). *The reasoning criminal: Rational choice perspectives on offending*. Springer.

- Di Nicola, A., Baratto, G., & Vettori, B. (2025). Criminological definitions of organized crime on the digital test bench: Towards a physical–digital framework. *Trends in Organized Crime*.
- Felson, M., & Clarke, R. V. (1998). *Opportunity makes the thief: Practical theory for crime prevention*. Home Office.
- Freeman, L. C. (1977). A set of measures of centrality based on betweenness. *Sociometry*, 40(1), 35–41.
- Freeman, L. C. (2004). *The development of social network analysis*. Empirical Press.
- Gambetta, D. (1993). *The Sicilian Mafia: The business of private protection*. Harvard University Press.
- Giddens, A. (1990). *The consequences of modernity*. Stanford University Press.
- Holling, C. S. (1973). Resilience and stability of ecological systems. *Annual Review of Ecology and Systematics*, 4, 1–23.
- Hollnagel, E., Woods, D. D., & Leveson, N. (Eds.). (2006). *Resilience engineering: Concepts and precepts*. Ashgate.
- Kleemans, E. R., & De Poot, C. J. (2008). Criminal careers in organized crime and social opportunity structure. *European Journal of Criminology*, 5(1), 69–98.
- Kleemans, E. R., & Van de Bunt, H. G. (1999). The social embeddedness of organized crime. *Transnational Organized Crime*, 5(1), 19–36.
- Lessing, B. (2021). Conceptualizing criminal governance. *Perspectives on Politics*, 19(3), 854–873.
- Leveson, N. (2011). *Engineering a safer world: Systems thinking applied to safety*. MIT Press.
- Levi, M. (2008). Organized fraud and organizing frauds: Unpacking research on networks and organization. *Criminology & Criminal Justice*, 8(4), 389–419.
- Morselli, C. (2009). *Inside criminal networks*. Springer.
- Paoli, L. (2002). The paradoxes of organized crime. *Crime, Law and Social Change*, 37, 51–97.

- Paoli, L., & Vander Beken, T. (2014). Organized crime: A contested concept. In L. Paoli (Ed.), *The Oxford handbook of organized crime* (pp. 13–31). Oxford University Press.
- Passas, N. (1999). Globalization, criminogenic asymmetries and economic crime. *European Journal of Law Reform*, 1(4), 399–423.
- Perrow, C. (1984). *Normal accidents: Living with high-risk technologies*. Basic Books.
- Polismyndigheten (2025). *Myndighetsgemensam lägesbild: Organiserad brottslighet 2025*. Polismyndigheten.
- Power, M. (2004). *The risk management of everything: Rethinking the politics of uncertainty*. Demos.
- Reason, J. (1997). *Managing the risks of organizational accidents*. Ashgate.
- Regeringen. (2024). *Motståndskraft och handlingskraft: Nationell strategi mot organiserad brottslighet* (Skr. 2023/24:67). Regeringskansliet.
- Renn, O. (2008). *Risk governance: Coping with uncertainty in a complex world*. Earthscan.
- Reuter, P. (1983). *Disorganized crime: The economics of the visible hand*. MIT Press.
- Rostami, A., & Mondani, H. (2015). The complexity of crime network data: A case study of its consequences for crime control and the study of networks. *PLOS ONE*, 10(3), e0119309.
- Rostami, A. (2016). *Criminal organizing: Studies in the sociology of organized crime* [Doctoral dissertation, Stockholm University].
- Rostami, A., Mondani, H., Mellberg, J., & Roine, J. (2026). *Svarta siffror: En ESO-rapport om den kriminella ekonomins omfattning*. Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi.
- Rostami, A., & Mondani, H. (2024). *Kriminella entreprenörer: En studie av den organiserade brottslighetens kopplingar till näringslivet*. Stockholms Handelskammare.
- Rostami, A., Mondani, H., Carlsson, C., Sturup, J., Sarnecki, J., & Edling, C. (2018). *Våldsbejakande extremism och organiserad*

brottslighet i Sverige (IFFS rapport 2018:4). Institutet för framtidsstudier.

Sheffi, Y. (2005). *The resilient enterprise: Overcoming vulnerability for competitive advantage*. MIT Press.

Simpson, S. S., & Weisburd, D. (Eds.). (2009). *The criminology of white-collar crime*. Springer.

Sutherland, E. H. (1949). *White collar crime*. Dryden Press.

Taleb, N. N. (2012). *Antifragile: Things that gain from disorder*. Random House.

Turner, B. A. (1978). *Man-made disasters*. Wykeham.

Van de Bunt, H., Siegel, D., & Zaitch, D. (2014). The social embeddedness of organized crime. In L. Paoli (Ed.), *The Oxford handbook of organized crime* (pp. 321–342). Oxford University Press.

Varese, F. (2011). *Mafias on the move: How organized crime conquers new territories*. Princeton University Press.

Vetenskapsrådet. (2025). *Insatser, åtgärder och metoder för att förebygga brottslighet kopplad till kriminella nätverk: Evidens, behov och förmåga*. Vetenskapsrådet.

von Lampe, K. (2016). *Organized crime: Analyzing illegal activities, criminal structures, and extra-legal governance*. Sage.

Walker, B., Holling, C. S., Carpenter, S. R., & Kinzig, A. (2004). Resilience, adaptability and transformability in social–ecological systems. *Ecology and Society*, 9(2), Article 5.

Wasserman, S., & Faust, K. (1994). *Social network analysis: Methods and applications*. Cambridge University Press.

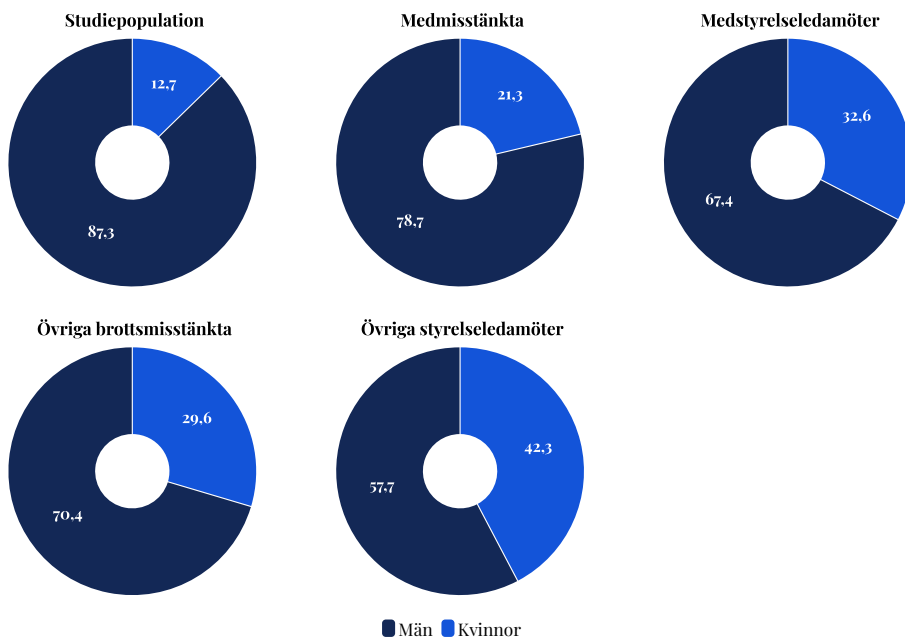
Wildavsky, A. (1988). *Searching for safety*. Transaction Books.

Appendix

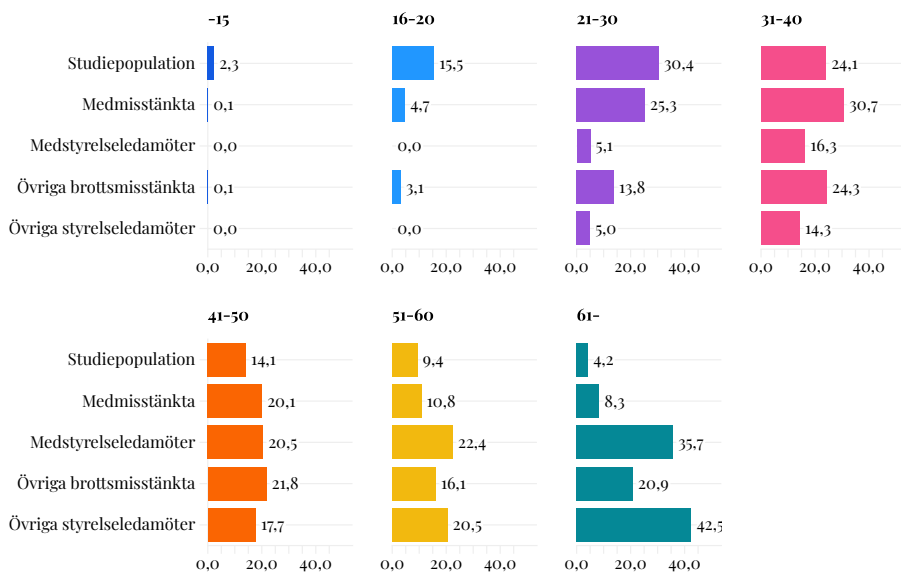
Appendix A. Demografi	100
Appendix B. Socioekonomi	102
Appendix C. Brottslighet	104
Appendix D. Bolagsengagemang och bolagskaraktärstika	107
Appendix E. Sysselsättning	110
Appendix F. Offentliga upphandlingar	114
Appendix G. Lokalpolitiskt engagemang	117
Appendix H. Socialtjänstens placering av barn och unga	118

Appendix A. Demografi

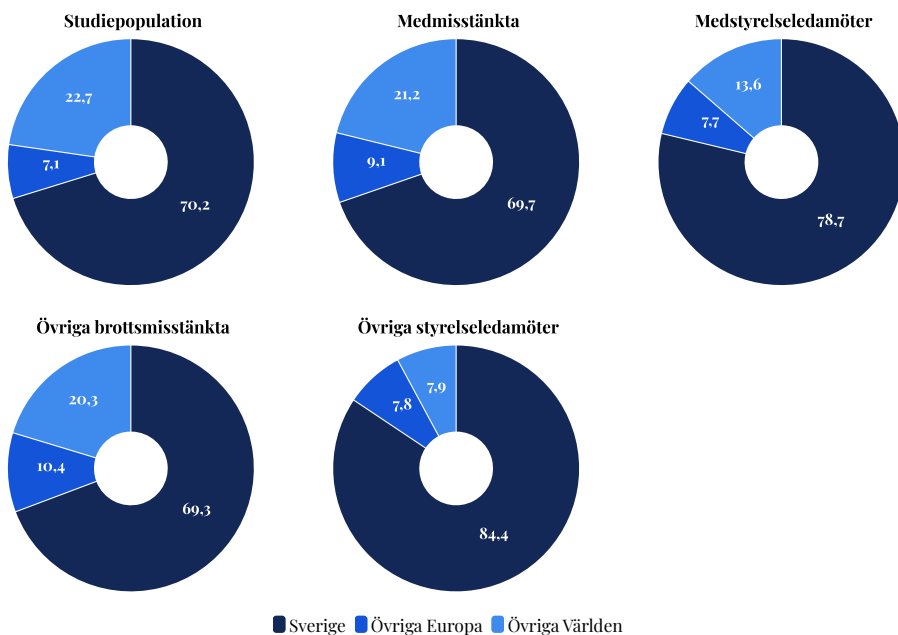
Figur A.1 Könsfördelning inom respektive grupp. Andelar i procent (%).

Figur A.2 Åldersfördelning år 2023, efter åldersintervall inom respektive grupp. Andelar i procent (%).

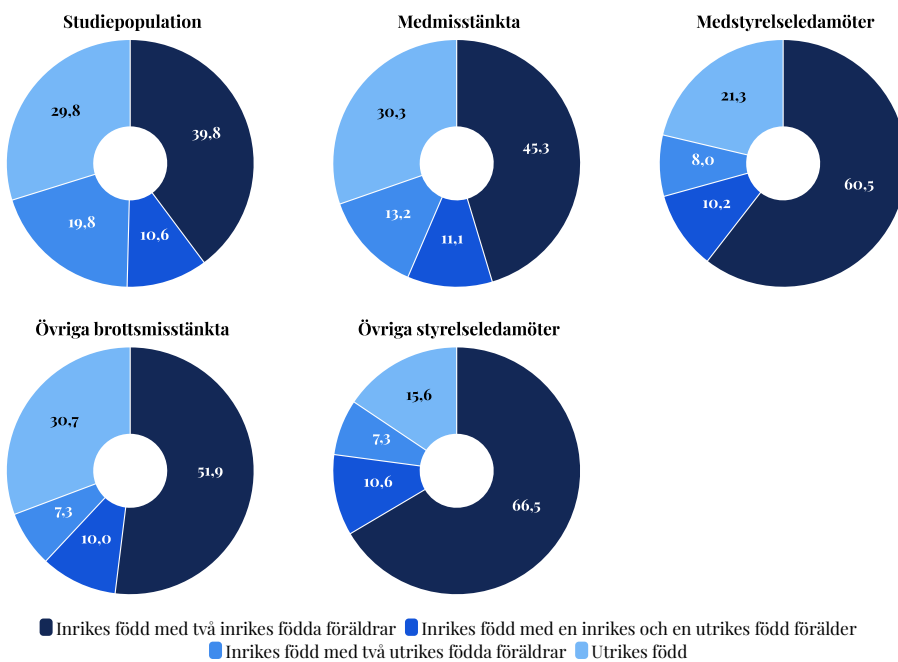

Figur A.3 Födelseregion efter grupp. Andelar i procent (%).

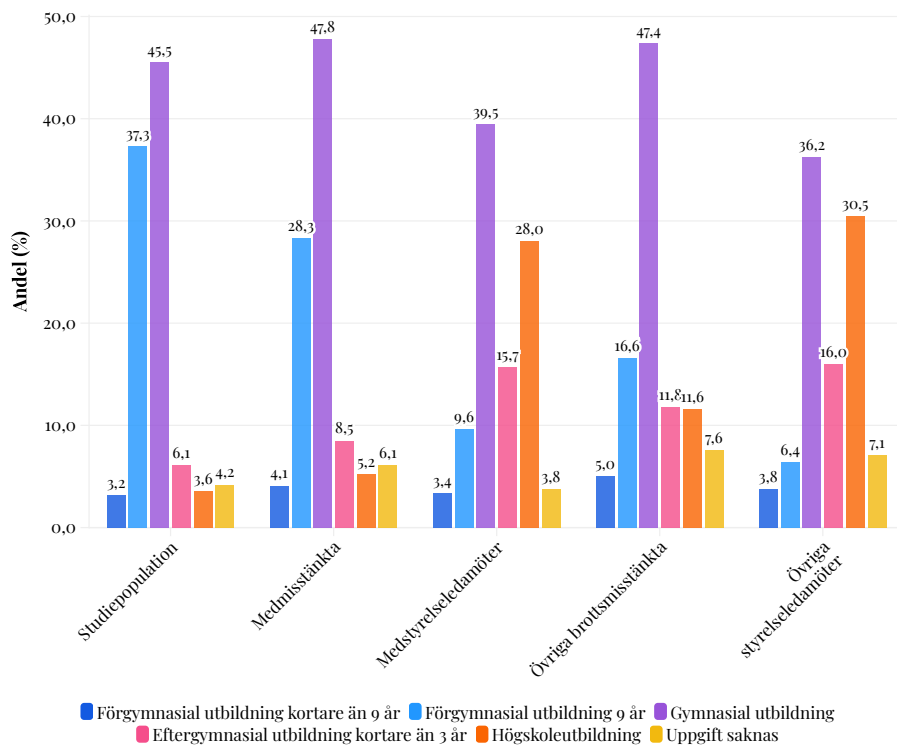
Uppgifter om födelseregion saknas för mellan 0,01 och 0,03 procent av individerna i varje grupp. Dessa siffror visas inte i diagrammen.

Figur A.4 Migrationsbakgrund efter grupp. Andelar i procent (%).

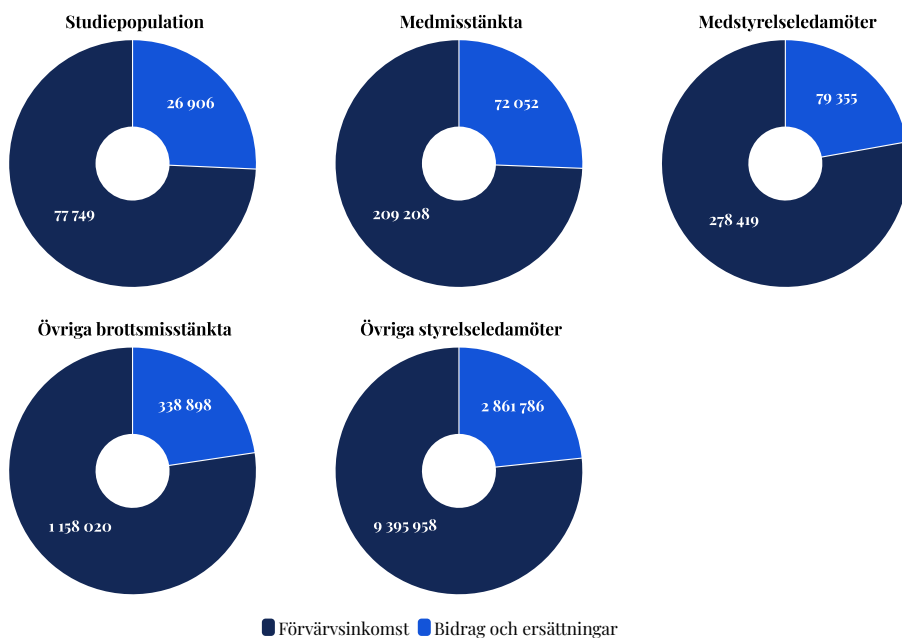

Appendix B. Socioekonomi

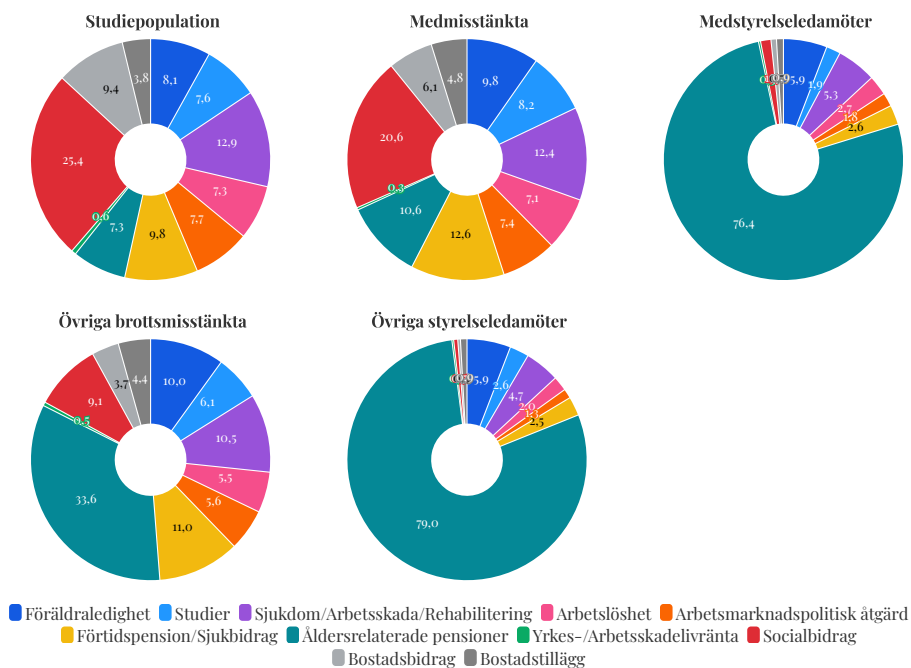
Figur B.1 Högsta utbildningsnivå efter grupp.

Figur B.2 Inkomst, bidrag och ersättningar efter grupp (2015–2024). Miljoner kr, 2024 fasta priser.

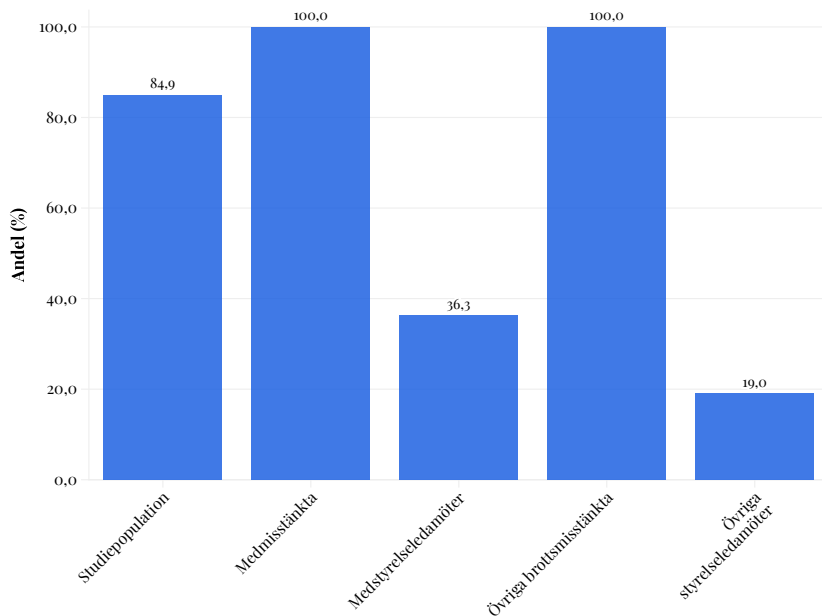

Figur B.3 Fördelning mellan bidrags- och ersättningsformer efter grupp (2015–2024). Miljoner kr, 2024 fasta priser. Andelar i procent (%).

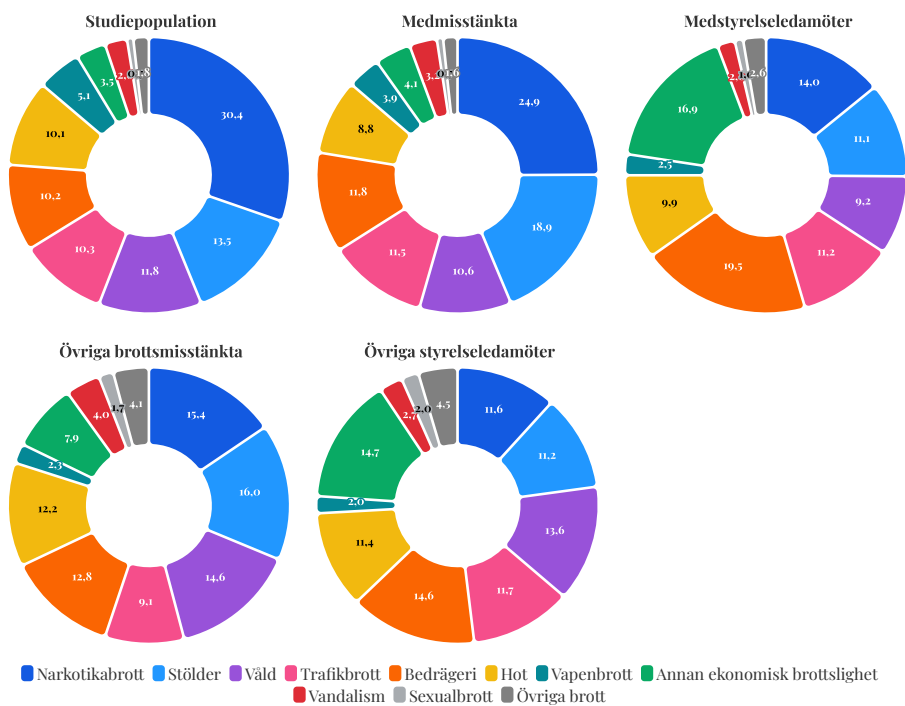

Appendix C. Brottslighet

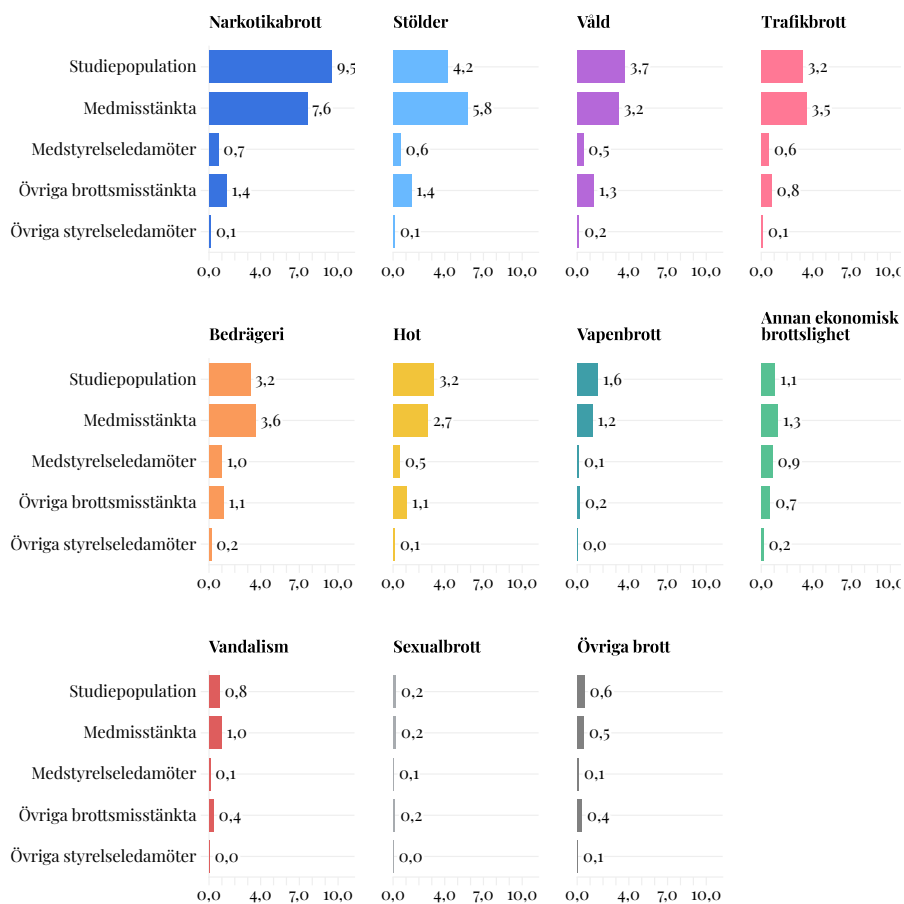
Figur C.1 Förekomst i misstankeregistret (1995–2023).

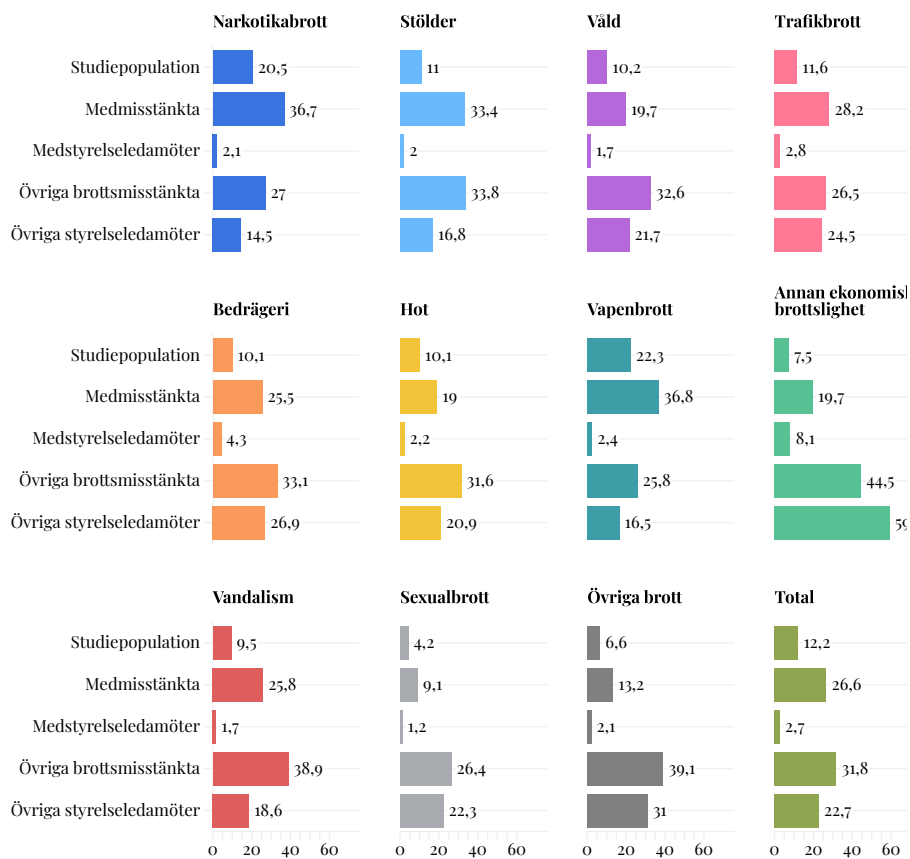
Figur C.2 Brottsmisstankar efter brottstyp (1995–2023).

Figur C.3 Brottsmisstankar per capita (inom respektive grupp), efter brottstyp (1995–2023).

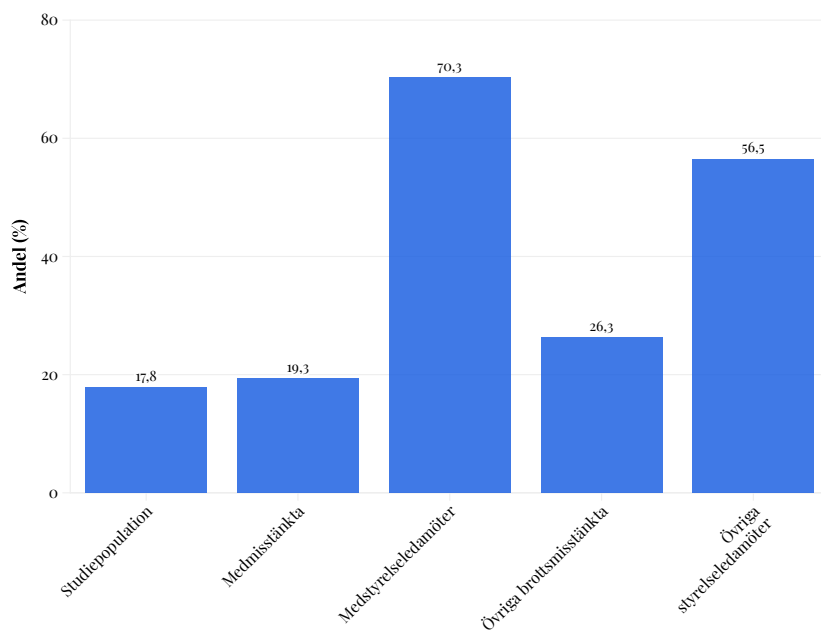

Figur C.4 Brottsmisstankar inom respektive grupp, efter brottstyp, som andel av alla brottsmisstankar i registret (1995–2023).

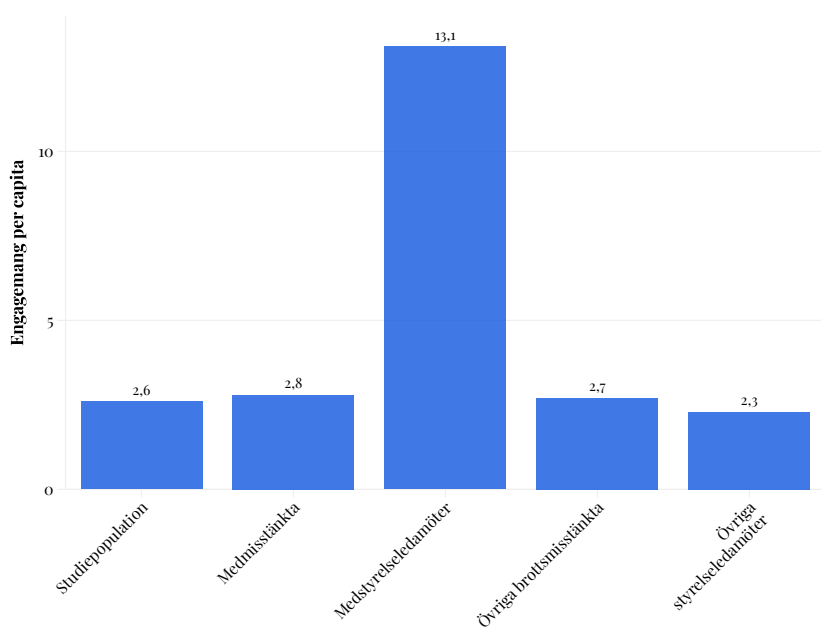

Appendix D. Bolagsengagemang och bolagskaraktäristika

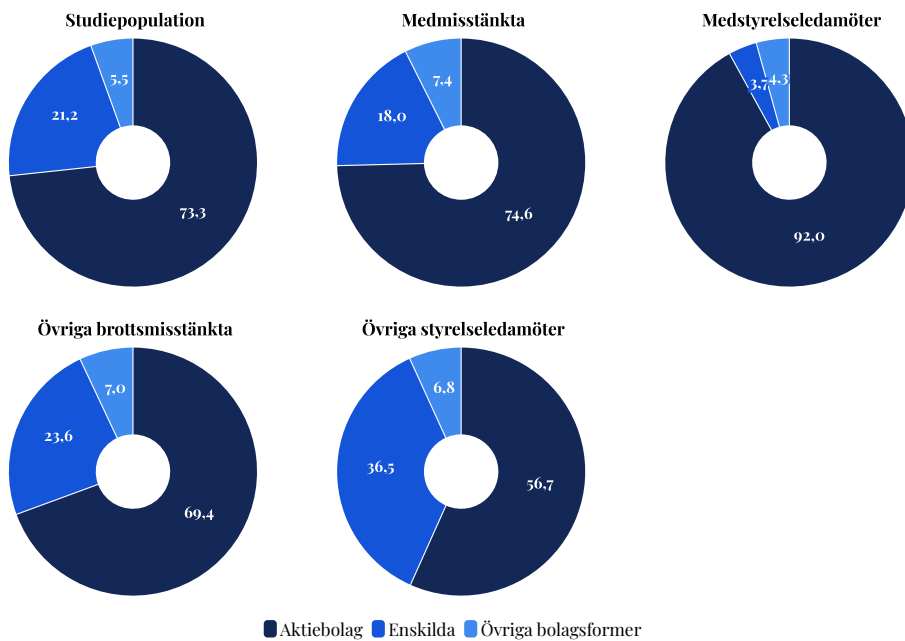
Figur D.1 Andel i respektive grupp med bolagsengagemang (2015–2023).

Figur D.2 Bolagsengagemang per capita (inom respektive grupp) (2015–2023).

Figur D.3 Fördelning över juridisk form inom respektive grupp (2015–2023). Andelar i procent (%).

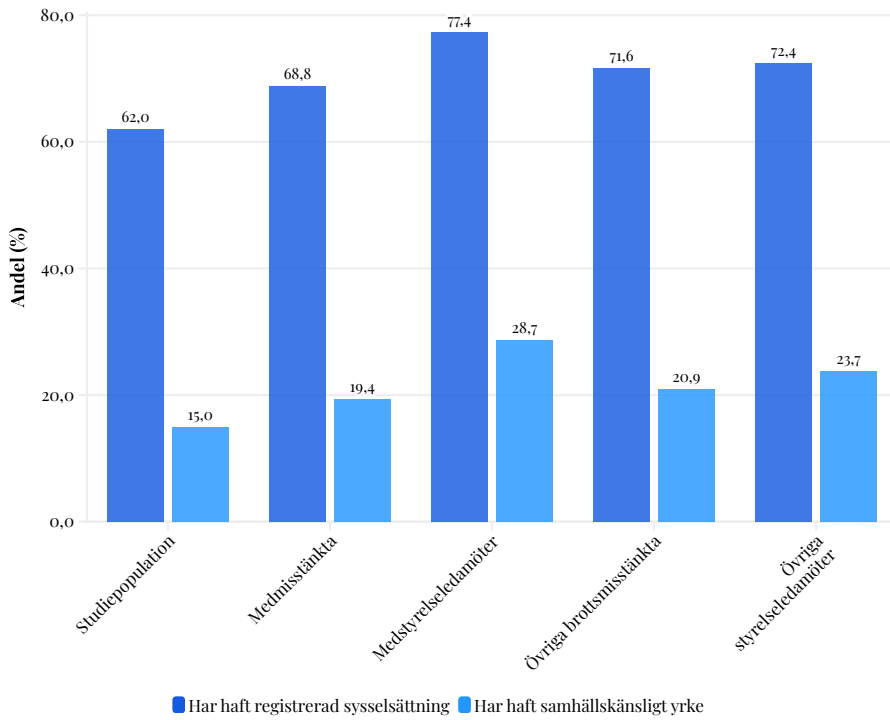

Tabell D.1 Studiepopulationens bolagsengagemang (2015–2023). Antal förekomster i de 20 vanligaste branscherna.

SNI (3-ställig)	Klartext	Antal	Andel (%)
682	Uthyrning och förvaltning av egna eller arrenderade fastigheter	1 845	8,20
561	Restaurangverksamhet	1 383	6,14
433	Slutbehandling av byggnader	873	3,88
960	Andra konsumenttjänster	820	3,64
412	Byggande av bostadshus och andra byggnader	784	3,48
702	Konsulttjänster till företag	699	3,10
432	Elinstallationer, VVS-arbeten och andra bygginstallationer	496	2,20
451	Handel med motorfordon utom motorcyklar	548	2,43
452	Underhåll och reparation av motorfordon utom motorcyklar	533	2,37
431	Rivning av hus samt mark- och grundarbeten	438	1,95
711	Arkitekt- och teknisk konsultverksamhet o.d.	411	1,83
494	Vägtransport, godstrafik och flyttjänster	375	1,67
439	Annan specialiserad bygg- och anläggningsverksamhet	378	1,68
479	Detaljhandel ej i butik, på torg eller marknad	493	2,19
620	Dataprogrammering, datakonsultverksamhet o.d.	358	1,59
692	Redovisning och bokföring, revision, skatterådgivning	274	1,22
900	Konstnärlig och kulturell verksamhet samt underhållningsverksamhet	248	1,10
812	Rengöring och lokalvård	289	1,28
683	Fastighetsförmedling och fastighetsförvaltning på uppdrag	236	1,05
477	Övrig specialiserad butikshandel med hushållsvaror	221	0,98
---	Övriga	10 811	48,02
	Total	22 513	100,00

Appendix E. Sysselsättning

Figur E.1 Andel med registrerad sysselsättning och samhällskänliga yrken (2015–2024).

Tabell E.1 Studiepopulationens sysselsättning (2015–2024). Antal förekomster i de 50 vanligaste samhällskänsliga yrkena.

SSYK	Klartext	Antal	Andel (%)
5330	Vårdbiträden	5 972	17,52
5343	Personliga assistenter	5 845	17,15
5342	Vårdare, boendestödjare	4 190	12,29
5321	Undersköterskor, hemtjänst, hemsjukvård och äldreboende	3 183	9,34
5413	Väktare och ordningsvakter	1 882	5,52
3411	Behandlingsassistenter och socialpedagoger m.fl.	1 803	5,29
5341	Skötare	960	2,82
5349	Övrig vård- och omsorgspersonal	950	2,79
5323	Undersköterskor, vård- och specialavdelning	703	2,06
5419	Övrig bevaknings- och säkerhetspersonal	410	1,20
3313	Redovisningsekonomer	409	1,20
3323	Inköpare och upphandlare	401	1,18
2661	Socialekreterare	397	1,16
5412	Kriminalvårdare	323	0,95
2221	Grundutbildade sjuksköterskor	282	0,83
2669	Övriga yrken inom socialt arbete	276	0,81
3312	Banktjänstemän	250	0,73
3359	Övriga handläggare	233	0,68
3354	Säkerhetsinspektörer m.fl.	227	0,67
3321	Försäkrings säljare och försäkringsrådgivare	225	0,66
3339	Övriga förmedlare	224	0,66
2611	Advokater	218	0,64
3335	Fastighetsförvaltare	215	0,63
3333	Arbetsförmedlare	176	0,52
1592	Övriga verksamhetschefer inom samhällsservice, nivå 2	158	0,46
4117	Medicinska sekreterare, vårdadministratörer m.fl.	157	0,46
2411	Revisorer m.fl.	155	0,45
2642	Journalister m.fl.	153	0,45
2614	Affärs- och företagsjurister	150	0,44
2412	Controller	147	0,43

Tabellen fortsätter på nästa sida.

Tabell E.1 (forts.) Studiepopulationens sysselsättning (2015–2024). Antal förekomster i de 50 vanligaste samhällskänliga yrkena.

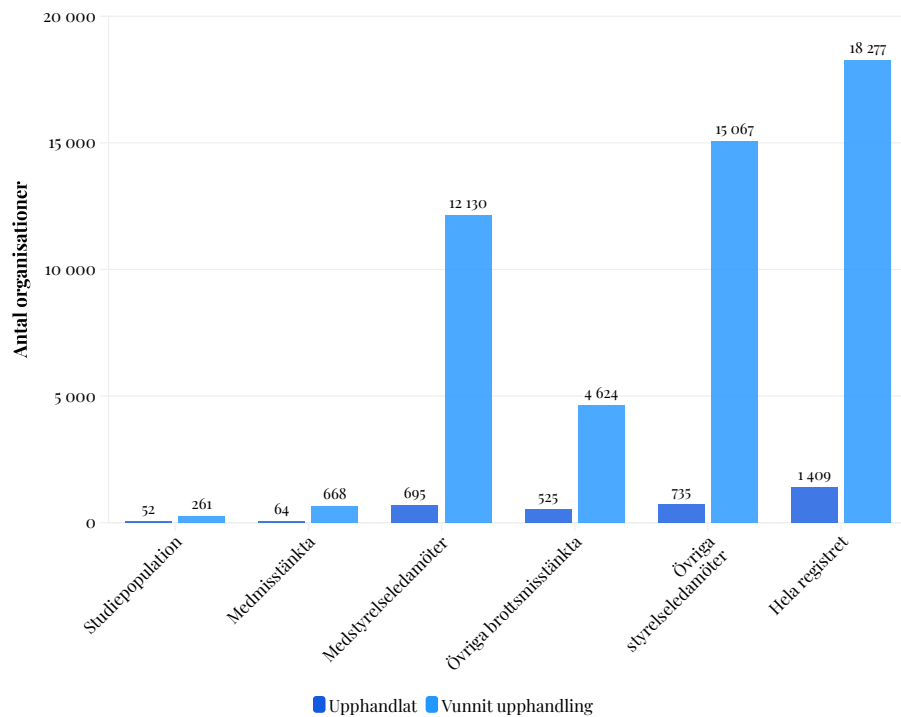
SSYK	Klartext	Antal	Andel (%)
3353	Socialförsäkringshandläggare	133	0,39
1532	Enhetschefer inom äldreomsorg, nivå 2	128	0,38
1312	IT-chefer, nivå 2	127	0,37
5411	Brandmän	119	0,35
2619	Övriga jurister	117	0,34
1522	Enhetschefer inom socialt och kurativt arbete, nivå 2	117	0,34
3314	Skadereglerare och värderare	115	0,34
5324	Undersköterskor, mottagning	110	0,32
5414	SOS-operatörer m.fl.	101	0,30
3355	Brandingenjörer och byggnadsinspektörer m.fl.	98	0,29
1512	Avdelnings- och enhetschefer inom hälsa och sjukvård, nivå 2	94	0,28
2211	Specialistläkare	92	0,27
4430	Förtroendevalda	90	0,26
3334	Fastighetsmäklare	81	0,24
1321	Inköps-, logistik- och transportchefer, nivå 1	80	0,23
2413	Finansanalytiker och investeringsrådgivare m.fl.	77	0,23
1361	Driftchefer inom bygg, anläggning och gruva, nivå 1	76	0,22
5350	Tandsköterskor	74	0,22
2663	Biståndsbedömare m.fl.	73	0,21
2227	Geriatrisksjuksköterskor	71	0,21
---	Övriga	1 443	4,23
	Total	34 090	100,00

Tabell E.2 Studiepopulationens sysselsättning (2015–2024). Antal förekomster i de 30 vanligaste icke-samhällskänsliga yrkena.

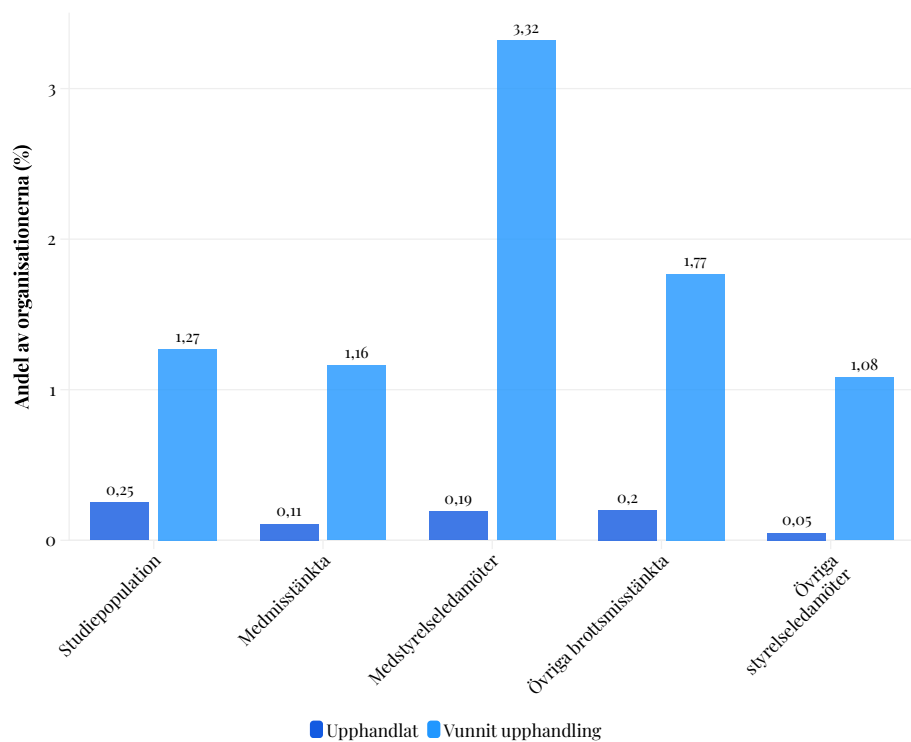
SSYK	Klartext	Antal	Andel (%)
4322	Lager- och terminalpersonal	10 554	6,58
8332	Lastbilsförare m.fl.	7 043	4,39
9412	Restaurang- och köksbiträden m.fl.	4 743	2,96
7111	Träarbetare, snickare m.fl.	4 563	2,84
7223	Maskinställare och maskinoperatörer, metallarbete	4 435	2,76
5223	Butikssäljare, fackhandel	4 094	2,55
7231	Motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer	3 530	2,20
7119	Övriga byggnads- och anläggningsarbetare	3 413	2,13
5222	Butikssäljare, dagligvaror	3 382	2,11
5152	Fastighetsskötare	3 303	2,06
9111	Städare	3 086	1,92
3322	Företagssäljare	3 036	1,89
9629	Övriga servicearbetare	2 688	1,68
7114	Anläggningsarbetare	2 515	1,57
7125	VVS-montörer m.fl.	2 497	1,56
7233	Underhållsmekaniker och maskinreparatörer	2 441	1,52
5311	Barnskötare	2 266	1,41
8342	Anläggningsmaskinförare m.fl.	2 248	1,40
5312	Elevassistenter m.fl.	2 246	1,40
8219	Övriga montörer	2 115	1,32
7411	Installations- och serviceelektriker	1 971	1,23
5120	Kockar och kallskänkor	1 890	1,18
7212	Svetsare och gasskärare	1 843	1,15
2341	Grundskollärare	1 777	1,11
9310	Grovarbetare inom bygg och anläggning	1 593	0,99
7131	Målare	1 592	0,99
4119	Övriga kontorsassistenter och sekreterare	1 566	0,98
7113	Betongarbetare	1 537	0,96
5242	Telefonförsäljare m.fl.	1 535	0,96
4222	Kundtjänstpersonal	1 447	0,90
---	Övriga	69 516	43,32
	Total	160 465	100,00

Appendix F. Offentliga upphandlingar

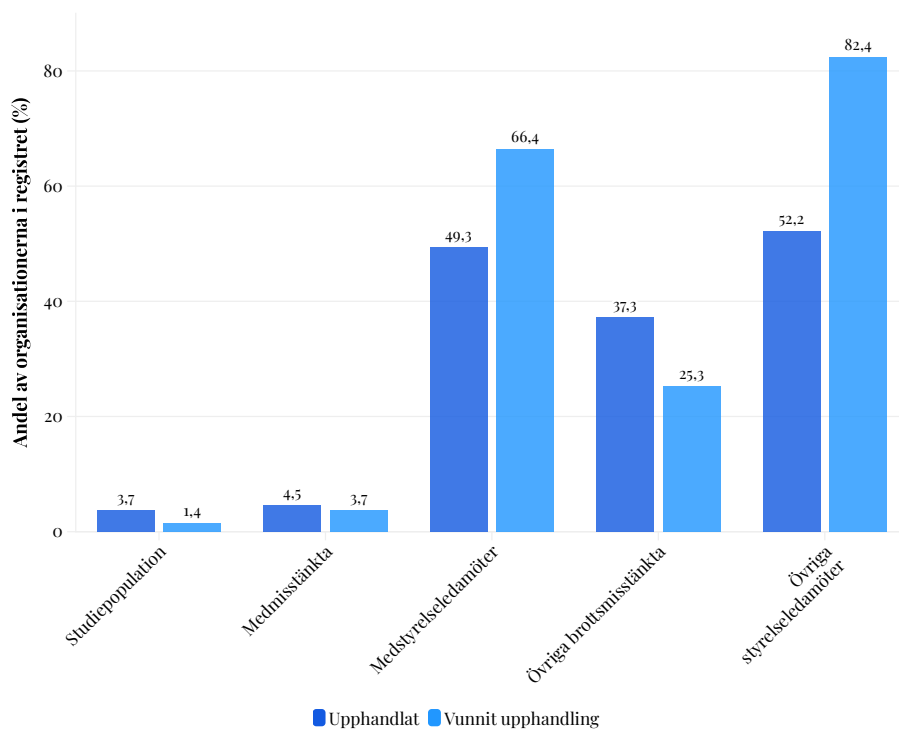
Figur F.1 Antal organisationer som upphandlat respektive vunnit upphandling.

Figur F.2 Andel av organisationerna i respektive grupp som upphandlat respektive vunnit upphandling.

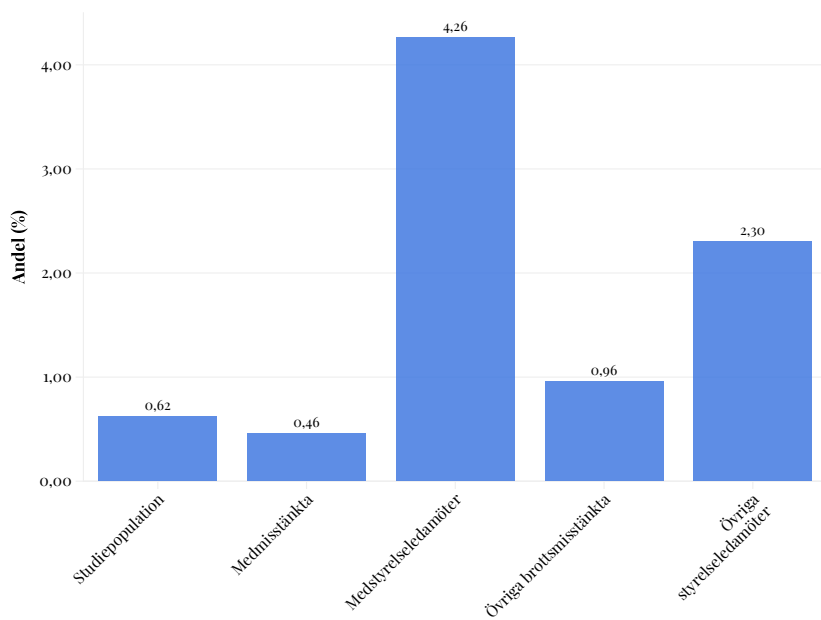

Figur F.3 Andel av bolagen som förekommer i registret som kan kopplas till respektive grupp.

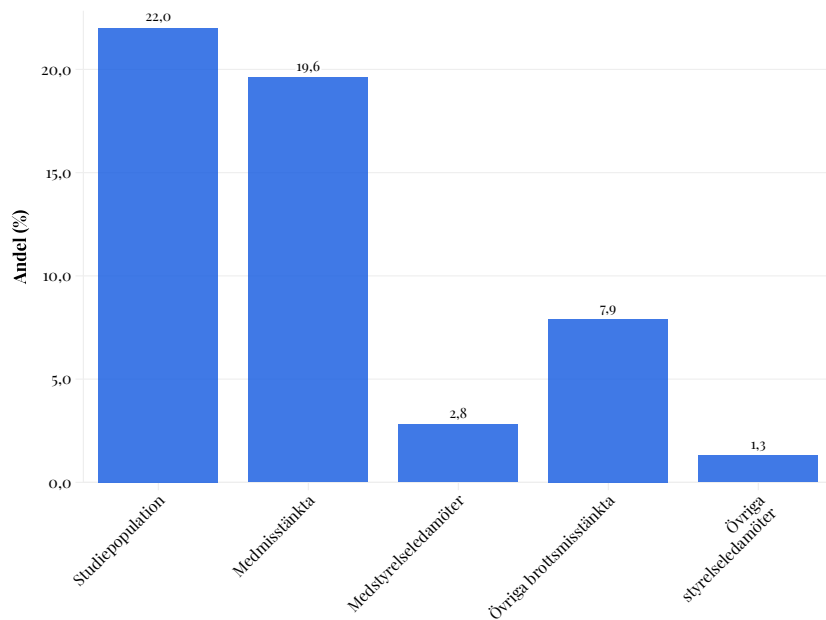
Appendix G. Lokaltolitiskt engagemang

Figur G.1 Andel folkvalda inom respektive grupp senaste fem mandatperioder (2007–2023).

Appendix H. Socialtjänstens placering av barn och unga

Figur H.1 Andel i respektive grupp som har varit föremål för socialtjänstens insatser (placeringar) (1960–2023).

Sverige mot organiserad brottslighet, SMOB, är ett partnerskap för forskning, utbildning och kunskapsutveckling med fokus på organiserad brottslighet och den kriminella ekonomin. SMOB verkar som ett kunskapsnav där forskning, utbildning och praktik möts för att gemensamt bygga kapacitet och stärka samhällets motståndskraft. Genom samverkan mellan myndigheter, arbetsmarknadens parter, näringsliv och akademi arbetar SMOB för varaktiga strukturer för kompetensutveckling, samordning och strategiskt lärande.

I SMOB ingår Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Bolagsverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Kronofogden, Livsmedelsverket, LO, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket, Stockholms Handelskammare, Svenskt Näringsliv, Södertörns högskola, TCO, Tullverket och Upphandlingsmyndigheten.

SMOB

Sverige mot organiserad brottslighet

Medfinansieras av
Europeiska unionen